

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3
Cooperate Social Responsibilities Promotion of Local Politicians by Three
Good Conduct

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง วังฝายแก้ว
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
พ.ศ. 2560

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760072

Research Report

Cooperate Social Responsibilities Promotion of Local Politicians by Three
Good Conduct

By

Assistant Professor Kanong Wangfaikaew

Mahajulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus

B.E. 2560

Research Project Funded by Mahajulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610760072

(Copyright Mahajulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	: การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก สุจริต 3 ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา
ผู้วิจัย	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง วังฝายแก้ว
ส่วนงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
ปีงบประมาณ	: 2560
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ นโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต 3 ของนักการเมืองท้องถิ่น และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ พระภิกษุจำนวน 5 รูป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 9 คน คือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด 14 รูป/คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า

1. นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต 3 ของนักการเมืองท้องถิ่น นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะตามพันธกิจ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา 3 ปี แผนพัฒนา 4 ปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง 5 ด้าน การจัดทำโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ดำเนินโครงการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน ดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

2. นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต 3 การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร 5 ด้าน ด้วยการ

กำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงาน กิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
ตามหลักสุจริต ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นแยกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน 8 ประการ ได้แก่ แหล่งเงินเทิงมาก ขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรม ความไม่โปร่งใส ไม่ปฏิบัติตามกติกา การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชั่น ขาดการกลั่นกรอง บุคลากร และนายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไป กลุ่มที่ 2 กลุ่มสภาพปัญหาจริยสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน 6 ประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่สามารถดำเนินการตามพันธกิจ ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อขายเสียงในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี และนักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มที่ 3 กลุ่มสภาพปัญหาด้านมโนสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน 9 ประการ ได้แก่ ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม ขาดระบบในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ วัฒนธรรมพวกพ้อง ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตน ขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรู้ด้านจริยธรรม และขาดภาวะผู้นำที่ดี

Research title : Strengthening the Social Responsibility of Local Politicians based on the principle of Sucarita (Uprightness) in Phayao province

Researcher : Asst. Prof. Kanong Wanphaikaew

Affiliation : Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

Budget year : 2017

Research funding source : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

The research entitled "Strengthening Social Responsibility of Local Politicians based on the Principle of Sucarita (Uprightness) in Phayao Province" aimed to study and analyze policies, mechanisms and processes to strengthen social responsibility based on the *Sucarita* principle of local politicians and to study problems and barriers in strengthening social responsibility of local politicians based on the *Sucarita* principle.

The research was conducted in the form of qualitative research by studying relevant documents and research and data gathered from in-depth interviews from the key informants and interview data from the expert group numbering 20, including 5 monks, 5 local administrative organizations, namely the mayor, the president of the sub-district Administrative Organization, sub-district, municipal clerks, and 10 members of the sub-district council and members of the sub-district Administrative Council, in the area of Muang Phayao district and Mae Chai District. Qualitative data collected from various data collection methods were taken to be categorized and classified according to issues and content analysis.

The findings were as follows:

1. For policy, mechanism, and process to promote social responsibility based on the principle of *Sucarita* of local politicians, policies to strengthen social responsibility of the public sector, focusing on good country management result in local administrative organizations to implement policies in order to provide public services in accordance with 5 missions, namely economics and infrastructure, social development, education and culture, natural resources and the environment,

maintaining security and peace, and management. With regard to driving mechanism for enhancing the responsibility of local politicians, it consists of a 3-year development plan, a 4-year development plan or a local development plan along with a project to be geared by the five mission areas, run by local administrative personnel with the participation of public sector, people network, and social institutions in all sectors. The activities are carried out through local culture, organizational culture and affect the social responsibility of local politicians according to *Sucarita* principle.

2. For the policy, mechanisms, and duty of local politicians related to social responsibility based on the *Sucarita* principle, strengthening the social responsibility of the local politicians based on the *Sucarita* principle is carried out to implement policies under the mechanism to move the strengthening process of social responsibility. It is conducted by the personnel of the local administrative organization according to 5 missions based on ethical policies, a policy-based development plan design, focusing on the participation of people, public network, and social institutions through social operations, activities or projects based on organizational culture and local culture.

3. With regard to problems and obstacles to strengthening the social responsibility of local politicians based on the *Sucarita* principle, problem and obstacles in strengthening the social responsibility of local politicians are divided into three groups: Group 1, *Kayasucarita*, physical uprightness consisting of 8 aspects ; lots of entertainment areas, lack of budget to promote ethical support, non-transparency, no comply with the rules, the use of money for power, corruption, lack of screening personnel and the mayor has too much power, Group 2 *Vacisucarita*, verbal uprightness consisting of six aspects, including a lack of cooperation in the organization, impossibility to accomplish mission, the absence of ethical leadership, selling votes, patronage system, without a good model politicians, and group 3, *Manosucarita*, mental uprightness consisting of 9 characteristics: ignoring ethical importance, lack of development system, the transformation of globalization, lack of consciousness in performing duty, the culture of group, self-

interests, lack of promotion in the development of ethical virtue, lack of ethics, and absence of good leadership.

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาในการให้ความเห็นชอบและอนุมัติโครงการวิจัย จาก สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และได้รับความอนุเคราะห์ จากผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรแก้ว นามเมือง ผู้บริหาร และคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้ให้คำปรึกษา และให้การสนับสนุนในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

คุณค่าของการวิจัยฉบับนี้ ขอน้อมถวายแด่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดามารดา และบูรพาจารย์ทุกท่าน และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ขอมอบให้ผู้สนใจในการศึกษาทั้งหมด

คนอง วังฝายแก้ว

๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๕
๑.๓ ประเภทการวิจัย.....	๕
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	๕
๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล.....	๖
๑.๔.๓ ขอบเขตด้านเวลา.....	๖
๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่.....	๖
๑.๕ คำสำคัญ (keyword) ของโครงการวิจัย.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม.....	๘
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม.....	๒๙
๒.๓ ความหมายของสังคมและความหมายตามรูปศัพท์.....	๓๐
๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา.....	๓๒
๒.๕ นักการเมือง, ผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลทางการเมือง.....	๓๘
๒.๖ ความหมายของท้องถิ่น.....	๔๐
๒.๗ แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๔๓
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๕๕

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๗๗
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๗๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๗๘
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๗๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๙
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๐
๔.๑ นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น.....	๘๐
๔.๒ วิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น กับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต.....	๙๘
๔.๓ ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักสุจริต ๓.....	๑๑๒
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๑๖
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๑๙
๕.๑ สรุปผล.....	๑๑๙
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๒๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๒๗
บรรณานุกรม.....	๑๒๙
ภาคผนวก.....	๑๓๒
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๓๓
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๕๐
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๕๓
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๕๖
ภาคผนวก จ ประมวลภาพการสัมภาษณ์.....	๑๕๙
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัย.....	๑๖๔

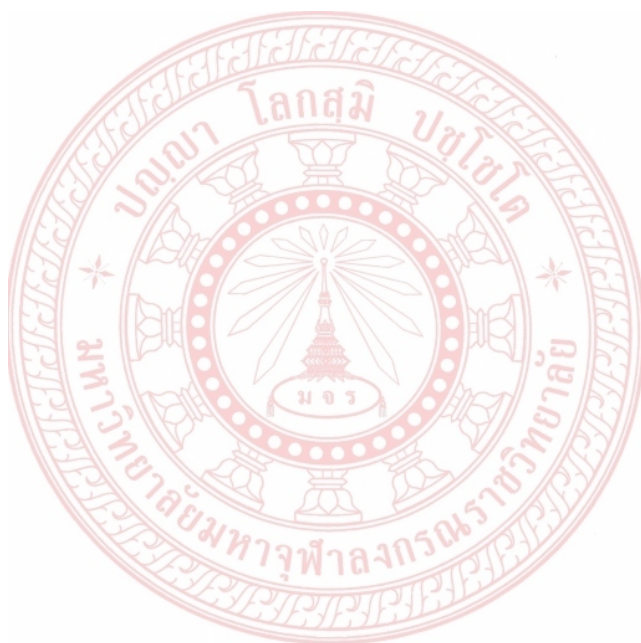
สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
๑	แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....๖๗
๒	แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่น.....๗๓

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๔.๑	นโยบาย กลไกในการขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต.....๑๑๑
๔.๒	นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น.....๑๑๖
๔.๓	ความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก สุจริต ๓.....๑๑๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม หลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส รวมถึงความเป็นธรรมในการบริหารองค์กรต่างๆ ได้รับการยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในมิติของการดำเนินตามกฎหมายและจริยธรรมที่องค์กรพึงมีต่อสังคม ส่งผลให้องค์กรต่างๆ ปรับแนวคิดบทบาทการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้มีความเป็นธรรมาภิบาลและร่วมรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ในบรรดาภาคส่วนต่างๆ ในสังคมนั้น องค์กรภาคธุรกิจเป็นภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญในการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจทั้ง การค้าขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การผลิตอุตสาหกรรม การให้บริการซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีกระบวนการทางเศรษฐกิจที่สัมพันธ์การพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ ฉะนั้น การเป็นบริษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม องค์กรธุรกิจ บริษัทเอกชน และกิจการธุรกิจ (Good Corporate Social Responsibility) ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นในแง่ที่สำคัญของการพัฒนาองค์กรธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ “เครื่องมือ” และ “กลไก” “แนวคิด” ของการเป็นสิ่งแวดล้อมของโลกอย่างยั่งยืน การดำเนินแนวคิดและการรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ เช่น การใช้หลักธรรมาภิบาล การใส่ใจต่อผู้บริโภค การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน แรงงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการเสริมสร้างความเท่าเทียมในสังคม เป็นต้น เพราะ “คุณค่า” “มูลค่า” และ “ความเก่ง” เป็นการสร้างทางธุรกิจที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจให้กับองค์กรธุรกิจ และการสนับสนุนการเติบโตทางธุรกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาทางสังคมที่เต็มไปด้วยการเสริมสร้างดุลยภาพในการพัฒนาในโลกสมัยใหม่ถือว่าสำคัญ^๑

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ Corporate Social Responsibility = CSR มุ่งเน้นให้องค์กรธุรกิจดำเนินการทางธุรกิจที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมโดยรวม โดยมีลักษณะทั้งการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางการค้าและการลงทุนเพื่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่และการสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับชุมชน การสร้างรายได้ การเสริมสร้างกิจกรรมสุขภาพของคนในท้องถิ่น เป็นต้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจที่องค์กรดำเนินการและเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรที่นอกเหนือจากการสนับสนุนกิจกรรมและงบประมาณไปสู่ชุมชนเพื่อภาพลักษณ์ขององค์กร จึงกล่าวได้ว่า แนวคิด CSR เป็นการ

^๑พระมหาสุทนต์ธยาภาภโร,ดร. (อบอูน) และคณะ, CSR เชิงพุทธ, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒ - ๔.

ดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกขององค์กรธุรกิจที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมต่างๆ ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรธุรกิจ หรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งและการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

กระแสความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรต่าง ๆ นั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการดำเนินงานด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ความโปร่งใส และจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ เพื่อสนับสนุนการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเป็นการบริหารจัดการที่ใส่ใจผลกำไร การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคมไปพร้อม ๆ กันซึ่งกระแสเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคมเป็นประเด็นให้องค์กรธุรกิจต้องหันมาใส่ใจแต่ก็ยังคงต้องรักษาผลประโยชน์ขององค์กรไว้ การมีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นทางที่จะประสานประโยชน์ขององค์กรธุรกิจและสังคมเข้าด้วยกันได้ ดังนั้น องค์กรธุรกิจที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล จึงหันมาส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กันอย่างแพร่หลาย

สำหรับประเทศไทย^๒ หลังจากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลและการกำหนดมาตรฐาน ISO ในด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในภาครัฐและภาคเอกชน แนวคิดที่มีอยู่ดั้งเดิมของสังคม คือ การช่วยเหลือก็เป็นสิ่งที่ปรากฏอย่างต่อเนื่อง “การทำบุญให้ทาน” รวมไปถึง “การให้เพื่อพัฒนาสังคม” และแบ่งปัน ทศวรรษที่ผ่านมา จึงได้มีกลุ่ม ๑ ภายใต้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ในช่วงธุรกิจและองค์กรต่างๆ ร่วมกันดำเนินการผลักดันแนวคิดและกระบวนการของ CSR ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดตั้งเครือข่ายธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม Social Venture Network Asia = SVN (Thailand) เครือข่ายความรู้ (CSR) สถาบันไทยพัฒน์ (Thai Corporate Social Responsibility) และสถาบันธุรกิจเพื่อสังคม Corporate Social Responsibility Institute : CSRI ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วยเห็นว่าแนวคิด CSR จะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตที่มีส่วนสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภาคธุรกิจและการพัฒนาสังคม ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงกิจกรรมเพื่อสังคมของรัฐวิสาหกิจและกลุ่มบริษัทธุรกิจต่าง ๆ เช่น การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ปูนซีเมนต์ไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มูลนิธิไทยคมภายใต้กลุ่มชินคอร์ป กิจกรรม CSR ของกลุ่มทรูคอร์ปอเรชั่น องค์กรธุรกิจด้านธนาคารและการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งได้ร่วมสร้างกระแสความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการจัดกิจกรรมการพัฒนาใน

^๒ พระมหาสุทนต์ อภากร, ดร. (อบอูน) และคณะ, CSR เชิงพุทธ, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐ - ๑๑.

ชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ รวมไปถึงการโฆษณาในเชิงสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องให้ความสำคัญกับการดำรงบทบาทการเป็นผู้นำกระบวนการ (Process Leadership) ที่มีความต่อเนื่องเป็นกิจจะลักษณะมากกว่าบทบาทการเป็นผู้นำกิจกรรม (Event Leadership) ที่จัดเป็นครั้งๆตามโอกาส ในเชิงสัญลักษณ์สิ่งสำคัญถัดมาคือการให้ความสำคัญกับเรื่อง CSR โดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าหรือประโยชน์ที่จะได้รับอย่างเป็นรูปธรรมได้

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นไม่ใช้การทำกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรให้ถูกกฎหมายหรือถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการลงทุนในมนุษย์ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งทั้งหมดนำไปสู่ความอยู่รอดโดยรวมและรายได้ที่มั่นคงนั่นเองดังนั้นวิธมองความรับผิดชอบต่อสังคมจึงคล้ายกับการมองการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาซึ่งไม่สามารถลงทุนอย่างไร้ทิศทางได้และยังต้องใช้เวลาพอสมควรก่อนที่จะผลิตออกผลได้เป็นการลงทุนระยะกลางถึงระยะยาว

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นด้วยวิถีพุทธ เป็นการนำแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นกรรมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น การดำเนินการโดยใช้หลักพละ ๔ ราชสังคหะวัตถุ ๔ หรือหลักทศพิธราชธรรม เป็นต้น โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสงบสุขอย่างยั่งยืน

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการดำเนินที่เกี่ยวกับหลักธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติการบริหารงานในองค์กรของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธ์ใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีเมตตา

ทัศนะทางพระพุทธศาสนา ได้ชี้แนะแห่งการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมไว้มากมาย ซึ่งถ้าผู้บริหารบริหารได้นำไปใช้ในการบริหารให้เกิดขึ้นในองค์กรย่อมจะสร้างความสุข ความเคารพนับถือด้วยใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาได้ อีกทั้งสามารถที่จะสร้างแรงกระตุ้นทางจิตใจเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กรที่วางไว้ ซึ่งทัศนะทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้หลายประการจะเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญเพราะปัญหาคอร์รัปชันเกิดเพราะความไม่ซื่อสัตย์นั่นเอง แนวคิดพระพุทธศาสนากล่าวไว้ในอัครคัมภีร์ได้เน้นย้ำอย่างมากในการที่ผู้บริหารกิจการบ้านเมือง ข้าราชการ หรือกระทั่งผู้ปกครองทั้งหลายจะต้องให้ความสำคัญ ใต้ระบอบว่า บุคคลจะต้องเป็นผู้ประพฤติกายสุจริต วาจาสุจริต และมนโสุจริต รวมทั้งพยายามชี้แนะแนวทางให้บุคคลอื่นๆ ประพฤติสุจริตตามความชอบด้วย บุคคลนั้น ย่อมได้รับความสุข

แต่ถ้าประพุดกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต เขาจะได้รับความทุกข์ต่างๆ^๓ จะเห็นได้ว่า การแก้ไขปัญหาและการคิดเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม^๔ หากการที่จะคิดเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมกันทีละข้อแต่ละข้อเป็นบัญชีเหมือนอย่างรายการสินค้าว่า คุณธรรมและจริยธรรมข้อหนึ่ง เรื่องนั้นมีวิธีการที่จะส่งเสริมอย่างไรสองคุณธรรมและจริยธรรมข้อนี้มีวิธีการสร้างและส่งเสริมอย่างไรว่ากันเป็นข้อๆ แล้วก็หาทางส่งเสริมกันเป็นข้อๆ เป็นการกระทำที่ผิดธรรมชาติ ชีวิตมนุษย์นั้นเกิดจากองค์ประกอบที่ประสานรวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงกันหมด ไม่ใช่แยกเป็นรายข้อแล้วสร้างเสริมขึ้นทีละอย่าง นอกจากนี้ยังกล่าวว่า การสร้างเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมต้องครบวงจร ตัวอย่างที่ ๑ อนิจจังได้ สบายใจปลง ๓ สันโดษ ตัวอย่างที่ ๒ เสรีภาพในการแสดงออก ตัวอย่างที่ในลักษณะ ๒ มิติ ได้แก่ ๑ การแก้ไขปัญหามาจากด้านลบ ซึ่งต้องสาวให้ถึงสาเหตุที่แท้จริง ได้แก่ การกำจัดอกุศล ๓ ประการ คือ ๑ ตัณหา ความอยาก ความเห็นแก่ตัว ความอยากจะได้ อยากจะเอาเพื่อตัว ๒) มานะ ความต้องการตัวตน อยากยิ่งใหญ่ ความสำคัญตนหรือถือตนเป็นสำคัญ และทิฐิ ความถือมั่นในความเห็นของตน ยึดติดในความเห็น ๓ เอาความเห็นเป็นความจริง กล่าวได้ว่า ทั้งสิ่งที่กล่าวมาเป็นตัวกำหนดบทบาทของมนุษย์ในทุกกิจกรรม หากยังใช้กิเลสในการแก้ไขปัญหามาทางคุณธรรมและจริยธรรม ก็ไม่สามารถทำให้คนเกิดคุณธรรมและจริยธรรมได้ หรือหากใช้ให้เป็น ใช้ให้ถูกต้อง ก็เป็นประโยชน์ แต่ถ้าหากใช้เป็น ใช้ถูกแต่ผลข้างเคียงเกิดในทางร้ายก็ไม่บริสุทธิ การเสริมแรงจากด้านบวกหากการเสริมแรงทางคุณธรรมและจริยธรรมให้ถูกจุดหรือจับหัวใจสำคัญได้ก็สามารถจะทำให้คนมีคุณธรรมและจริยธรรมแบบครบวงจรและคุณธรรมและจริยธรรมอื่นๆ จะตามมาอีกมากมายและสามารถจะเชื่อมโยงไปสู่การแก้ไขปัญหามาได้หมด เช่น คนมีนิสัยรักการงาน ความขยันก็จะตามมา ความเป็นระเบียบก็จะตามมา เพราะการทำงานทำให้คนเกิดความขยันจึงจะสามารถให้เกิดความสำเร็จได้ และมีระเบียบคอยบังคับในการทำงานนั้น เป็นต้น

พื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ๙ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย เทศบาลตำบลแม่สุก เทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลแม่ใจ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และเทศบาลตำบลป่าแฝก^๕ ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่จะต้องให้ความสำคัญแก่การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐอื่นๆ และจะต้องจัดทำประมวลคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างเป็นแนวทางการ

^๓ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๓๗/๙๙-๑๐๑.

^๔พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), การพัฒนาจริยธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๓๑-๕๖.

^๕สำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด, ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.

ปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการฝ่ายการเมืองในเทศบาลทุกระดับให้เกิดการบริการประชาชนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะที่มีรูปแบบเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจะบูรณาการหลักพุทธธรรม กับแนวคิด ทฤษฎีคุณธรรมและจริยธรรม ศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมรวมทั้งสร้างแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยการนำเอาหลักพุทธธรรมมาปรับประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อนำความสุข ความเจริญของสังคมต่อไป

ดังนั้น ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ในจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชาชนในเขตพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๑ เพื่อศึกษานโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

๑.๒ เพื่อวิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๑.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

๑.๓ ประเภทการวิจัย

การวิจัยประยุกต์ (Applied research)

๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

๑) ศึกษานโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น

๒) วิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

๑.๔.๒ ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพะเยา จำนวน ๙ แห่ง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) จากกลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่ พระภิกษุจำนวน ๕ รูป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน คือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาลตำบล และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล สมาชิกสภาบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑๐ คน รวมทั้งหมด ๒๐ คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจ

๑.๔.๓ ขอบเขตในด้านเวลา ๑ปี งบประมาณ

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาว องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใจ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาศักดิ์ เทศบาลตำบลแม่สุก เทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลแม่ใจ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และเทศบาลตำบลป่าแฝก

๑.๕ คำสำคัญ (keyword) ของโครงการวิจัย

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสียเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตลอดจนมีธรรมาภิบาลเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ

สุจริต ๓ หมายถึง ความประพฤติชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ๓ ประการ ได้แก่ กายสุจริต ได้แก่ ความประพฤติชอบทางกาย วาสุจริต ได้แก่ ความประพฤติชอบทางวาจา และมโนสุจริต ได้แก่ ความประพฤติชอบทางใจ

นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง คณะผู้บริหารองค์กรท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน ๙ แห่ง

นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง แนวทางในการบริหารงานของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ที่ใช้เป็นหลักฐานในการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักสุจริต ๓

กลไกการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง สิ่งที่ทำให้ระบบมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ในการนำนโยบายที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมี

การจัดสรรทรัพยากร มีการจัดองค์การ หน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยาอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เป็นผู้ดำเนินงาน

กระบวนการการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบนโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น

๑.๖.๒ ได้ทราบนโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๑.๖.๓ ได้ทราบปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

๑.๖.๔ ได้ทราบรูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อนำองค์ความรู้ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ และรูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ไปใช้ในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบของการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาข้อมูลตามลำดับดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายในการศึกษาดังนี้คือ

๒.๑.๑ ความรับผิดชอบต่อสังคมคืออะไร (Corporate Social Responsibility – CSR)

จากแนวคิดและกระบวนการ CSR ในระดับโลกและในระดับประเทศดังกล่าวในบทที่ ๑ แสดงให้เห็นว่าแนวคิดและกระบวนการของ CSR มีความสำคัญมากขึ้นและจะเป็นประเด็นหลักในการดำเนินการทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจและการพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการเชื่อมต่อกับกระบวนการพัฒนาสังคมที่องค์กรเหล่านั้นมีสถานที่ตั้งอยู่เพื่อให้องค์กรและชุมชนมีกิจกรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไปสู่ความยั่งยืน

ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือเรียกสั้น ๆ ว่า CSR นั้นเป็นคำย่อมาจากภาษาอังกฤษที่ว่า Corporate Social Responsibility หมายถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข พิจารณาแยกเป็นรายคำศัพท์ คำ Corporate มุ่งหมายถึงกิจการหรือองค์กรภาคธุรกิจที่ดำเนินไปเพื่อแสวงหาผลกำไร ส่วยคำว่า Social ในที่นี้ มุ่งหมายถึงกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีวิถีร่วมกันทั้งโดยธรรมชาติหรือโดยเจตนา รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่นและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รายรอบประกอบนี้ สอดคล้องกับหลักยูเอ็นที่เรียกว่า UN Global Compact ประกอบด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน มาตรฐานแรงงานสิ่งแวดล้อมและไม่ร่วมมือกับการติดสินบนหรือทุจริต , โสภณ พรโชคชัย ๒๕๕๒ : ๒๒-๒๓ ส่วนคำว่า Responsibility มุ่งหมายถึงการยอมรับหรือสนองตอบต่อผลที่ไม่ดีและผลที่ดีในกิจการที่จะทำ กำลังดำเนินการได้ทำลงไป หรือที่อยู่ในความดูแลของกิจการนั้น ๆ ตลอดจนการรับภาระหรือเป็นธุระดำเนินการป้องกันและปรับปรุงแก้ไขผลที่ไม่ดี รวมถึงการสร้างสรรค์และบำรุงรักษาผลที่ดีซึ่งส่งกระทบไปถึงผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกความรับผิดชอบต่อออกเป็น ๔ ประเด็นคือ

- ๑) การไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนหรือการกระทำสิ่งที่เป็นโทษภัยต่อสังคม
- ๒) การระมัดระวังปัญหาความเดือดร้อนหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม

๓) ความพยายามในการสร้างประโยชน์สุขแก่สังคม

๔) การรักษาประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นแล้วแก่สังคม

แนวคิดและหลักการดังกล่าว มีความสอดคล้องกับทัศนะขององค์ทะไลลามะที่ตรัสถึงความรับผิดชอบว่า “การเห็นชอบปฏิบัติชอบ” ในการที่จะผนวกระบบทุนนิยมเข้ากับหลักการทางพระพุทธศาสนาก็ต่อเมื่อมีการนำหลักการเห็นชอบปฏิบัติชอบเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ โดยท่านหวังว่า “ระบบทุนนิยม” จะแทนที่โดย “ระบบตลาดเสรีที่มีความรับผิดชอบ”

องค์กร World Business Council For Sustainable Development ซึ่งเกิดจากการรวมตัวขององค์กรธุรกิจจาก ๑๗๐ แห่งทั่วโลกที่มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไรตามปกติ นิยามความหมายของ CSR ว่าเป็นความมุ่งมั่นหรือพันธสัญญาขององค์กรธุรกิจในการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยยึดหลักจริยธรรมในการบริหารองค์กร ทั้งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน อันจะส่งผลดีต่อสวัสดิภาพโดยรวมของครอบครัวของผู้ใช้แรงงานรวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมในวงกว้าง การปฏิบัติตามแนวคิดของ CSR จึงครอบคลุมทั้งการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมการสนับสนุนเสรีภาพของแรงงานและการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน เป็นความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่องขององค์กรธุรกิจที่มีจริยธรรม มีส่วนช่วยในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันก็พยายามปรับปรุงภาพชีวิตของพนักงาน ครอบครัวพนักงานตลอดจนชุมชนและสังคม คำจำกัดความนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความรับผิดชอบต่อสังคมต้องปรากฏอยู่ในกระบวนการหลักในการดำเนินธุรกิจขององค์กร ดังนั้น CSR จึงเป็นการกระทำที่มากกว่าข้อกำหนดกฎหมาย และเป็นการกระทำที่สะท้อนให้เห็นถึงการที่บริษัทให้ความสำคัญต่อ “ความเป็นธรรม” (Fairness) ยิ่งกว่า “ความชอบธรรม” (Legimacy)

ส่วนเครือข่ายธุรกิจร่วมรับผิดชอบต่อสังคมไทย Thai CS อธิบายความหมายของ (CSR) ไว้ว่า เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงบรรษัท หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และระดับไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข พัฒนางค์กรให้เป็นองค์กรที่ดีทั้งในแง่ของการเจริญเติบโตทางธุรกิจที่ต้องหมายถึง การมีคุณธรรม “ดี” ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นองค์กรที่ “เก่ง” และจริยธรรมเชิงบรรษัท CSR หรือการลงทุนแบบรับผิดชอบต่อ

ดังนั้น แนวคิด CSR ก็คือ การทำธุรกิจที่ไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมในสังคม ไม่ว่าจะเป็นใครหรือเมื่อใด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งหลักการของ CSR ไม่สนับสนุนการรีบเร่งสร้างความเติบโตของธุรกิจหรือการมุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุดโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่น แต่ CSR เป็นเครื่องมือในการบริหารที่ได้รับความเชื่อมั่นว่า จะสามารถช่วยให้

องค์กรธุรกิจดำเนินกิจการให้เจริญเติบโตได้อย่างมั่นคงไปพร้อม ๆ กับการเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้คน ชุมชน และความยั่งยืนของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทั้งหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรากฏเด่นชัดขึ้นในประเทศไทย โดยเป็นทั้งกระบวนการและเป้าหมายที่จะทำให้เกิดดุลยภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๒ หลักการแห่งความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดในเรื่อง CSR นั้น มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่เป็น "ดี" แนวคิดที่มีได้มีจุดกำเนิดจากดินแดนตะวันตกในเชิงการบริหารจัดการเท่านั้น แต่เป็นภูมิปัญญาที่ฝังรากลึกในแนวคิด ปรัชญาของภูมิภาคเอเชียมาอย่างยาวนาน เนื่องจากปรัชญาของ CSR นั้น มีรากฐานมาจากหลักทางศาสนาที่มุ่งเน้นให้บุคคลและสังคมดำเนินกิจกรรมด้วยความดีงาม รับผิดชอบต่อส่วนของการกระทำทุก ๆ การกระทำ เพื่อสร้างสังคมให้น่าอยู่ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตและความยั่งยืนขององค์กร และความสัมพันธ์ของความเก่งและความดีที่องค์กรสร้างขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า การเจริญเติบโตของธุรกิจหนึ่ง ๆ มาจากการพัฒนาองค์กรให้มีความ "ดี" อยู่ในตัว ในขณะที่การพัฒนาองค์กรให้มีความ "เก่ง" อยู่ในตัว จะก่อให้เกิดความยั่งยืน Sustainability หลายประการที่องค์กรต่าง ๆ ปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคม ขององค์กรหรือธุรกิจนั้นๆ ควรจะต้องตระหนักถึง โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

๑) ความรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Accountable) ในการดำเนินกิจกรรมด้านธุรกิจ ต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ยอมรับการถูกตรวจสอบ และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการตามผลการตรวจสอบรวมทั้งสามารถที่ตอบคำถามจากผู้อื่นที่เกี่ยวข้องได้

๒) ความโปร่งใสในการตัดสินใจและกิจการที่ดำเนินการ (Transparent) การเปิดเผยเกี่ยวกับนโยบาย การตัดสินใจและการดำเนินการของตนอย่างชัดเจน เหมาะสม เพียงพอและเป็นจริงตามขอบเขตของกฎระเบียบ/กฎหมาย

๓) การมีคุณธรรม/จริยธรรม ในการดำเนินการ (Ethical Behavior) ความซื่อสัตย์ และความซื่อตรง กำหนดโครงสร้างเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลลดการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการมีส่วนได้ส่วนเสีย

๔) การคำนึงถึงความสนใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Interests of Stakeholders) มีการแบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคำนึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๕) การปฏิบัติตามกฎหมาย (Rule of law) ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มั่นใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้อง (relationships) ปฏิบัติตามกรอบที่กฎหมายกำหนดด้วย

๖) การให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และประการจากองค์การระดับสากล

๗) การเคารพต่อข้อกำหนดและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ(International Norms) มาตรฐานระหว่างประเทศ (Norms) ข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับ

ในขณะที่มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานสากลของผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรม (ISO 26000 Social Responsibility) ได้กำหนดหลักการอันเป็นแนวปฏิบัติขององค์กรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยองค์กรต้องให้ความสำคัญกับหลักการ ๗ ประการ คือ

๑) หลักการความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในสิ่งที่เกิดเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากองค์กร โดยองค์กรต้องยอมรับการตรวจสอบและพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลการตรวจสอบนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตรวจสอบได้ ถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องตอบคำถามต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ขององค์กรหน่วยงาน ที่มีอำนาจตามกฎหมาย และชุมชนที่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและกิจกรรมขององค์กร

๒) หลักการความโปร่งใส (Transparency) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรที่มีผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องเปิดเผยนโยบาย การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมอย่างชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน โดยข้อมูลดังกล่าวต้องเตรียมพร้อมไว้สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมขององค์กร ให้สามารถที่จะเข้าถึงได้ข้อมูลดังกล่าวตามความเหมาะสมกับช่วงเวลา เป็นข้อเท็จจริง และชัดเจน

๓) หลักการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical Behavior) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม อยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม โดยคำนึงถึง คน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ประกอบการต้องมีการพัฒนาโครงสร้างธรรมาภิบาลที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม

๔) หลักการยอมรับถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Respect for stakeholder interests) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องบ่งชี้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เคารพต่อผลประโยชน์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำนึกในสิทธิทางกฎหมายและผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย คำนึงถึงความสามารถของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการติดต่อและการเข้าไปดำเนินการร่วมกับองค์กร คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร

๕) หลักการเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for the rule of law) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ต้องยอมรับในการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมโดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของ

องค์กร และอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบปฏิบัติขององค์กรอย่างเหมาะสมเป็นธรรม พร้อมทั้งแจ้งข้อมูลตามภาระหน้าที่ตามกฎหมาย และทบทวนกฎหมายเป็นระยะ

๖) หลักการเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล (Respect for international norms of behavior) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องเคารพ และยึดมั่นต่อแนวปฏิบัติสากลหลักเลี่ยงการรบกวนองค์กรอื่นในการดำเนินกิจกรรมที่ผิดต่อแนวทางปฏิบัติสากล ในกรณีสถานการณ์ที่ขัดกับแนวปฏิบัติสากล ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องพิจารณาความเหมาะสม ทบทวนการดำเนินกิจกรรม และความสัมพันธ์ภายใต้ขอบเขตอำนาจของกฎหมาย

๗) หลักการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต้องเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในระดับสากลที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกประเทศ ทุกวัฒนธรรม และทุกสถานการณ์

สำหรับหลักการในการพัฒนาองค์กรทางธุรกิจเชิง CSR นั้นควรเริ่มด้วยการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม โดยเปลี่ยนกระบวนทัศน์ระดับปัจเจกบุคคลจากการมุ่งเน้นการบริโภคเกินพอดีตามกระแสนิยม หรือวัตถุนิยม ไปสู่ความพอดีหรือความพอเพียง ความมองในเชิงการบริโภคตามหลักเศรษฐศาสตร์แห่งความพอเพียง และการเกื้อกูลของการแบ่งปันทรัพยากรในระดับสังคมเปลี่ยนจากการแข่งขันและขัดแย้ง เป็นการร่วมมือกันหรือการมีส่วนร่วม และระดับในระดับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติควรเปลี่ยนแปลงจากแนวคิดพึ่งพาอาศัย ประสานสอดคล้อง และกลมกลืนกับธรรมชาติแทนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรและสังคมที่ยั่งยืน โดยสรุปหลักการหรือคุณลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจหรือ CSR คือ

- ๑) ไม่ทำสิ่งที่เป็นผลเสียต่อสังคมทั้งตรงและทางอ้อม
- ๒) ทำสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม
- ๓) พัฒนาตัวเองให้มีคุณธรรม คุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างดีที่สุด

๒.๑.๓ องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม CSR

ถึงแม้ว่าองค์ประกอบหลักของ CSR จะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนและไม่มีมาตรฐานตายตัวว่าจะดำเนินการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติใดบ้าง อย่างไรก็ตามในการประยุกต์แนวคิด CSR เข้ากับการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นรูปธรรมไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ หรือระหว่างประเทศหลายฝ่ายเห็นตรงกันว่าควรดำเนินการใน ๒ มิติ คือ

๑) **มิติภายใน** ซึ่งเป็นการดูแลกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ ที่องค์กรธุรกิจนั้นดำเนินการอยู่และสามารถจัดการได้โดยตรง เช่น การจัดการแรงงานการใส่ใจในกระบวนการผลิต การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมชุมชนโดยรอบ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะของหุ้นส่วนการผลิต และกระบวนการพัฒนาองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงหลักการของ CSR เช่น สิทธิมนุษยชน ความโปร่งใส ธรรมาภิบาล การมี

จริยธรรมกำกับกระบวนการทางธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งการจัดการในมิติภายในองค์กรนั้นมีนัยและกระบวนการที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑.๑ การจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมองค์กรต่าง ๆ ปัจจุบันมีความท้าทายที่จะต้องดึงพนักงานที่มีความสามารถให้มาดำเนินการทางธุรกิจ ดังนั้น ธุรกิจจึงควรส่งเสริมการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้ข้อมูลที่โปร่งใสกับพนักงานในทุก ๆ ด้าน การให้ความสมดุลระหว่างงาน ชีวิตครอบครัว และการพักผ่อน การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมทั้งด้าน การคัดเลือกเข้าทำงาน รายได้และความก้าวหน้าทางการงานโดยเฉพาะกับผู้หญิงและผู้พิการ

๑.๒ สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายควบคุมดูแลด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน แต่กระแสการกระจายงานไปสู่ Supplier ทำให้บริษัทควบคุมไปไม่ถึงทั่วถึง จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ควรจะช่วยกันดูแล หรือตั้งเป็นนโยบายขององค์กร ๆ เช่น เลือกร่วมทำธุรกิจ หรือเลือกใช้ Supplier ที่มีคุณธรรม จรรยาบรรณ ต่อพนักงานเพื่อเป็นการควบคุมดูแลอีกทางหนึ่งอีกทั้งยังเป็นการบีบให้บริษัทอื่น ๆ ที่ต้องการจะทำธุรกิจกับเราต้องพัฒนาตนเองตามไปด้วยเพราะมิเช่นนั้นหากเกิดผลร้ายจากการใช้ Supplier ที่ไม่ใส่ใจสุขภาพ และความปลอดภัยในการทำงานของลูกค้า เมื่อเกิดกรณี ขึ้นมาภาพลักษณ์ที่ไม่ดีก็จะกลับขึ้นมาถึงบริษัทแม่ บริษัทผู้ว่าจ้างด้วย

๑.๓ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการบริหารองค์กร ที่มีนโยบายที่จะรับผิดชอบต่อพนักงานในกรณีที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองหรือแม้แต่การปรับโครงสร้างภายในขององค์กรเอง โดยเฉพาะการควบรวมกิจการต่าง ๆ ซึ่งจะมีคนนำมาสู่การเลิกจ้างพนักงานจำนวนมาก ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อองค์กรเอง นอกเสียจากจะสุดวิสัยจริงๆ เพราะทำให้เชื่อถือ ไว้วางใจ และความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กรต้องเสียไป ทั้งนี้ในช่วงที่เกิดวิกฤตในองค์กรนั้นๆ การปรึกษาหารือ และสร้างความร่วมมือในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน ผู้บริหาร พนักงาน หรือแม้แต่ลูกค้า ย่อมนำมาซึ่งการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากกว่า

๑.๔ การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในองค์กร การลดการใช้ทรัพยากรและการปล่อยสารพิษ/ของเสียซึ่งเป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ย่อมเป็นผลดีต่อองค์กรนั้น ๆ เอง ในอันที่จะจัดการการผลิตสินค้า/บริการ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็นการลดต้นทุนด้านพลังงาน และการจัดการของเสียต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งนำไปสู่ผลกำไรที่สูงขึ้นความสามารถในการแข่งขันในอนาคตที่เพิ่มขึ้น และที่สำคัญเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับบริษัท

๑.๕ บรรษัทภิบาลและความโปร่งใสในการดำเนินกิจการ ปัจจุบันความเชื่อมั่นที่มีต่อบริษัทเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้น ความโปร่งใสและขั้นตอนการตัดสินใจต่างๆ ของบริษัทที่มีความชัดเจน ตรวจสอบได้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดทั้งต่อความมั่นคงของบริษัท

๒) มิติภายนอก เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจที่บริษัทอาจจะควบคุมไม่ได้โดยตรง เช่น การดูแลลูกค้า การรับผิดชอบต่อคู่ค้า (Supplier) และการสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและเป็นหุ้นส่วนของธุรกิจการเสริมสร้างความภาคีการพัฒนาขององค์กร เป็นต้น ในมิติควรมีแนวทางในการดำเนินการตามหลัก CSR ดังนี้

๒.๑ การจัดการกับกลุ่มคู่ค้าและหุ้นส่วนทางธุรกิจ (Partners) ที่รับผิดชอบต่อสังคม การเลือกกลุ่มคู่ค้าและหุ้นส่วนทางธุรกิจ (Partners) ควรคำนึงถึงบทบาทการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรนั้นๆ เพื่อเป็นการขยายความรับผิดชอบต่อสังคม จากองค์กรของตนไปสู่องค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและป้องกันปัญหาที่อาจจะตามมาจากความซับซ้อนของระบบธุรกิจสมัยใหม่ ที่ยากต่อการควบคุมให้ครอบคลุมไปทั้งระบบการค้าซึ่งอาจจะมียุทธศาสตร์หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมประเด็นเหล่านี้ อาทิ ส่งเสริมผู้ประกอบการใหม่ๆ และกลุ่มองค์กรชุมชนที่จะเข้ามาเป็นคู่ค้าด้วยการส่งที่ปรึกษาไปช่วยพัฒนาระบบการทำงานให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

๒.๒ การดูแลผู้บริโภค ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อสินค้าและบริการขององค์กรเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ดังนั้น จึงต้องมีระบบการดูแลผู้บริโภคในทุกๆ กระบวนการของสินค้า/บริการ ตั้งแต่การผลิต การขาย ไปจนถึงการทิ้งให้ปลอดภัย มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงคุณภาพและราคา และมีจริยธรรม นอกจากนั้น ยังสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคด้วยการเลือกผลิต/จำหน่าย สินค้า/บริการ เฉพาะด้านให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค

๒.๓ ความรับผิดชอบต่อชุมชนใกล้เคียง (Local Communities) บริษัทฯ ต่างๆ ตามปกติจะให้ประโยชน์ต่อชุมชนอยู่แล้ว เช่น จ้างแรงงานชุมชน ซึ่งนำสุรายได้สู่ชุมชน และรายได้ภาษีของพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่ทุนสาธารณะที่สามารถนำมาสร้างประโยชน์แก่ชุมชนได้อีก นอกจากนั้น บริษัทฯ ยังต้องพึงชุมชนรอบข้างในรูปแบบของแรงงาน และอื่นๆ ดังนั้น บริษัทฯ จึงควรมีส่วนช่วยเหลือทั้งด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมชุมชน (และใกล้เคียง) ผ่านการบริจาคหรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ใดๆ ที่จะช่วยพัฒนาชุมชนและการนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนนั้น ๆ โดยการให้ชุมชนที่มีความสามารถเป็นส่วนหนึ่งของหุ้นส่วนทางธุรกิจ ซึ่งผลตอบแทนที่บริษัทจะได้รับ คือ ภาพลักษณ์ที่ดีนำไปสู่ความร่วมมือและพร้อมจะช่วยเหลือบริษัท

๒.๔ ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม บริษัทต่างๆ ที่อยู่ในเมืองหรือบริษัทขนาดใหญ่ อาจไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ในบริเวณนั้นๆ มากนัก ดังนั้น บริษัทเหล่านี้จึงควรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในวงกว้าง โดยการบริจาค ทำกิจกรรม หรือสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ไขและพัฒนาสังคม ซึ่งถือเป็นการแสดงบทบาทผู้นำทางธุรกิจต่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อสังคม และควรมีการวางแผน การหาพันธมิตรในการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งจะนำมาสู่ภาพลักษณ์ที่ดีอันเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและคุณค่าของบริษัทในมุมมองของผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ การรับผิดชอบต่อสังคมโลก ในมิติต่างๆ เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน การศึกษาและสาธารณสุข เป็นต้น ตามความเหมาะสมและศักยภาพขององค์กร โดยบริษัทสามารถร่วมมือกับ องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล NGO สถาบันการศึกษา และองค์กรธุรกิจ

๒.๑.๔ ขอบเขตและกระบวนการดำเนินการกิจกรรมของ ความรับผิดชอบต่อสังคม

ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม (Areas of Social Responsibility) มีทั้งหมด ๗ ด้านโดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ด้านชุมชน (The Community) องค์กรที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจะต้องสร้างจุดเด่นขึ้นในชุมชน เช่น เป็นผู้นำในการช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้สังคมและสิ่งแวดล้อม

๒) ด้านสุขภาพและสวัสดิการ (Health and welfare) องค์กรมีความเชื่อว่าการลงทุนในสุขภาพและการจัดสวัสดิการให้กับชุมชนเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าและจำเป็นสำหรับพนักงาน บริษัท และชุมชนขนาดใหญ่ ตัวอย่างโครงการด้านสุขภาพและสังคมจะสร้างค่านิยมในชุมชน ซึ่งจะทำให้บริษัทมีอิทธิพลต่อผู้ลงทุนและสร้างภาพที่ดีให้กับบริษัทด้วย

๓) ด้านการศึกษา (Education) องค์กรจำนวนมากมีความสนใจต่อความรับผิดชอบต่อการศึกษา ผู้บริหารมีความตระหนักว่าจำเป็นต้องปรับปรุงการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั้งในด้านการบริจาคเงินด้านการศึกษา การประชาสัมพันธ์ และด้านอื่นๆ

๔) ด้านสิทธิมนุษยชน (Human rights) บางองค์กรมุ่งความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในการรณรงค์สิทธิมนุษยชน เช่น ความเท่าเทียมกันของเพศชายและเพศหญิงในการได้รับการจ้างงาน

๕) ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (The natural environment) องค์กรจำนวนมากได้ตัดสินใจเลือก การแก้ปัญหาด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ทรัพยากร

ธรรมชาติและการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น การผลิตสินค้าที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การไม่ใช้สาร CFC เครื่องปรับอากาศและตู้เย็น

๖) ด้านสิทธิของผู้บริโภค (Consumer rights) บางองค์กรได้เน้นในเรื่องของสิทธิผู้บริโภค โดยคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และการโฆษณาที่เป็นจริง

๗) ด้านวัฒนธรรม (Culture) เป็นการเรียนรู้และการคิดร่วมกันตลอดจนการแสดงออกระหว่างกลุ่มบุคคลหรือสังคม ธุรกิจที่ให้การสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรมเชื่อว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถส่งเสริมการรู้จักบริษัท ตลอดจนสร้างความรู้สึกและทัศนคติที่ดีที่เกิดกับบริษัทได้ แนวคิดที่ให้การสนับสนุนเหตุการณ์ด้านวัฒนธรรมถือว่าเป็นการลงทุนด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับลูกค้าชุมชนในท้องถิ่น บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร ถือว่าสามารถสร้างวัฒนธรรมที่ดีให้กับกลุ่มเหล่านี้ได้

นอกจากนี้ อาจพิจารณาถึงขอบเขตของความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมใน ๔ มิติ คือ

๑) ความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ (Economic Responsibility) เพื่อผลิตสินค้าและบริการตามที่ประชาชนต้องการและนำมาขายเพื่อให้เกิดกำไรแก่เจ้าของกิจการ (ในกรณีที่เป็นอย่างนี้) นับได้ว่าเป็นความรับผิดชอบหลักและความรับผิดชอบดั้งเดิมของการดำเนินการจนอาจกล่าวได้ว่า นอกจากความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจแล้ว ผู้บริหารในอดีตบางคนไม่เคยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อด้านอื่นเลย

๒) ความรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย (Legal Responsibility) เพื่อดำเนินกิจการไปตามครรลองของกฎหมายและกฎข้อบังคับต่าง ๆ อย่างไรก็ตามกฎหมายของกฎข้อบังคับไม่สามารถจะครอบคลุมการกระทำทุกอย่างที่องค์กรกระทำได้ การกระทำบางอย่างไม่ผิดกฎหมาย แต่องค์กรควรจะกระทำหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้บริหารองค์กรนั้นๆ

๓) ความรับผิดชอบต่อจริยธรรม (Ethical Responsibility) การกระทำบางอย่างที่ไม่ใช่สิ่งที่กฎหมายบังคับ แต่ถ้าองค์กรไม่ทำก็ไม่ผิดกฎหมาย แต่องค์กรเลือกกระทำเพราะเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อจริยธรรม เช่น การให้สวัสดิการด้านเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย เงินกู้ยืม อาหารกลางวัน รถรับส่งพนักงาน การจัดหาเที่ยว เป็นต้น

๔) ความรับผิดชอบในการใช้ดุลยพินิจ (Discretionary Responsibility) ความรับผิดชอบต่อในระดับนี้เป็นความสมัครใจของผู้บริหารองค์กรโดยตรง และขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกกระทำของผู้บริหารแต่ละคนความรับผิดชอบนี้ไม่ได้บังคับไว้เป็นกฎหมาย หรือเป็นสิ่งที่พนักงานคิดว่าควรได้รับตามหลักจริยธรรม เช่น ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้พนักงานทำงานล่วงเวลาแต่กลับจ้างพนักงานเพิ่ม การเพิ่มเครื่องจักร การเพิ่มเงินเดือนทั้งนี้เพราะผู้บริหารพินิจพิเคราะห์อย่างสุขุมแล้วว่าการทำงานล่วงเวลาทำให้สุขภาพของพนักงานเสื่อมโทรม และเป็นการบั่นทอนคุณภาพชีวิต จะเห็นได้

ว่าความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อาจแบ่งเป็นระดับขั้นได้ จากขั้นที่ ๑ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารหรือนักธุรกิจต้องทำเพื่อความอยู่รอดของตนเอง นั่นคือความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจแต่ผู้บริหารหรือนักธุรกิจบางคนอาจจะรับผิดชอบต่อขั้นสูงต่อไป คือ จะเลือกทำสิ่งที่ได้ผลประโยชน์ได้กำไร แต่ต้องไม่ผิดกฎหมาย ถ้ามีความรับผิดชอบต่อขั้นต่อไปอีกก็จะเป็นความรับผิดชอบต่อค่านิยมถึงจริยธรรม หลังจากนั้นเป็นขั้นพินิจพิจารณาการกระทำเพื่อความรับผิดชอบต่ออย่างสุขุมระมัดระวังอย่างจริงจังขึ้นไปมากกว่าการทำได้เพียงว่าได้ค่านิยมถึงจริยธรรม และการที่ผู้บริหารหรือนักธุรกิจคนใดจะตัดสินใจดำเนินการโดยมีความรับผิดชอบต่อมากน้อยประการใดย่อมขึ้นอยู่กับจริยธรรมของผู้บริหารหรือนักธุรกิจผู้นั้น สุดท้ายเป็นขั้นตอนของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๕ ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม CSR

กระแสความรับผิดชอบต่อสังคมที่กำลังทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคตองค์กรธุรกิจคงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพิจารณาการดำเนินกิจกรรมทาง CSR อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมที่จับต้องวัดผลได้ การผนวก CSR เข้ากับกลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อตอบสนองทั้งโจทย์ของสังคมและขององค์กรให้เป็นไปในลักษณะ win-win นั้น เป็นแนวโน้มสำคัญที่องค์กรหลายแห่งได้นำไปปฏิบัติใช้ องค์กรที่นำแนวคิด CSR ไปปฏิบัติ จะเกิดผลลัพธ์ ทั้งในส่วนรูปธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) และในส่วนนามธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) จากผู้ที่อยู่ในองค์กร ได้แก่ ผู้ถือหุ้นและพนักงานและจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรงและโดยอ้อม กล่าวคือ องค์กรที่นำหลักความรับผิดชอบต่อสังคมหรือ CSR มาใช้จะได้รับประโยชน์เป็นรูปธรรมและนามธรรม คือ

๑) ในแง่ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ ราคาหุ้นมีเสถียรภาพและมีมูลค่าหุ้นในอัตราที่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย เนื่องจากเป็นที่ต้องการของนักลงทุนซึ่งปัจจุบันเม็ดเงินลงทุนในธุรกิจที่เรียกว่า CSR หรือ SRI (Social Responsibility Investment) มีมูลค่าเกิน ๒ ล้านล้านเหรียญ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นโอกาสที่ธุรกิจจะเข้าถึงแหล่งทุนเพิ่มมากขึ้น และทำให้ต้นทุนทางการเงินมีแนวโน้มต่ำกว่าเกณฑ์ปกติของตลาด

๒) ในแง่พนักงาน เกิดความภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับองค์กรได้รับความสุขจากการปฏิบัติงานในหน้าที่นอกเหนือจากค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน ทำให้องค์กรสามารถรักษากำลังงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์กรขณะเดียวกันก็สามารถชักชวนผู้มีความสามารถจากภายนอกให้เข้ามาร่วมงานกับองค์กรได้

๓) องค์กรสามารถเพิ่มรายได้และส่วนแบ่งตลาด จากการที่ลูกค้าพิจารณาเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตจากองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยนำมาตรการส่งเสริมการขายมาใช้ เช่น การบริจาครายได้ส่วนหนึ่งต่อทุก ๆ การซื้อสินค้าแต่ละครั้ง ให้กับองค์กรที่ช่วยเหลือสังคมการนำหลักการ CSR ไปสู่การปฏิบัติในระดับองค์กรและชุมชน

การนำหลักการ CSR ไปสู่การปฏิบัติในระดับองค์กรและชุมชน ปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีการนำหลัก CSR ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การให้ชุมชนเป็นหุ้นส่วนในการผลิตสินค้าและบริการ การกำหนดนโยบาย CSR ขององค์กร การตั้งกองทุนมูลนิธิเพื่อการพัฒนาสังคม การเป็นภาคีในการพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งอานันท์ ปันยารชุน ได้ระบุถึงการนำหลักการ CSR ไปประยุกต์ประยุกต์ใช้ในระดับองค์กรและชุมชนว่าจะต้องมีบันได ๓ ขั้น ในการสร้างให้ธุรกิจแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม คือ

๑) บันไดขั้นแรก ธุรกิจต้องพัฒนาตนเองเพื่อดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมนั้นต้องไม่เป็นธุรกิจที่เบียดเบียนสังคมและสิ่งแวดล้อม หากธุรกิจยังใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างสิ้นเปลืองโดยไม่เห็นความสำคัญ หรือโรงงานของเรายังคงปล่อยมลพิษที่เป็นอันตรายสู่สิ่งแวดล้อมและชุมชน ถึงแม้ว่าจะมีการใช้เงินมากมายในการดำเนินกิจกรรมต่อสังคมมากเพียงใด คงไม่สามารถกล่าวอ้างได้ว่า ธุรกิจนั้นเป็นธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงต้องเริ่มจากการมองเข้ามาสู่ภายในองค์กรก่อนว่า ทำอย่างไรจึงจะสามารถบูรณาการหลักการของความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าสู่กระบวนการทางธุรกิจได้อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาตัวเองให้กระบวนการทางธุรกิจขององค์กรเป็นไปบนพื้นฐานของความยั่งยืนทั้งในด้านธุรกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

๒) บันไดขั้นที่สอง ธุรกิจต้องสร้างชุมชนน่าอยู่และสังคมเข้มแข็ง

ปัจจุบันหลายองค์กรโดยเฉพาะองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่ได้ก้าวข้ามผ่านบันไดขั้นแรก ซึ่งเป็นการพัฒนาตัวเองให้เป็นองค์กรที่อยู่ร่วมกับชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อชุมชนและสังคมแล้ว ในขณะเดียวกันองค์กรเหล่านี้ก็ได้มองออกไปสู่ภายนอกและประสานเชื่อมโยงองค์กรเข้าสู่ชุมชนและสังคมซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของภาคธุรกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนบนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าธุรกิจนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

๓) บันไดขั้นที่สาม คือการใช้สื่อสร้างสรรค์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

นอกจากการดำเนินงานทั้งการปรับปรุงองค์กรและการเชื่อมโยงเข้าสู่ชุมชนแล้ว ในการใช้สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์นั้นก็เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารจากองค์กรไปสู่สังคม ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงานขององค์กรและแสดงเจตจำนงในการรับผิดชอบต่อสังคมเท่านั้นยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเตือนให้สังคมหันมาให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้นด้วย เนื่องจากการใช้สื่อโฆษณาที่สร้างสรรค์สังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรนั้น นับเป็นการบรรลุประโยชน์ทั้งสองทาง กล่าวคือ สามารถเป็นสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อตอบสนองเป้าหมายในเชิงธุรกิจเพื่อสร้างความนิยมในกลุ่มผู้บริโภคและสร้างความโดดเด่นเหนือคู่แข่ง แต่เมื่อพิจารณาอีกมุมหนึ่ง ยังเห็นได้ว่าสื่อโฆษณานั้นยังทำหน้าที่เป็นสื่อแห่งการ

เรียนรู้ที่เข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างแพร่หลายและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีคุณภาพจึงเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในรูปแบบหนึ่งซึ่งสื่อสร้างสรรค์นั้น จะเป็นเสมือนการศึกษานอกโรงเรียนที่นำเสนอข้อมูลและปลูกฝังแนวความคิดที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมได้อย่างแนบเนียนซึ่งผลที่ตามในระยะยาวคือ กลุ่มผู้บริโภคมีความตระหนักมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

แนวคิดและกระบวนการของความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า แนวคิด CSR มาจากความปรารถนาขององค์กรธุรกิจที่จะร่วมสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ ถึงแม้ในช่วงแรกองค์กรธุรกิจจะดำเนินการภายใต้ความไม่พร้อมในขั้นตอนบางอย่างหรือดำเนินการตามที่ข้อกฎหมายกำหนดให้ดำเนินเท่านั้น แต่เมื่อกระแสของหลักธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น จึงทำให้หลายองค์กรปรับบทบาทของตนเองในการทำงานเพื่อสังคม มิใช่กระทำเพียงเพื่อภาพลักษณ์ขององค์กรเท่านั้นแต่สามารถนำไปสู่การพัฒนาในลำดับขั้นที่สูงขึ้นไป โดยการผสมผสานระหว่างความเก่งในการบริหารจัดการและความดีที่จะทำให้ชุมชนน่าอยู่และสังคมเข้มแข็ง กล่าวถึงเป็นการสร้าง “มูลค่า” และ “คุณค่า” ไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่าแนวคิด CSR เป็นเพียงแนวคิด กระบวนการและความท้าทายขององค์กรต่างๆ ที่จะพึงมีต่อบุคคลและสังคม โดยคำนึงถึงมาตรการต่าง ๆ เช่น แรงงาน สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน ธรรมาภิบาล และความรับผิดชอบต่อสากลที่ทุกคนทุกองค์กรไม่สามารถปฏิเสธการกระทำทุกการกระทำของตนเองได้เลย

ปัจจุบันแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม หลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส รวมถึงความเป็นธรรมในการบริหารองค์กรต่างๆ ได้รับการยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในมิติของการดำเนินการตามกฎหมายและจริยธรรมที่องค์กรพึงมีต่อสังคม ส่งผลให้องค์กรต่าง ๆ ปรับแนวคิดบทบาทการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้มีความเป็นธรรมาภิบาลและร่วมรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ในบรรดาภาคส่วนต่างๆ ในสังคมนั้น องค์กรภาคธุรกิจภาคส่วนที่มีบทบาทสำคัญในการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ จากแนวคิดและหลักการของ CSR ในกระแสโลกดังกล่าวจะเห็นว่า แนวคิด CSR นั้น มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักจริยธรรมที่มีมานาน โดยมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมเพื่อสังคมหลายประการ ดังที่ อนันตชัย ยूरประถม ได้กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ในนิตยสาร Productivity World (๒๐๐๗) ว่า ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๕ ประการ คือ^๑

๑) **หลักความชอบธรรมทางสังคม (Legitimacy Theory)** ซึ่งเป็นการอธิบายถึงอำนาจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลของบริษัทสำหรับการดำเนิน

^๑พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร,ดร. (อบอูน) และคณะ, CSR เชิงพุทธ, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๑๒-๑๕.

ธุรกิจว่าแท้ที่จริงแล้ว บริษัทได้รับสิทธิและอำนาจนั้นมาจากสังคมในลักษณะที่เป็นใบอนุญาตชั่วคราว ภายใต้เงื่อนไขในการดำเนินธุรกิจของบริษัทต้องตรงตามความคาดหวังของสังคมโดยรวม เช่น สินค้าและบริการสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่สังคมได้หรือไม่ ในเชิงของ CSR ก็คงยังไม่เพียงพอ ต้องมีมองย้อนกลับถึงธรรมาภิบาลของบริษัท กระบวนการดำเนินธุรกิจมีผลกระทบทางลบต่อสังคมหรือไม่ มีการทำนุบำรุงสังคมในวงกว้างหรือไม่ ซึ่งสังคมจะทำการตรวจสอบอยู่อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นความเจริญก้าวหน้าหรือความอยู่รอดของบริษัทจึงอยู่ที่บริษัทได้ดำเนินการตรงตามสิ่งที่สังคมคาดหวังมากน้อยเพียงใด แนวคิดนี้เป็นแนวคิดพื้นฐานสำหรับบริษัทในการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อเป็นแนวทางการทำ CSR เพราะเท่ากับทำให้บริษัทเปลี่ยนแปลงแนวคิดทั้งในเรื่องของการดำเนินธุรกิจหรือแม้แต่การดำเนินกิจกรรม CSR เองก็ตาม จากการที่บริษัทเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้มุ่งเน้นว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ไปสู่รูปแบบที่เป็นความต้องการหรือความคาดหวังของสังคมเป็นหลักเพื่อคงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมในการคงอยู่ในสังคมต่อไป

๒) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Public Responsibility) บริษัทต้องระมัดระวังและใส่ใจถึงผลที่ตามมา (Outcome) จากการดำเนินธุรกิจของบริษัทที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยตรงและพื้นที่ต่อเนื่องอื่นๆ นอกเหนือจากพื้นที่ภายในของตนเอง ซึ่งกลายเป็นประเด็นทางสังคม (Social Issues) ต่างๆ ทั้งนี้สังคมจะเป็นผู้กำหนดแนวทางการปฏิบัติให้บริษัทเองซึ่งต่อจากนั้นบริษัทมีหน้าที่จะต้องวางนโยบายและแนวทางการตัดสินใจให้ตรงตามวัตถุประสงค์และคุณค่าที่สังคมปรารถนา

๓) แนวคิดการจัดการต่อผู้ที่มีส่วนได้เสียอย่างถูกต้องเหมาะสม (Stakeholder Theory) ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนี้มีเชื่อมโยงอย่างเหนียวแน่นกับเรื่องของความชอบธรรม (Legitimacy) โดยมุมมองจากแนวคิดนี้มุ่งไปยังนโยบายของบริษัทที่สร้างผลกระทบให้เกิดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ไม่ว่าจะเป็นลูกค้า พนักงาน ผู้ถือหุ้น คู่ค้าคู่แข่ง ภาครัฐและชุมชน เป็นต้น โดยบริษัทมีภาระรับผิดชอบที่จะต้องตอบสนองความต้องการให้แก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตนเองหรืออีกนัยหนึ่งแนวคิดนี้เป็นเรื่องของการจัดการผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Management) ของบริษัทโดยพิจารณาถึงความต้องการ (Need) และความสนใจ (Interest) และผลกระทบ (Effect) ที่เกิดขึ้นจากนโยบายและการดำเนินงานของบริษัท เพราะการที่บริษัทจะสามารถดำรงอยู่ ดำเนินเจริญก้าวหน้าและล่มสลายถือเป็นความชอบธรรมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทเป็นผู้กำหนดนั่นเอง

๔) หลักจริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics Theory) จริยธรรมทางธุรกิจของบริษัทจะเกี่ยวพันถึงทฤษฎีปทัสสถานหรือ Norm Theory ซึ่งหมายถึงการที่ผู้นำของบริษัทที่เป็นผู้รับผิดชอบในการใช้ศีลธรรม (Moral) เป็นเครื่องมือตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ของบริษัทหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการมีผู้นำที่มีศีลธรรม (Moral leadership) เป็นผู้กำหนดแนวทางการปฏิบัติขององค์กรที่เกิดคุณค่ามากกว่าข้อกำหนดของบริษัทหรือตามความต้องการของผู้ที่มี

ส่วนได้ส่วนเสีย แต่ยังคำนึงถึงคุณค่าทางจริยธรรมอื่นๆ เช่น ความเสมอภาค เสรีภาพและความเป็นธรรมอีกด้วย

๕) การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (Corporate Citizenship) แนวความคิดนี้เรามองบริษัทเป็นหน่วยหนึ่งเทียบเท่ากับบุคคล ดังนั้น บริษัทต้องมีหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของรัฐเช่นเดียวกัน จากแนวคิดของ Carroll และ Buchholz (๑๙๙๙) ความรับผิดชอบ ๔ ประการของพลเมือง (Economic, Legal, Ethical และ Philanthropic Responsibilities) ก็คือความรับผิดชอบต่อด้านมนุษยธรรม (Philanthropic Responsibility) เพื่อช่วยให้สังคมเกิดการพัฒนายั่งยืน เป็นการมองบริษัทในระดับเดียวกับบุคคลนั่นก็คือ การบริจาคด้วยความสมัครใจเพื่อช่วยให้สังคมดีขึ้นอย่างยั่งยืนนั่นเอง

๒.๑.๖ แนวคิด CSR ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ท่ามกลางกระแสแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม CSR ที่มีส่วนสร้างสรรค์พลังทางสังคมเพิ่มมากขึ้นก็มีคำถามถึงหลักการทางพระพุทธศาสนาว่า มีแนวคิดในเรื่องดังกล่าวอย่างไร ในส่วนนี้จะกล่าวถึงปรากฏการณ์และท่าทีของพระพุทธศาสนาที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติของหลักธรรม วิถีแห่งอารยธรรมและความรับผิดชอบต่อสากลบนพื้นฐานของการตีความพระพุทธศาสนาสมัยใหม่และพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมดังนี้^๒

๑. หลักพุทธธรรมเพื่อสังคม หากพิจารณาจากหลักธรรมของพระพุทธศาสนาจะพบว่า มีหลักธรรมอยู่ ๒ คือ หลักความจริงที่เป็นกลางตามธรรมชาติ "ธรรมหลัคมัชฌิมา" กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ คือ หลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติเป็นทางสายกลางแท้ "หลัคมัชฌิมาปฏิบัติ" และการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บุคคลและสังคมเข้าถึงความดีงาม เป็นหลักธรรมที่แสดงความเป็นจริง "หลัคมัชฌิมาธรรม" ตามธรรมชาติ เช่น ไตรลักษณ์ ชันธะ ๕ ตนะ สันติ ปฏิจจสมุปบาท อิทัปปัจจยตา เป็นต้น เป็นอายหลักธรรมที่แสดงถึงความเชื่อมโยงธรรมชาติของสรรพสิ่งซึ่งเป็นสภาวะความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยต่าง ๆ ฝ่ายต่างก็เป็นเหตุเป็นปัจจัยของกันและกัน เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวพันกันอย่างลึกซึ้งและเป็นองค์รวมเสมือนห่วงโซ่ที่ร้อยรัดและผูกพันซึ่งก่อให้เกิดปัจจัยการอื่น ๆ ตามมาในลักษณะที่ว่า "เพราะมีสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้นและมองสภาวะ" ยิงของสิ่งต่างๆ ไม่มีตัวตนที่แท้จริง เป็นเพียงองค์ประกอบที่มีการเกื้อหนุนหรือเกิดขึ้นอย่างพร้อมเพรีความเป็น" ของสิ่งต่างๆ ที่สมมติขึ้นในความหมายและภาษาที่ใช้พูดของมวลมนุษย ซึ่งนั่นก็หมายถึง "สิ่งหรือสิ่งมีชีวิตที่เราเข้าใจในความหมาย ความคิด และภาษาของเราเองบุคคลผู้ที่เข้าใจถึงหลัคมัชฌิมาธรรมย่อมจะเข้าใจถึงความเป็นจริงของชีวิตและความเป็นไปของสรรพสิ่ง

^๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖-๑๙.

ส่วนที่เป็นข้อที่ควรประพฤติปฏิบัตินั้นเป็นหลักธรรมที่มุ่ง “หลักมัชฌิมาปฏิปทา” พัฒนาปัจเจกบุคคลให้มีความงดงามทั้งกาย วาจา ใจ และสติปัญญา ช่วยเสริมสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์และการควบคุมกำกับกิเลส ตัณหาของบุคคลให้มีความสุจริตในการดำเนินชีวิต หลักธรรม เช่น ศีล สมาธิ ปัญญา โยนิโสมนสิการ อริยสัจ ๔ สัมปยุตธรรม ๗ อิทธิบาท ๔ เป็นต้น จะเป็นหลักการในการจัดวางระเบียบชีวิตและวางระบบสังคมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตและสังคม นอกจากนี้ หลักมัชฌิมาปฏิปทานี้ยังมุ่งการพัฒนาสังคมเพื่อผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน ส่งเสริมให้สังคมมีการเกื้อหนุน แบ่งปันให้สังคมมีความสามัคคี สงบ ร่มเย็น มีความเสมอภาค มีความยุติธรรมในวิถีแห่งการอยู่ร่วมกัน โดยมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้ทาน ศีล ความสามัคคี สังคหวัตถุ ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ อปริหานิยธรรม ๗ ทศพิธราชธรรม ๑๐ สัมมัตถาน ๔ เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อการพัฒนาบุคคลและสังคมเข้าสู่ความดีงามของสังคม บุคคลและสังคมที่ได้นำหลักธรรมนี้ไปประพฤติปฏิบัติย่อมจะมีความเกื้อกูลต่อกัน มีการจัดการเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีร่วมกัน และยอมบรรลุลถึงความดีงาม มีจริยธรรมเป็นเครื่องกำกับตนและระบบในสังคม และสามารถมีใช้กระบวนการแห่งสติปัญญาเพื่อการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน ฉะนั้น หลัก CSR จึงมีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมหรือหลักมัชฌิมาปฏิปทาที่บุคคลและสังคมจะมีจริยธรรม มีความเมตตา กรุณา ความรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคม เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตและสังคมที่งดงามด้านสติปัญญา

๒. วิถีแห่งพุทธะ ตามวิถีปฏิบัติของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า นั้น “อารยธรรมวิถี” กล่าวถึงการมีคุณสมบัติของอารยชนว่าควรประกอบด้วยคุณสมบัติที่บุคคลควรมี เช่น ศรัทธา ความเชื่อมั่นในความดีงาม ความจริง ความมีเหตุผล ศีล มีพฤติกรรมที่ดีด้านกาย วาจา มีการเลี้ยงชีพที่พอ เสสุจริต จาคะ คือ การมีน้ำใจเอื้อยสละ ยินดีในการแบ่งปันแก่สังคม ปัญญา มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีแห่งความเป็นอารยชน เข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริง มีเมตตาทายกรรม เมตตาวัจกรรม เมตตาโมกรรม มีความเท่าเทียมในด้านความคิดเห็นและการประพฤติกรรมที่เหมาะสมในขณะเดียวกันก็ควรละสิ่งที่ไม่องงามต่อการพัฒนาชีวิต เป็น มานะ ทิฐิ ความโลภ โกรธ หลง อันเป็นอกุศลมูลในตนเอง โดยพระพุทธศาสนามองว่าสังคมควรเป็นสังคมแห่งการพึ่งพาอาศัย เพื่อสร้างความดีงามร่วมกันเป็น ที่มีกัลยาณมิตรเป็นเพื่อนร่วมทางในการสร้าง “ชุมชนแห่งสังฆะ” พัฒนาสู่ความดีงามของบุคคลและสังคม มุ่งที่สร้างสรรค์ร่วมกัน และพยายามขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดอกุศลหรือแนวทางที่มีโทษอารยชนพึงกระทำ ให้สังคมเกื้อหนุนกันเพื่อเข้าถึงความดีงามและความจริงของชีวิต ดังนั้น หลักความรับผิดชอบต่อสังคมที่แท้ CSRจึงสอดคล้องกับวิถีแห่งอารยธรรมที่บุคคลเอื้อกันและสังคมพึงมีสร้างสรรค์ในสิ่งดีงาม และขจัดในสิ่งที่ไม่สุหนทางแห่งความเสื่อมของบุคคลและสังคม โดยมีความเมตตา กรุณา และปัญญาเป็นเบื้องหน้าของการดำเนินชีวิต

๓. แนวคิดความรับผิดชอบสากลและการตีความของพระพุทธศาสนาสมัยใหม่

Modern Buddhism ณ์พระพุทธศาสนาสมัยใหม่เป็นปรากฏการณ์ของพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคมสมัยใหม่ ที่มาจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และวิถีคิดทางวิทยาศาสตร์ พระพุทธศาสนาสมัยใหม่ประกอบด้วยหลายกลุ่มที่เป็นแนวคิดสมัยใหม่หรือกระบวนทัศน์คนยุค เช่น พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม Socially Engaged Buddhism พระพุทธศาสนากับการตีความใหม่ Reinterpretation พระพุทธศาสนากับรูปแบบการปฏิบัติกรรมฐาน Meditation พระพุทธศาสนากับประเด็นทางวิชาการ Academics พระพุทธศาสนากับประเด็นการเมือง สังคม เศรษฐกิจ Politics, society & economy พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี Sciences & technology พระพุทธศาสนากับเพศวิถี Feminism or Gender Way เป็นต้น โดยเฉพาะกลุ่มพระพุทธศาสนากับการตีความใหม่เพื่อสอดคล้องกับบริบททางสังคมดังกล่าวมาจากอวพระมหาเถระ นักคิด นักปราชญ์ คนสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งถ้าเป็นการนำหลักพุทธธรรมมาตีความใหม่ เพื่อสอดคล้องกับบริบทสมัยใหม่ที่ต้องการแนวคิดใหม่ ด้วยมุมมองและการนำเสนอใหม่ แต่ทั้งนี้ไม่ได้ทิ้งหลักการเดิมแต่อย่างใด มีแนวคิดที่สำคัญต่อแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรภาคธุรกิจ เช่น แนวคิด กษของท่านพุทธทาสภิกขุ "ธรรมมีสังคม" แนวคิด อินเทอร์เน็ต "Interbeing" ของท่านติช นัท ฮันห์ ภิกษุชาวเวียดนาม ผู้ริเริ่มสร้างวาทกรรมพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม Socially Engaged Buddhism (ปยุตโต) ของพระพรหมคุณาภรณ์ "เจตนารมณ์ทางสังคมของศีลวินัย" แนวคิดสากลความรับผิดชอบต่อสังคม และแนวคิด Universal Responsibilities ขององค์พระโศภิตาจารย์ผู้นำจิตวิญญาณและรัฐบาลพลัดถิ่นของทิเบต เป็นต้น

๒.๑.๗ ความเมตตา กรุณา และปัญญา : แนวคิดพื้นฐานแห่ง CSR เชิงพุทธ

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของพระพุทธศาสนานั้นมีมาต่อเนื่องนับตั้งแต่ในสมัยพุทธกาล โดยพระพุทธองค์ทรงให้หลักการไว้ โดยเฉพาะหลักเมตตาและกรุณาซึ่งเป็นหลักที่บุคคลจะพึงมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

วีรวุฒน์ ปันนิตามัย^๓ แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของ CSR ผลการศึกษาพบว่านิยามของ CSR มีนักวิชาการและองค์กรต่างๆให้ความหมายไว้อย่างมากมายที่ปรึกษาได้สรุปความหมายของ CSR ของภาครัฐโดยจำแนกออกเป็น ๒ ระดับคือ ๑) ระดับบุคคล: CSR หมายถึงจิตสำนึก (จิตอาสา)

^๓วีรวุฒน์ ปันนิตามัย, แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล, (กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓).

ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แสดงความรับผิดชอบเชิงพฤติกรรมต่อองค์การสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและ ๒) ระดับองค์การ: CSR คือการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน่วยราชการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความสำคัญของการดำเนินการ CSR ต่อองค์การมี ๔ ด้านคือ ๑) CSR ช่วยเสริมสร้างผลกำไรในระยะยาวให้แก่องค์การ ๒) CSR ช่วยให้การดำเนินการขององค์การเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจาก CSR เป็นเครื่องมือในการบริหารความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียขององค์การให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ๓) CSR ช่วยให้องค์การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรมและ ๔) CSR ช่วยให้องค์การเป็นที่ยอมรับของสังคม

ส่วนประโยชน์จากการดำเนินการ CSR สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับคือ ๑) ระดับบุคคล CSR ช่วยสร้างจิตอาสาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่พนักงาน ๒) ระดับองค์การ CSR ช่วยสร้างประโยชน์ต่อองค์การในรูปตัวเงินและที่ไม่ใช่ตัวเงินเช่นความเชื่อมั่นของประชาชนการดึงดูดผู้มีวิสัยทัศน์เข้ามาทำงานและการเสริมสร้างภาพลักษณ์และแบรนด์ขององค์การและ ๓) ระดับประเทศ CSR ช่วยลดปัญหาความยากจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

๒. บทบาทของภาครัฐในการดำเนินการ CSR ในทวีปยุโรปภาครัฐมีบทบาทต่อการดำเนินการ CSR ใน ๔ ลักษณะคือ ๑) การดำเนินการ CSR ภายในหน่วยงานภาครัฐเอง ๒) บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริม CSR แก่ภาคธุรกิจ ๓) บทบาทของภาครัฐในการดำเนินการ CSR เพื่อสังคมและ ๔) การเป็นหุ้นส่วนกันของภาครัฐภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมในการดำเนินการ CSR ส่วนธนาคารโลกได้แนะนำบทบาทของภาครัฐในประเทศกำลังพัฒนาที่มีต่อการดำเนินการ CSR ไว้ ๔ ลักษณะคือ ๑) การเป็นผู้ออกกฎ ๒) การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการ CSR ๓) การเป็นหุ้นส่วนกับภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมในการดำเนินการ CSR และ ๔) การเป็นผู้สนับสนุน

๓. กรอบความคิดการส่งเสริมและการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐโดยพิจารณาจากมิติต่างๆในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งในบริษัทสากลและของประเทศไทย การศึกษาพบว่าในบริษัทชั้นนำระดับโลก ๙ แห่งได้แก่ Alcoa, Bank of America, BASF, The Coca Cola Co., Eastman Kodak, Intel, Novartis AG, Royal Phillips และ Unilever มีการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลใน ๑๐ ประเด็นคือ ๑) การพัฒนาภาวะผู้นำ ๒) การฝึกอบรมและพัฒนา ๓) การบริหารความเปลี่ยนแปลง ๔) การสร้างความร่วมมือและทีมงาน ๕) การบริหารผู้มีวิสัยทัศน์ ๖) การคำนึงถึงความหลากหลายและพหุวัฒนธรรม ๗) การสร้างจริยธรรมและธรรมาภิบาล ๘) การสร้างค่านิยมร่วมแก่พนักงาน ๙) การสร้างสุขอนามัยและความปลอดภัยและ ๑๐) การสร้างความผูกพันของพนักงานการดำเนินการข้างต้นยึดถือระเบียบข้อบังคับและมาตรฐานการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์การระหว่าง

ประเทศต่างๆ อาทิ ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (๑๙๙๘), OHSAS ๑๘๐๐๑ Standard on Occupational Health and Safety, SA ๘๐๐๐ (๑๙๙๗, ๒๐๐๑) หรือ ISO ๒๖๐๐๐

๔. หน่วยงานที่ดำเนินการ CSR ทั้งภาครัฐภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน บทนี้ได้นำเสนอตัวอย่างองค์การทั้งภาครัฐภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ดำเนินการ CSR จำนวน ๔๔ องค์การซึ่งพบว่าองค์การเหล่านี้มีการดำเนินการ CSR โดยจำแนกตามมิติของผู้มีส่วนได้เสียได้ ๓ มิติคือ ๑) การดำเนินการ CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียขององค์การ (organizational stakeholders) ได้แก่พนักงานผู้บริหารผู้ถือหุ้นและสหภาพแรงงาน ๒) การดำเนินการ CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียเชิงเศรษฐกิจ (economic stakeholders) ได้แก่ลูกค้าผู้จัดส่งสินค้าและผู้จัดส่งวัตถุดิบและ ๓) การดำเนินการ CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียเชิงสังคม (societal stakeholders) ได้แก่ชุมชนรัฐบาลและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้การศึกษาพบว่าองค์การส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นกิจกรรม CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียเชิงสังคมมากที่สุดส่วนกิจกรรม CSR ในมิติผู้มีส่วนได้เสียขององค์การและเชิงเศรษฐกิจพบว่ามีองค์การต่างๆ ดำเนินการน้อย

๕. Best Practices การดำเนินการ CSR ของหน่วยงานภาครัฐทั้งไทยและต่างประเทศ ตัวอย่างการปฏิบัติ CSR ที่ดีด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐไทย ได้แก่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งบูรณาการ CSR กับกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลในประเด็นของ ๑) การสรรหาและคัดเลือกที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของผู้สมัครซึ่งวัดจากแบบทดสอบความถนัดและการสัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สมัคร ๒) การปฐมนิเทศเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้าน CSR แก่พนักงานการแจกคู่มือประมวลจริยธรรมให้แก่พนักงานใหม่และการส่งเสริมให้พนักงานใหม่และพนักงานปัจจุบันมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR ต่างๆ โดยความสนใจ ๓) การประเมินพนักงานโดยใช้แนวทาง Balanced Scorecard (BSC) มีการกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการรับรู้วัฒนธรรมองค์การของพนักงานและการมีจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร ๔) การสื่อสารภายในองค์การมีการแจกหนังสือพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์การทํา CSR ของพนักงานทุกวันและมีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมการทํา CSR ผ่านเว็บไซต์ขององค์การและ ๕) การสร้างเครือข่ายด้าน CSR กับหน่วยงานภายนอกตัวอย่างการปฏิบัติ CSR ที่ดีของหน่วยงานภาครัฐต่างประเทศคือหน่วยงานตำรวจของประเทศสิงคโปร์ (The Singapore Police Force: SPF) โดย SPF ได้ให้ความหมายของ CSR ว่า CSR เป็นมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆที่กำหนดทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของ SPF จะถูกกระตุ้นให้มีจิตสำนึกในการรับใช้ประชาชนสังคมและประเทศชาติอย่างต่อเนื่องผ่านการร่วมทํากิจกรรม CSR ใน ๔ ด้านคือ ๑) การพัฒนาองค์การและงานตำรวจ ๒) การช่วยเหลือชุมชน ๓) การส่งเสริมด้านกีฬาและสุขอนามัยของพนักงานและประชาชน และ ๔) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๖. มิติเรื่อง CSR ที่ส่วนราชการควรดำเนินการที่ปรึกษาเสนอให้การดำเนินการ CSR ในส่วนราชการแบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ๑) ระดับยุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านนโยบายเช่น สำนักงานก.พ. และสำนักงานก.พ.ร. ในการกำหนดนโยบายวางแผนยุทธศาสตร์และการบูรณาการ การดำเนินการ CSR ในภาครัฐให้สอดคล้องกับค่านิยมภาครัฐกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และ ๒) ระดับองค์การเกี่ยวข้องกับส่วนราชการในการกำหนดยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์พันธกิจนโยบาย และแผนงาน CSR ที่สอดคล้องกับภารกิจหลัก (core business) ของหน่วยงานตลอดจนความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงาน

๗. ผลการประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาดูงาน ผลการประชุมสัมมนา ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาดูงานหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการดำเนินการ CSR ๓ แห่งได้แก่ บมจ.โทเทิ่ลแอ็คเซ็สคอมมูนิเคชั่นบมจ.เครือซีเมนต์ไทยและบมจ.ปตท. ได้ข้อสรุปดังนี้ ๑) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายประเภทและแนวทางในการดำเนินการ CSR ที่ถูกต้องแก่ส่วนราชการ รวมถึงการบูรณาการ CSR ให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒) ส่วนราชการควรดำเนินการ CSR ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “ภารกิจหลัก (core business)” ของหน่วยงานเช่นสำนักงานก.พ. มีภารกิจสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐ ดังนั้นการดำเนินการ CSR ควรเน้นในประเด็นด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นต้น ๓) การดำเนินการ CSR ในภาครัฐควรบูรณาการเข้ากับกระบวนการทางงานปกติไม่ควรกำหนดเป็นประเด็นหรือภารกิจใหม่ที่เพิ่มภาระให้แก่ส่วนราชการ ๔) ควรกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพในการส่งเสริมการดำเนินการ CSR ในหน่วยงานภาครัฐ ๕) การจัดทามาตรการมุ่งใจเพื่อส่งเสริมให้ส่วนราชการหันมาดำเนินการ CSR มากขึ้น ๖) การบูรณาการการดำเนินการ CSR ของภาครัฐร่วมกับแนวคิดต่างๆอาทิการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การประเมินสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล (HR Scorecard) ค่านิยมสร้างสรรค์เจ้าหน้าที่รัฐมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือสมรรถนะหลักของข้าราชการพลเรือนและ ๗) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมในการดำเนินการ CSR

๘. กระบวนการทำ CSR ของส่วนราชการ จากการทบทวนวรรณกรรมผลการประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงานที่ปรึกษาได้จัดทำกระบวนการในการส่งเสริมการดำเนินการ CSR ของส่วนราชการไว้ ๘ ขั้นตอนคือ ๑) การสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของ CSR ภายในส่วนราชการ ๒) การจัดเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ CSR ภายในส่วนราชการ ๓) การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการ CSR ของส่วนราชการ ๔) การเตรียมการของส่วนราชการเพื่อรองรับการดำเนินการ CSR เช่นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ๕) การดำเนินการ CSR ตามแผนงานหรือโครงการของส่วนราชการ ๖) การประเมินความสำเร็จในการทำกิจกรรม CSR และการ

รายงานผลความก้าวหน้าให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ๓) การทบทวนผลการดำเนินการ CSR และ ๔) การปลูกฝังการดำเนินการ CSR อย่างถาวรให้คงอยู่กับหน่วยงานและพนักงาน

๙. การสร้าง Model CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล Model CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นข้อเสนอของที่ปรึกษาในการนาแนวคิด CSR ไปดำเนินการส่งเสริมการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐใน ๑๐ มิติได้แก่ ๑) การกำหนดยุทธศาสตร์ CSR ขององค์การซึ่งอาจกำหนดยุทธศาสตร์ CSR ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเน้นการเติบโตขององค์การใน ๓ มิติได้แก่ มิติที่ ๑ การบริหารจัดการที่ดีเน้นการดำเนินการ CSR ภายในระบบงาน (CSR in process) ส่วนมิติที่ ๒ การรักษาสีสิ่งแวดล้อมและมิติที่ ๓ การพัฒนาสังคมเน้นการดำเนินการนอกเหนือจากระบบงาน (CSR after process) ทั้งนี้การดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลจะอยู่ในมิติที่ ๑ ๒) **การจัดทำคู่มือจรรยาบรรณของข้าราชการ** เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแจ้งพฤติกรรมที่องค์การคาดหวังแก่ข้าราชการคู่มือจรรยาบรรณที่ดีควรอ่านเข้าใจง่ายกระชับและเข้าถึงได้ง่าย ๓) **การกำหนดนโยบาย CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล** โดยคำนึงถึงความต้องการของข้าราชการเป็นหลักภายใต้กรอบของกฎหมายและหลักมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ๔) **การวางแผนกำลังคนการสรรหาและคัดเลือก** เน้นการจัดเตรียมกำลังคนการสรรหาและการคัดเลือกบุคคลที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับการดำเนินการ CSR เช่นการมีจิตสาธารณะการมีจริยธรรมการมีกระบวนการสรรหาและเลือกสรรที่โปร่งใสและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายรวมถึงการพัฒนาเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลที่มีสมรรถนะเหมาะสมกับการดำเนินการ CSR ขององค์การ ๕) **การปฐมนิเทศการฝึกอบรมและการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการ** โดยเน้นการอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ขององค์การกับการดำเนินการ CSR ขององค์การการแนะนำกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียขององค์การและตัวอย่างกิจกรรม CSR ของหน่วยงานให้แก่ข้าราชการใหม่ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ (๑) การฝึกอบรมและพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการที่จำเป็นต่อการดำเนินการ CSR และ (๒) การจัดหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาตามความต้องการที่หลากหลายของข้าราชการ ๖) **การจ่ายค่าตอบแทนการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งและการโอนย้ายส่วนราชการ** อาจใช้ผลการปฏิบัติการเพื่อสังคมเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งหรือการโอนย้ายในประเด็นของการจ่ายค่าตอบแทนอาจอยู่ในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินอาทิการเพิ่มจำนวนวันลาพักผ่อนการเสนอชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่นการให้ประกาศนียบัตรเชิดชูเกียรติการให้โอกาสข้าราชการได้เข้าร่วมกิจกรรม CSR ในวันทำงานปกติโดยไม่ถือเป็นวันลาเป็นต้น ๗) **การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของข้าราชการ** เช่นการคำนึงถึงความหลากหลายของข้าราชการการดูแลเรื่องสุขภาพและอนามัยการบริหารผู้มีวุฒิสามารถส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์หรือการจัดสรรผลประโยชน์แก่ข้าราชการตามความต้องการที่หลากหลายเป็นต้น ๘) **การส่งเสริมให้ข้าราชการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ CSR** เริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CSR แก่ข้าราชการการให้โอกาส

ข้าราชการมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR เช่นการเปิดโอกาสให้ข้าราชการรวมกลุ่มกันเพื่อเสนอโครงการช่วยเหลือสังคมตามความสนใจและการสร้างสิ่งจูงใจให้ข้าราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ CSR ขององค์กร๙) การประเมินผลการปฏิบัติงานด้าน CSR ด้วยดัชนีและพฤติกรรมชีวิตที่เป็นที่ยอมรับจากข้าราชการการให้รางวัลและการรายงานผลสำเร็จของการดำเนินการ CSR ผ่านช่องทางต่างๆและ๑๐) การสร้างเครือข่ายการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลกับหน่วยงานภายนอก

๑๐. การประเมินความสำเร็จในการทำ CSR ภาครัฐจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าแนวทางการประเมินความสำเร็จของการทำ CSR มี ๖ แนวทางคือ ๑) การวิเคราะห์เนื้อหาของรายงานประจำปีเช่นการตรวจสอบการทากิจกรรม CSR ที่องค์กรต่างๆได้รายงานไว้ในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจัดทำขึ้นตามแนวทางของ Global Reporting Initiative (GRI) ๒) การวัดความสำเร็จผ่านดัชนีชี้วัดมาตรฐานต่างๆเช่น The Pollution Control Index โดย The Council of Economic Priorities (CEP) ประเทศสหรัฐอเมริกา ๓) การใช้เกณฑ์วัดระดับความมีชื่อเสียงของหน่วยงานเช่น Fortune Reputation Indicators Survey ๔) การวัดความสำเร็จโดยองค์การวิชาชีพเช่น Kinder, Lydenberg, Domini, & Company (KLD) Social Rating Survey หรือรางวัลบริษัทจดทะเบียนดีเด่นด้าน CSR จัดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและวารสารการเงินธนาคาร ๕) การวัดความสำเร็จจากการรับรู้ของบุคคลโดยใช้แบบสอบถามเช่นแบบวัด Perceived Role of Ethics & Social Responsibility (PRESOR) พัฒนาขึ้นโดยSinghapakdiและคณะหรือการวัดระดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเป็นต้นและ ๖) การวัดความสำเร็จของการดำเนินการ CSR ผ่านโมเดลปฏิบัติการเพื่อสังคมเช่นการแบ่งการประเมินความสำเร็จของการดำเนินการ CSR ออกเป็น ๓ ระดับตามแนวทางของ Clarkson (๑๙๙๕) กล่าวคือ (๑) ระดับสถาบันเน้นประเมินปฏิกิริยาขององค์กรที่มีต่อประเด็นต่างๆของสังคม (๒) ระดับองค์กรเน้นประเมินความสามารถขององค์กรในการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและ (๓) ระดับบุคคลเน้นประเมินความสามารถของผู้บริหารองค์กรในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆขององค์กรรวมถึงความสามารถในการบริหารการดำเนินการ CSR ขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จอย่างไรก็ตามส่วนราชการไม่ควรใช้แนวทางใดแนวทางหนึ่งในการประเมินความสำเร็จเพียงแนวทางเดียวเนื่องจากแนวทางการประเมินทั้ง ๖ ด้านมีจุดเด่นและข้อจำกัดแตกต่างกันดังนั้นในทางปฏิบัติส่วนราชการอาจประยุกต์แนวทางการวัดผลสำเร็จข้างต้นให้เหมาะสมกับมิติของการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

๒.๒.๑ ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ^๒ หมายถึงการประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสียเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตลอดจนมีธรรมาภิบาลเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสและยุติธรรมมีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยพร้อมจะแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการให้เกิดการดำเนินกิจการเป็นการสร้างความสำเร็จและประโยชน์สุข^๓ ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งคือการดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับใกล้และไกล อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน^๔

๒.๒.๒ ความสำคัญและประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคม

การดำเนินกิจการให้ยั่งยืนไม่เพียงแต่หมายถึงการจัดหาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและดำเนินงานโดยไม่ส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมเท่านั้นแต่รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกๆส่วนทั้งภายในและภายนอกกิจการด้วยดังนั้นกิจการต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกันกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเป็นวิถีทางสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริงซึ่งแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ต้องให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นผลมาจากความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องความรับผิดชอบต่อสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้^๕

๑. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการสร้างผลกำไรที่ดีที่สุด
๒. ปรับปรุงความสัมพันธ์และสร้างมุมมองใหม่ๆกับผู้มีส่วนได้เสียรวมถึงติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกันได้ดีขึ้น
๓. สร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดีรวมทั้งส่งเสริมให้ได้รับความไว้วางใจจากสาธารณชนเพิ่มขึ้น
๔. ปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างความน่าสนใจในการลงทุนมากขึ้น

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๗.

^๓ CSR คือ ? ใน www.csrcom.com ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๓-๒๕.

๕. ปรับปรุงความน่าเชื่อถือและความเป็นธรรมของธุรกรรมต่างๆผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรับผิดชอบมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและปฏิเสธการคอร์รัปชัน

๖. ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจเกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมบนพื้นฐานของความเข้าใจที่ดีขึ้น

๗. เพิ่มโอกาสแก้ไขและลดความเสี่ยงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและความเสี่ยงอื่นๆ

๘. สร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมทั้งภายในและนอกกิจการก่อให้เกิดความเจริญเติบโตควบคู่กับผลกำไรสูงขึ้น

๙. ช่วยสร้างความประหยัดแก่ระบบการผลิตเนื่องจากการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและปริมาณของเสียที่ลดลง

๑๐. ใช้เป็นแนวทางป้องกันหรือลดความขัดแย้งเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภค

๑๑. สร้างความภาคภูมิใจการมีส่วนร่วมและขวัญกำลังใจรวมถึงความปลอดภัยและสุขอนามัยที่ดีให้กับพนักงานและผู้มีส่วนได้เสีย

๑๒. ส่งผลในทางบวกต่อการสรรหาจ้างใจและรักษานักงานเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านทรัพยากรบุคคล

๒.๓ ความหมายของสังคมและความหมายตามรูปศัพท์

คำว่า “สังคม”^๗ หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันโดยยอมรับแบบแผนและกฎเกณฑ์ของกลุ่มร่วมกันในการดำเนินชีวิต มีองค์ประกอบและหน้าที่หลายประการที่จะทำให้สังคมดำรงอยู่ได้

ความหมายตามรูปศัพท์

คำว่า “สังคม” (Society) เป็นคำในภาษาบาลี แยกออกเป็น ๒ คำ คือ “สัง” กับ “คม” สัง แปลว่า “ด้วยกัน พร้อมกัน” ส่วนคำว่า “คม” แปลว่า “ไป ดำเนินไป” เมื่อนำคำสองคำมารวมกัน จึงมีรูปเป็น “สังคม” แปลว่า “ไปด้วยกัน ไปพร้อมกัน”

คำว่า “สังคม” (Society) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง คนจำนวนหนึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องที่มีระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (๒๕๒๔ : ๓๗๑)

ณรงค์ เส็งประชา ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคม คือกลุ่มคน และหมายรวมถึงกลุ่มคนขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่แต่ละคนยังสังกัดอยู่ในกลุ่ม ซึ่งความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปหมายถึงสังคมขนาดใหญ่ที่ผู้คนมาอยู่ร่วมกัน มีการกระทำต่อกันภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน

^๗พระมหาสอทอง ปัจโจปการี, มนุษย์กับสังคม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๔๔ - ๔๕.

ประสาท หลักศิลา กล่าวว่า สังคม คือการที่มนุษย์พวกหนึ่ง ๆ ที่มีอะไรส่วนใหญ่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น ทัศนคติ คุณธรรม ธรรมเนียมประเพณี ได้มาอยู่ร่วมกันด้วยความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน มีความสัมพันธ์กันและมาอยู่ในเขตเดียวกันอย่างถาวร

พทยา สายหู กล่าวว่า สังคม หมายถึงกลุ่มคนที่ร่วมกันในอาณาบริเวณที่มีขอบเขตกำหนด มีความสัมพันธ์อันเกิดจากการประพฤติปฏิบัติต่อกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยอมรับแบบแผนและกฎเกณฑ์อย่างเดียวกันว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมถูกต้องของกลุ่ม

คำว่า **สังคม** หมายถึง การอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ เช่น อาชีพ อายุ เพศ ศาสนา ฐานะ ที่อยู่อาศัย ฯลฯ สำหรับระบบสังคมที่รวมถึงสิ่งมีชีวิตประเภทอื่นนอกเหนือจากมนุษย์อาจใช้คำว่า **ระบบนิเวศ** ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่างๆ กับสภาพแวดล้อม สังคมของมนุษย์เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันไม่ว่าจะในด้านใด เช่น ประเทศ จังหวัด และอื่นๆ และมักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณีรวมถึงภาษา การละเล่นและอาหารการกินของตนเองในแต่ละสังคม การที่มนุษย์รวมกันเป็นสังคมนั้น ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างและพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ถ้าต้องทำสิ่งนั้นโดยลำพัง ขณะเดียวกันสังคมที่พัฒนาหรือกำลังพัฒนาเป็นเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงานอย่างมากมาย ก็อาจส่งผลให้ประชากรที่ไม่สามารถปรับตัวตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือความรู้สึกว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในสังคมขึ้นมาได้

เฉลียว น้อย สรสิทธิ์ กล่าวว่า สังคม หมายถึง คนที่มีจำนวนมากพอสมควรที่อยู่รวมกันในพื้นที่เดียวกัน มีความสัมพันธ์กันตามวัฒนธรรมและตามวิถีชีวิตที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีระเบียบ กฎเกณฑ์และมีความเชื่อถือที่สำคัญ ๆ ร่วมกัน ตลอดจนมีการสร้างสรรค์หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกันเอง และระหว่างบุคคลกับชุมชนชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งอย่างแน่นอน มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ติดต่อกัน สามารถดำรงชีวิตทางสังคมร่วมกัน และอยู่ร่วมกันในชุมชนโดยคนจะมีการปรับตัวกิจกรรมให้เป็นไปในลักษณะที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนต้องการการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการพัฒนาคนที่มุ่งประโยชน์ของคนเป็นหลัก เน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงโดยเรียนรู้องค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านผู้รู้ สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างสอดคล้องตามความสามารถ ความถนัดและตามความสนใจของคนนั้น ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้คนมีความสุขและสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ในทางสร้างสรรค์

สังคมกับวิถีพุทธ ความรับผิดชอบต่อสังคม

Corporate Social Responsibility : CSR เป็นกฎเกณฑ์ทางวิถีพุทธ (ศีลธรรม) ที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินการบริหารองค์การและการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย ความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ได้บังคับไว้ตามกฎหมาย ผู้บริหารจะต้องพิจารณาว่า องค์การควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร มากน้อยเพียงใดบนพื้นฐานรายได้และผลตอบแทนอันจะทำให้้องค์การสามารถดำเนินต่อไปได้ ดังนั้น ผู้บริหารองค์การควรหาผลตอบแทน ด้วยการรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ ปฏิบัติตามกฎหมาย ดำเนินกิจการที่ถูกต้องชอบธรรม และหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคมควบคู่กับการดำเนินงานขององค์การปัจจุบันนี้กระแสสังคมได้มีการเรียกร้องให้้องค์การ ทั้งด้านการผลิตและบริการต้องรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นและนี่คือการรับรู้ใหม่เกี่ยวกับบทบาทขององค์การที่ผู้บริหารมีอาจที่จะมองข้าม ในปัจจุบันเป็นจำนวนมากจากส่วนต่าง ๆ ของโลกต่างเฝ้ามองธุรกิจการดำเนินการขององค์การต่าง ๆ และคาดหวังว่าผู้ประกอบการเหล่านี้จะประพฤติปฏิบัติตน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของลูกค้า สิ่งแวดล้อม และสาธารณชนควบคู่กับการแสวงกำไร พันธะนี้เรียกว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคม” (Social Responsibilities) จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารองค์การที่จะต้องทำความเข้าใจต่อพันธะทางสังคมและกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม การที่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การธุรกิจได้กลายมาเป็นประเด็นสำคัญ ที่้องค์การต้องนำมาพิจารณานั้น ทั้งนี้เพราะว่าความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมมีส่วนผลักดันให้ขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคมได้ขยายตัวออกไป ดังนั้น ้องค์การที่จะดำรงอยู่ในสังคม จึงต้องปกป้องและพัฒนาสังคมควบคู่กันกับการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ถ้า้องค์การปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วในระยะยาวกิจการนั้น ๆ จะได้รับการปฏิเสธจากสังคม

กล่าวโดยสรุป การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น และต่อตำแหน่งหน้าที่การงาน อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่อนุชนรุ่นหลัง ที่จะยึดถือเอาเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อนำพาไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาสังคมและประเทศสืบต่อไป

๒.๔ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาเป็นเวลานานกว่า ๘๐๐ ปี ความเป็นพุทธมีความเข้มข้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย จนกระทั่งความเจริญก้าวหน้าจากดินแดนตะวันตกได้เข้ามาพร้อมการเดินทางมาติดต่อค้าขาย การล่าอาณานิคม การเผยแผ่ศาสนา ที่มาพร้อมกับการเจริญสัมพันธไมตรี ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาวไทยที่ละน้อย ด้วยความเปิดใจกว้างรับวัฒนธรรมอื่น ๆ ทำให้ความยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทยต้องเผชิญกับการรุกรานของลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งหลังไหลทะลุทะลวงเข้ามา ความสำนึกของคนในชาติมีกำลังอ่อนลง โดยไม่รู้สึกรู้สีกว่า คำว่า “พุทธ” จึงเป็นเพียงสัญลักษณ์ของกลุ่มชนเท่านั้น พร้อมกับวิถีชีวิตที่

เปลี่ยนแปลงเป็นการใช้ชีวิตที่มีได้นึกถึงความเป็นพุทธ สารพันที่เกิดขึ้นและสั่งสมเรื่อยมาทุกยุคทุกสมัย ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นทำให้รัฐบาล หน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษาหันกลับมาทบทวนแนวทางในการพัฒนาประเทศว่าจะเดินทางไปทิศทางใด จึงจะเหมาะสมกับสังคมไทย จึงได้มีการกำหนดแนวทางที่ใช้ความเป็นอยู่ดั้งเดิมที่แฝงไปด้วยความผูกพันกับศาสนา และวัฒนธรรมที่เคยถูกมองว่าเป็นความล้าสมัย กลับมาเป็นแนวทางที่ต้องเดินอีกครั้ง เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนคุณธรรม นับเป็นบทบาทที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามนำแนวคิดที่เคยมีมาแต่อดีตซึ่งศาสนาเคยให้ผู้คนมาแล้ว เพราะวัดในอดีต ไม่ได้สอนเรื่องจิตใจอย่างเดียว หากแต่ยังอำนวยความสะดวกทางวัตถุแก่บุคคล เช่น เป็นแหล่งสมบัติกลางแก่ชุมชนสามารถหยิบยืมมาใช้ได้ นอกจากนั้นพระยังเป็นหมอหรือครูวิชาทางโลกแล้ว บางครั้งพระสงฆ์ยังเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาชุมชน เช่นการสร้างถนนหนทาง ขุดบ่อน้ำ อีกทั้งยังเป็นแหล่งสงเคราะห์ปัจเจก ๔ แก่ชาวบ้านที่ยากจน ใครที่อยากมีศรีสุข ก็นิยมนำทำบุญที่วัด ในด้านสังคมนั้นวัดยังเป็นสถานที่พบปะ ประชุม สังสรรค์ ในคราวที่มีงานเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนั้น พิธีกรรมต่าง ๆ ยังสามารถหล่อหลอมจิตใจของชาวบ้านทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกันได้ แม้กระทั่งยามมีข้าศึกศัตรูเข้ามารุกราน ยังได้อาศัยพระผู้ทรงวิทยาคมเป็นเป็นศูนย์รวมจิตใจให้มีความกล้าหาญปกป้องถิ่นกำเนิดของตน สิ่งเหล่านี้ล้วน๕๐แต่อยู่ในความทรงจำของผู้คนที่ผ่านวัยมาไม่น้อยกว่า ๔๐-๕๐ ปี^{๑๑}

หลักสุจริต ๓ หมายถึง ความประพฤติชอบ ๓ ประการ ได้แก่ กายสุจริต ได้แก่ ความประพฤติชอบทางกาย วาจาสุจริต ได้แก่ ความประพฤติชอบทางวาจา และมโนสุจริต ได้แก่ ความประพฤติชอบทางใจ

น้อมนำพระบรมราโชวาทมาใช้ในการดำเนินชีวิตตอนที่ ๓ ^{๑๑} **ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ**พระบรมราโชวาทตอนหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่นิสิตที่สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๙ ความว่า “การที่จะประกอบกิจการใดๆ ให้เจริญเป็นผลดีนั้น ย่อมต้องอาศัย ความอดทนอดกลั้น และความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นรากฐาน สำคัญประกอบกับจะต้องเป็นผู้มีจิตเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และพร้อมที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดแก่ส่วนรวมตามโอกาสอีกด้วย”

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ไม่เคยล้าสมัยไปตามกาลเวลา แต่กลับเหมาะสมกับทุกยุคสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์และวิกฤติของประเทศตลอดมา แม้ว่าประเทศชาติบ้านเมืองจะต้องพบกับวิกฤติต่างๆ

^{๑๑} วิถีพุทธชุมชน, แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/439633>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} “ความซื่อสัตย์สุจริต” เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ, แหล่งที่มา: <https://www.isranews.org/isranews/51740-a-51740.html>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.

มากมาย จากประวัติศาสตร์มาจวบจนถึงปัจจุบัน แต่ประเทศก็ผ่านพ้นวิกฤติมาได้ทุกครั้ง ก็ด้วยพระบารมีของพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ที่ได้ทรงอุทิศสละเวลามาตลอด ๗๐ ปี นับแต่ทรงขึ้นครองราชย์ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนไทย

จะเห็นได้ว่า การนำพาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความมั่นคง คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ที่จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง การจะนำมาซึ่งความซื่อสัตย์ได้นั้น ย่อมอยู่ที่การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่นิยมวัตถุ ยึดถือคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มาว่า จะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมองการณ์ไกล เสมือนหนึ่งเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นกับผืนแผ่นดินไทย พระองค์ท่านได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว และดูเหมือนว่าสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาต่างๆ จะไม่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ถ้าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่ถูกละเลยและเป็นที่ยึดถือปฏิบัติอยู่ในจิตสำนึกของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำประเทศและดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติตน มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา มีความรอบคอบ ประเทศไทยจะมั่นคง สงบสุข ร่มเย็น ด้วยความสามารถและความร่วมมือของคนไทยด้วยกันเองการปลูกฝังผ่านพระบรมราโชวาทล้วนมีการสอดแทรกเรื่องการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตทั้งสิ้น จึงถือเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อวงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างหาที่สุดมิได้ **หลักสุจริต^{๑๑}** เป็นหมวดธรรมที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลได้พยายามเน้นในเรื่องของการโปร่งใสในการบริหารบ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองสะอาด นั่นก็หมายความว่าบ้านเมืองจะต้องปราศจากการทุจริตคดโกง มีสินบน โดยการพยายามออกกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ออกมาใช้ หลักธรรมข้อนี้ประกอบด้วย

๑) กายสุจริต เมื่อผู้นำมีการกระทำที่มีความสุจริตไม่โกงกิน บ้านเมืองก็มีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตามศักยภาพ เงินงบประมาณก็ถูกใช้ให้เกิดความคุ้มค่ามีการพัฒนาอย่างทั่วถึงเต็มเม็ดเต็มหน่วย เมื่อผู้นำไม่ทุจริตคดโกง ลูกน้องก็ไม่กล้า ถ้าผู้นำทุจริตลูกน้องก็ทำตาม ซึ่งธรรมะข้อนี้มีความสำคัญต่อบ้านเมืองเป็นอย่างมาก

^{๑๑}พระครูโสภณปริยัติสุธี,รศ.ดร., **ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก**, แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org> > ... > สมุด > ผญา(ผะหญ่า)แห่งเมืองพะเยา : พุทธศาสนา.

๒) วาจาสุจริตแม้วาจาจะดูแล้วไม่น่าจะมีความสำคัญต่อการบริหารปกครองแต่โดยความเป็นจริงแล้วมีความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการใช้คำพูด เช่น การพูดโน้มน้าวจิตใจคน การพูดประสานคนการเจรจาต่อรอง งานด้านการพูดเป็นต้น

๓) มโนสุจริตมีคนกล่าวว่าจิตคิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น คนพูดอย่างไรก็ทำอย่างนั้น แม้บางครั้งการกระทำ การคิด อาจจะไม่ตรงกันเพราะความปิดบังของคน-การพูด-แต่โดยมากแล้วย่อมเป็นไปตามนัยดังกล่าว ดังนั้นในข้อนี้เป็นการแสดงออกมาทางความคิดเห็น ที่ผู้นำสูงสุดจะต้องแสดงให้เห็นผู้ได้ปกครองได้เห็น หรือที่เรียกว่าการแสดงวิสัยทัศน์ นั้นเอง

หลักสุจริตพัฒนามาจากระบบการควบคุมสังคมโดยการนำหลักศาสนาความเชื่อและความศรัทธามาเกี่ยวข้องเนื่องจากมนุษย์เริ่มเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อความอยู่รอดเป็นการฝ่าฝืนความไว้วางใจกันทำให้ต้องนำหลักศาสนาความเชื่อและความศรัทธามาใช้เพื่อปรามพฤติกรรมเช่นว่านี้ซึ่งเมื่อมนุษย์ได้อ่อนน้อมหรือสยบต่อสิ่งที่ตนเชื่อถือศรัทธาก็ไม่กล้าที่จะผิดคำพูดเพราะกลัวการถูกลงโทษต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับหลักสุจริตมีบทบาทและพัฒนาขึ้นในระบบกฎหมายโรมันเกี่ยวกับการรักษาคำพูดเมื่อบุคคลใดไม่ปฏิบัติตามคำสัตย์ที่ให้ไว้ย่อมถือว่าทำผิดหลักปฏิบัติต่อกันแม้จะมีได้ถือเป็นกฎหมายแต่การไม่รักษาคำสัตย์ในสมัยนั้นถือว่าเป็นมลทินในสังคมดังนั้นความหมายและขอบเขตของหลักสุจริตจึงเป็นเรื่องของความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของคนในสังคมมากกว่าที่จะเป็นผลโดยกฎหมายโดยแท้ต่อมาจึงมีการพัฒนาหลักสุจริตเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายสัญญาโรมันและระบบกฎหมายโรมันนี้เองเป็นต้นแบบของระบบกฎหมายแบบCivil Law อันเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบ

ความหมายของหลักสุจริต คำว่า “สุจริต”^{๑๒} เป็นคำที่มาจากกฎหมายโรมันในภาษาละตินเรียกว่าbona fides แปลว่าความซื่อสัตย์หรือสัจจะที่ดีอย่างไรก็ตามคำว่า“สุจริต” นั้น เป็นคำที่มีความหมายกว้างและยากที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนลงไปให้ชัดเจนและเมื่อพิจารณาตามBlack’s law Dictionary พบว่ามีการอธิบายคำว่า “สุจริต” (Good Faith) ว่าหมายถึงสภาวะทางจิตใจอันประกอบด้วย ๑) ความซื่อสัตย์ในความเชื่อถือหรือวัตถุประสงค์ ๒) ความซื่อตรงต่อหน้าที่หรือหนี้ของตน ๓) ความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการค้าหรือธุรกิจใดๆอันชอบด้วยเหตุผลในการต่อรองกันอย่างเป็นธรรมและ ๔) การไร้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

หลักสุจริตได้รับการรับรองเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ค.ศ. ๑๘๐๐ ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๔๒ คำว่า “สุจริต” ในภาษาเยอรมันตรงกับคำว่า Treu und Glauben คำว่า Treu แปลว่าความซื่อสัตย์ความไว้วางใจความน่าเชื่อถือส่วนคำว่า

^{๑๒}อาจารย์วรณาริ สิงห์โต, **หลักสุจริต**, แหล่งที่มา: www.stou.ac.th/schools/slwl/upload/ex40701-1.pdf, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.

Glauben แปลว่า เชื่อในความไว้วางใจ หรือที่ ศ.ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้อธิบาย หลักสุจริต ก็คือ หลักความซื่อสัตย์และความไว้วางใจแต่การที่จะบอกว่าความซื่อสัตย์และความไว้วางใจประกอบด้วยอะไรบ้างนั้นกล่าวได้ว่าทำได้ยากยิ่ง ๑-๘ และยอมรับกันว่าหลักสุรตินั้นเป็นเรื่องของแนวคิดแม้จะมีผู้พยายามอธิบายหลักสุจริตจากหลักย่อยๆที่มาจากหลักสุจริตเช่นหลักการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตหลักกฎหมายปิดปากหรือหลักความรับผิดชอบก่อนสัญญาแต่ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการอธิบายความหมายของหลักสุจริต”

เมื่อพิเคราะห์บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วจะพบว่าคำว่า “สุจริต” ใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน ๒ ประการ ได้แก่

๑. หลักสุจริตทั่วไป ในภาษาละตินเรียกว่า bona fides แปลว่า ความซื่อสัตย์หรือ สัจจะที่ดีปรากฏตามมาตรา ๕ และมาตรา ๓๖๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งคำว่า “สุจริต” ในบทบัญญัติเหล่านี้มีความหมายโดยทั่วไปกว้างๆ โดยไม่หมายเฉพาะเจาะจงถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคู่กรณีแต่เป็นมาตรฐานทั่วไปที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ให้ใช้เป็นเครื่องวัดความประพฤติของมนุษย์ในกรณีต่างๆ ว่าการกระทำเหล่านั้นอยู่ในกรอบที่กฎหมายจะสนับสนุนหรือประณามหรือไม่

๒. หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง หมายถึง ความรู้หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง เช่นมาตรา ๔๑๒ มาตรา ๔๑๓ มาตรา ๑๒๙๙ มาตรา ๑๓๐๐ มาตรา ๑๓๐๓ มาตรา ๑๓๑๐ มาตรา ๑๓๑๑ มาตรา ๑๓๑๒ มาตรา ๑๓๒๙ มาตรา ๑๓๓๐ มาตรา ๑๓๓๑ และมาตรา ๑๓๓๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งคำว่า “สุจริต” ในที่นี้ใช้ในความหมายที่ว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องรู้หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของกฎหมายหรือไม่ดังนั้นคำว่า “สุจริต” จึงมีความหมายอย่างแคบซึ่งตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาอธิบายเกี่ยวกับความสุจริตว่าหมายถึงการกระทำโดยไม่รู้หรือไม่ควรรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิที่มีมาแต่อดีตคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๐/๒๕๕๐ แต่ถ้การกระทำโดยรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของตนจะถือว่าไม่ได้สุจริตคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๑๒/๒๕๐๔ และยังได้ให้ความหมายเลยไปถึงว่าถ้าความไม่รู้นั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้กระทำก็ถือว่าไม่สุจริตเช่นเดียวกัน

เมื่อกล่าวถึงคำว่า สุจริต^{๑๓} บุคคลโดยทั่วไปที่ไม่ได้เรียนกฎหมายก็จะเข้าใจง่ายๆ ว่า มันต้องเป็นการกระทำที่ตรงไปตรงมาในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ คำว่าสุจริตนี้โดยสภาพแห่งคำว่าสุจริต บุคคลโดยทั่วไปเข้าใจว่าหมายถึงอะไร แม้จะไม่สามารถให้นิยามคำจำกัดความที่แน่นอนคำว่าสุจริตมันแทรกตัวอยู่ในตัวบทกฎหมายโดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมีอยู่เยอะ

^{๑๓} กมล ตันจินวัฒนกุล, **หลักสุจริต**, แหล่งที่มา: www.ncjad.go.th/index.php/files/download/1156ffda74d40a0, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.

พอสมควร จนกลายเป็นหลักกฎหมายที่สำคัญที่เรียกว่า “หลักสุจริต” มีความพยายามที่จะให้ความหมายว่า “หลักสุจริต” ตัวอย่างเช่น

๑. หลักสุจริต หรือ good faith นั้นตาม Black’s Law Dictionary ๑๘th Edition ได้อธิบายไว้ว่า หมายถึง สภาวะทางจิตใจอันประกอบด้วย (๑) ความซื่อสัตย์ในความเชื่อหรือวัตถุประสงค์ (๒) ความซื่อตรงต่อหน้าที่หรือหนี้ของตน (๓) ความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการค้าหรือธุรกิจใดๆ อันชอบด้วยเหตุผล ในการต่อรองกันอย่างเป็นธรรม (๔) การไร้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ๑

๒. หลักสุจริต ตามแนวทางคำสอนของท่านศาสตราจารย์ดร.ปรีดีเกษมทรัพย์ได้อธิบายไว้ว่า “คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีมาตั้งแต่สมัยโรมัน เรียกในภาษาละตินว่า Bona fides แปลว่า ความซื่อสัตย์ หรือ สัจจะที่ดีภาษาเยอรมันใช้คำว่า Treu und Glauben แปลว่าความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ แม้บทหลักในเรื่องสุจริตในระบบกฎหมายไทย ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๕ และ ๖

หลักสุจริต ตามแนวทางของศาสตราจารย์ดร.Ivo Telec ประมาจารย์ด้านกฎหมายเอกชนของประเทศสาธารณรัฐเช็ก ได้อธิบายไว้ว่า “หลักสุจริต (Zásada dobré víry) นั้น อย่างแรกเป็นศีลธรรมและคุณงามความดีทางกฎหมายที่สุภาพตรงไปตรงมาและมีความน่าเชื่อถือไว้แม้แต่ในทางศาสนาเองก็มีความพยายามอธิบายหลักสุจริตเหมือนกัน เช่น ในศาสนาอิสลาม ได้มีการอธิบายถึงหลักสุจริตว่า “สุจริตธรรม หมายถึง ความประพฤติชอบสุจริตใจ หมายถึง การมีจิตใจที่บริสุทธิ์ มีความจริงใจต่อการกระทำโดยไม่ปรารถนาต่อสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็นคำชมเชยหรือสิ่งตอบแทนทำงานและประกอบศาสนกิจเพื่อหวังความโปรดปรานจากพระองค์อัลลอฮ์ เท่านั้นสุจริตธรรมต่อสิ่งใดบ้าง

(๑) สุจริตธรรมต่อศาสนกิจ โดยการดำรงไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติศาสนกิจทั้งปวง บนพื้นฐานแห่งภารกิจที่อัลลอฮ์ทรงมอบหมายไว้อย่างครบถ้วน

(๒) สุจริตธรรมต่อของฝาก เมื่อมีผู้ไว้วางใจฝากของไว้ มุสลิมทุกคนมีหน้าที่ดูแลของฝากนั้นมิให้บกพร่องหรือสูญหาย และต้องคืนของนั้นให้ครบถ้วนแก่ผู้เป็นเจ้าของ หากเขาต้องการหรือครบกำหนดฝากในสภาพที่สมบูรณ์

(๓) สุจริตธรรมต่อร่างกาย มุสลิมต้องระวังรักษาอวัยวะทุกส่วน ให้ถูกใช้ไปตามสิทธิอันชอบธรรม มิให้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม

(๔) สุจริตธรรมต่อคำพูด คำพูดที่สุจริตธรรมนอกจากจะได้รับการตอบรับจากผู้ฟังด้วยดีแล้ว ยังถือเป็นการบริจาคนานาที่เป็นผลให้ผู้พูดได้กุศลอันยิ่งใหญ่ด้วย

(๕) สุจริตธรรมต่อหน้าที่การงาน โดยที่เขาต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

(๖) สุจริตธรรมต่อธุรกิจและการค้าด้วยการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์แห่งความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัดเอาเปรียบลูกค้าแต่อย่างใด”

ในศาสนาพุทธเองก็มีการกล่าวถึง หลักสุจริต เช่นกัน กล่าวคือ “สุจริต ๓ อย่าง ๑. ประพฤติชอบด้วยกาย เรียก กายสุจริต ๒. ประพฤติชอบด้วยวาจา เรียก วาจาสุจริต ๓. ประพฤติชอบด้วยใจ เรียก มโนสุจริตกายสุจริต ๓ อย่างเว้นจากฆ่าสัตว์ ๑ เว้นจากลักทรัพย์ ๑ เว้นจากประพฤติดินในกาม ๑ วาจาสุจริต ๔ อย่างเว้นจากพูดเท็จ ๑ เว้นจากพูดส่อเสียด ๑ เว้นจากพูดคำหยาบ ๑ เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ ๑ มโนสุจริต ๓ อย่างไม่โลภอยากได้ของเขา ๑ ไม่พยาบาทปองร้ายเขา ๑ เห็นชอบตามคลองธรรม ๑ สุจริต ๓ อย่างนี้ เป็นกิจควรทำ ควรประพฤติ

กล่าวโดยสรุปหลักสุจริตเป็นคุณธรรมศีลธรรมขั้นสูงถือได้ว่าเป็นเสาหลักของระบบกฎหมายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะกอนิติสัมพันธ์อะไรแบบไหน ก็ต้องคำนึงถึงหลักสุจริตเป็นที่ตั้งเสมอ ความสุจริตเป็นสิ่งที่มีความรู้ที่รู้ชัดในตนมนุษย์ซึ่งคนนำมาใช้ปรุงแต่งกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นมา ที่ได้มีพัฒนาการหลักสุจริตที่ตีความเท่าใดก็เป็นสังคมที่สูงด้วยความเจริญเท่านั้น ในประเทศที่จะเจริญแล้วก็จะมีการปรุงแต่งพัฒนาขยายขอบเขตหลักสุจริต เพื่ออำนวยความสะดวกให้แกสังคม ซึ่งผู้เขียนคิดว่าจากคำสอนของบรรดาครูบาอาจารย์ตลอดจนนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบกับการศึกษาหลักสุจริตทั้งในประเทศไทยเองและการศึกษาเปรียบเทียบการใช้หลักสุจริตในสังคมต่างประเทศทั้งตัวอย่างและประสบการณ์ก็ไม่เป็นการยากเย็นที่ประเทศไทยเราจะมีพัฒนาขยายขอบเขตการใช้หลักสุจริตเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อการรักษาไว้ซึ่งศีลธรรมจริยธรรมอันดีงามเพื่อความเจริญในสังคมไทยต่อไป

๒.๕ นักการเมือง, ผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลทางการเมือง

นักการเมือง, ผู้นำทางการเมืองหรือบุคคลทางการเมือง ^{๑๔} ภาษาอังกฤษ: politician มาจากภาษากรีกโบราณ polis ที่แปลว่า เมืองเป็นบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับ"การเมือง"หรือ"พลเรือน"นโยบายสาธารณะและการวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งรวมผู้ดำรงตำแหน่งวินิจฉัยสั่งการในรัฐบาล และผู้ที่มุ่งดำรงตำแหน่งเหล่านั้น ไม่ว่าด้วยวิธีการเลือกตั้ง การสืบทอด รัฐประหาร การแต่งตั้ง การพิชิต หรือวิธีอื่น การเมืองไม่ใช่จำกัดอยู่เพียงวิธีการปกครองผ่านตำแหน่งสาธารณะเท่านั้น ตำแหน่งทางการเมืองอาจถืออยู่ในพรรคที่ได้หรือผู้ที่ปฏิบัติการทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเมืองพรรค (party politics) ผู้ดำรงหรือมุ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ว่ามาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง และไม่ว่าอย่างใดเป็นอาชีพหรืออย่างอื่น ตำแหน่งนี้ได้ตั้งแต่ตำแหน่งท้องถิ่นไปจนถึงตำแหน่งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการของรัฐบาลระดับรัฐและชาติ^[๑] เจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายบางแห่ง เช่น นายอำเภอ (sheriff) ถือเป็นนักการเมืองด้วย

^{๑๔} จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. th.wikipedia.org/wiki/นักการเมือง

นักการเมืองหรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมือง^{๓๔} เป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือการศึกษาที่วางไว้ในรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันก็คือ ในสังคมมีการพัฒนาวัฒนธรรมการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ในที่ทำงาน จนถึงสังคมโดยรวมในกรณีของผู้ปฏิบัติงานทางการเมืองนั้น มีคำกล่าวซึ่งเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า นักการเมืองแตกต่างจากรัฐบุรุษในแง่ที่ว่า นักการเมืองคือบุคคลที่คำนึงถึงผลการเมืองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ส่วนรัฐบุรุษคือบุคคลซึ่งคิดถึงอนาคตของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนาคตเยาวชนรุ่นหลัง กล่าวอีกนัยหนึ่ง รัฐบุรุษนั้นถูกมองว่าจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และมีอุดมการณ์อย่างเหนียวแน่นต่อผลประโยชน์ของชาติและแผ่นดิน นักการเมืองจะถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ติดขัดกับตำแหน่งอำนาจ แม้การดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะส่งผลในทางลบก็ตาม นักการเมืองที่ดีจึงจะเป็นนักการเมืองที่มีคุณสมบัติ ๕ ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก นักการเมืองผู้นั้นต้องมีความผูกพันทางอุดมการณ์ (Ideological Commitment) โดยในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีความเชื่อและศรัทธาในระบบประชาธิปไตย มีจิตวิญญาณประชาธิปไตย และต้องเข้าใจว่าประชาธิปไตยนั้นเป็นกรรมวิธี (means) เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่าง และขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่มีเป้าหมายอันปลาย (end) ที่มีคุณค่าในตัวของมันเอง นักการเมืองที่ดีจึงจะเป็นนักการเมืองที่ปฏิบัติตามกรอบการศึกษาเพื่อรักษาไว้ซึ่งกระบวนการประชาธิปไตย โดยไม่ตะแบงละเมิด

ประการที่สอง นักการเมืองที่ดีจะต้องมีจริยธรรมทางการเมือง (Political Ethics) ในขณะที่อุดมการณ์ทางการเมืองมักจะรวมจริยธรรมอยู่ด้วย แต่จริยธรรมทางการเมืองอาจจะเป็นรายละเอียดที่อยู่นอกกรอบอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเป็นกรอบใหญ่ ประเด็นเรื่องจริยธรรมทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับความต้องการตามกฎหมาย ความชอบธรรมทางการเมือง และความน่าเชื่อถือรวมทั้งศรัทธา การกระทำอันใดก็ตามถึงแม้จะถูกต้องการตามกฎหมายจะต้องพยายามหลีกเลี่ยงถ้าเกิดผลเสียตามมา จริยธรรมทางการเมืองจะเป็นเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติ ในขณะที่อุดมการณ์ทางการเมืองจะทำหน้าที่เสมือนจิตวิญญาณของระบบการเมืองในภาพรวม

ประการที่สาม นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จในฐานะนักการเมืองที่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม ไม่ว่าจะเป็นในฐานะสมาชิกรัฐสภาหรือรัฐมนตรีจะต้องมีความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้คือความรู้ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีวิชาหนึ่งวิชาที่เริ่มต้นในอังกฤษเป็นที่ทราบกันว่าเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการเมือง ความรู้เกี่ยวกับ

^{๓๔} ศ.ดร.ลิขิต ธีรเวคิน, ราชบัณฑิตยสถานหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน, (วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔), www.dhiravegin.com/detail.php?item_id=000360.

การเมืองและเศรษฐศาสตร์ หรือที่เรียกว่า PPE (Philosophy, Politics and Economics) วิชาดังกล่าวนี้มีแนวคิดที่ว่า การบริหารประเทศนั้นจะต้องกระทำโดยบุคคลที่มีความรู้ทางการเมือง อันรวมถึงความรู้ทางสังคมด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจและธุรกิจ ทั้งเศรษฐกิจภายในประเทศและระหว่างประเทศ แต่ที่สำคัญจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องปรัชญาทางการเมือง ซึ่งปรัชญาทางการเมืองนั้นจะรวมทั้งอุดมการณ์และจริยธรรมเพื่อเป็นเครื่องชี้นำในการปฏิบัติ นักการเมืองที่มีความรู้ครึ้งๆ กลางๆ จะเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาดเนื่องจากขาดข้อมูลและความรู้ ที่สำคัญขาดอุดมการณ์ที่จะเป็นเครื่องชี้นำ

ประการที่สี่ นักการเมืองที่ดีจะต้องมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (Political Sense) ความสามารถในการเข้าใจนัยสำคัญทางการเมืองอันเกิดจากเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลในทางลบหรือทางบวกนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการอ่านสถานการณ์ทางการเมืองที่ผิดพลาดอาจจะนำไปสู่ความสูญเสียอย่างมหาศาล กระบวนการทางการเมืองที่เริ่มต้นจากคนเพียงคนเดียวที่ดูเหมือนไม่สำคัญเนื่องจากการอ่านสถานการณ์ที่ผิดพลาด อาจจะนำไปสู่การขยายขอบข่ายอย่างกว้างขวาง เป็นผลร้ายทางการเมืองได้ ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเร็วๆ นี้

ประการที่ห้า นักการเมืองที่ดีคือนักการเมืองที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ทางการเมือง (Political Mood) ของสังคม การขาดความเข้าใจอารมณ์ทางการเมืองของสังคมจะนำไปสู่ความเสียหายทางการเมืองอย่างหนัก อารมณ์ทางการเมืองสามารถจะกระตุ้นปลุกเร้าให้เกิดขึ้นโดยขบวนการทางการเมือง ความไม่เข้าใจอารมณ์ทางการเมืองย่อมบ่งชี้ถึงการขาดประสาทสัมผัสทางการเมือง เพราะทั้งสองส่วนนี้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น

คุณสมบัติทั้งห้าประการดังกล่าวมานั้นเป็นคุณสมบัติของนักการเมืองที่ดีและประสบความสำเร็จ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับรัฐบุรุษด้วย เพราะการเป็นรัฐบุรุษจะต้องเริ่มต้นจากการเป็นนักการเมืองที่ดี นักการเมืองที่ดีและประสบความสำเร็จไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่สามารถชนะการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูงเท่านั้น แต่ต้องมีคุณสมบัติพิเศษอันเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต มีความเป็นผู้นำที่สง่างามน่าเชื่อถือ เปี่ยมด้วยบารมี มีอุดมการณ์และจริยธรรมที่ดีจนเป็นแบบอย่างสำหรับคนทั่วไปได้

๒.๖ ความหมายของท้องถิ่น

คำว่า “ท้องถิ่น”^{๑๖} ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเน้นถึงลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และทางธรรมชาติ ที่มีความเป็นขอบเขตเฉพาะพื้นที่นั้นๆ เป็นสำคัญและยังมีความหมายที่กำหนด

^{๑๖} supranee-ssp.exteen.com/20080529/entry-2

ขอบเขตของพื้นที่ระดับย่อยตามเขตการปกครอง หรือเป็นหน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น

คำว่า “ท้องถิ่น” จึงขึ้นอยู่กับกำกวมขอบเขตทางพื้นที่ดังกล่าวแล้ว และเมื่อนำไปใช้ประกอบกับคำใด จะให้ความหมายเฉพาะเจาะจงในเรื่องนั้น เช่น ประเพณีท้องถิ่น พิธีประจำท้องถิ่น เป็นต้น

คำว่า “ท้องถิ่น” ในความหมายของรัฐกิจหรือเขตปกครองที่มีกฎหมายรองรับในนามขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่ขอบเขตความรับผิดชอบหรือหน่วยงานที่ปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เทศบาล จังหวัด ฯลฯ ซึ่งมีขอบเขตเขียนระบุแบ่งไว้อย่างชัดเจนความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของท้องถิ่น ไว้ว่า ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเน้นถึงลักษณะทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และทางธรรมชาติ ที่มีความเป็นขอบเขตเฉพาะพื้นที่นั้นๆ เป็นสำคัญและยังมีความหมายที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ระดับย่อยตามเขตการปกครอง หรือเป็นหน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ท้องถิ่นในความหมาย ที่กล่าวมาให้ความหมาย ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจที่สรุปได้ว่า “ท้องถิ่น” หมายถึงถิ่นฐานที่อยู่ของมนุษย์ที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มหรือหน่วยของพื้นที่ย่อยลงมา ตั้งแต่บ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เทศบาล จังหวัด ที่แบ่งแยก ตัดขาดออกจากกันเป็นส่วน ๆ ชัดเจน เพียงแคื่อยืนอยู่คนละฝั่งของเส้นแบ่งสมมตินี้ ก็อยู่กันคนละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากคำว่าท้องถิ่นในทางประวัติศาสตร์

คำว่า “ท้องถิ่น”^{๑๗} ในทางประวัติศาสตร์ เป็นคำที่มีความหมายกว้าง เป็นบริเวณที่มีผู้คน อาจเป็นชนกลุ่มเดียวกันหรือหลายกลุ่ม หรือหลายกลุ่มชาติพันธุ์หลายชนเผ่า มาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ร่วมกันโดยใช้พื้นที่ในการทำมาหากินร่วมกัน โดยใช้พื้นที่ในการทำมาหากินร่วมกัน เช่นที่ที่เป็นไร่ นา ส่วน ที่ที่เป็นที่สาธารณะ เช่น ป่าเขา หนองน้ำ ท้องทุ่ง ชุมชนในท้องถิ่นนั้นต่างได้ใช้และเกิดสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นคนท้องถิ่นเดียวกัน มีจารีต ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และกติกากฎทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมกันโดยมีพื้นฐานความเชื่อและศีลธรรมเดียวกันยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ ๑ หมู่บ้าน A หมู่บ้าน B และหมู่บ้าน C ทั้งสามหมู่บ้านใช้พื้นที่ป่าสาธารณะร่วมกัน ใช้แหล่งน้ำร่วมกันก็ถือว่าเป็นท้องถิ่นเดียวกัน เพราะต่างได้ใช้และเกิดสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน

ตัวอย่างที่ ๒ หมู่บ้าน D และหมู่บ้าน E มีการใช้แม่น้ำร่วมกัน ไปมาหาสู่กัน ทำมาหากินร่วมกัน บนพื้นที่เดียวกัน ทั้งสองหมู่บ้านก็เป็นท้องถิ่นเดียวกัน แต่ถ้ามีงานบุญ เช่นบุญบั้งไฟ มี

^{๑๗} นายอัฐพล ดำริห์ ครูผู้ช่วย โรงเรียนสำโรงวิทยาคาร สพม. เขต ต, แหล่งที่มา: http://www.29dumri.blogspot.com/2010/11/blog-post_15.html

หมู่บ้าน F เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ด้วย จัดประเพณีร่วมกันมีความเป็นพี่น้องกัน นั่นก็หมายถึงการเป็นท้องถิ่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ ๓ หมู่บ้าน B ไม่มีวัด เมื่อมีคนเสียชีวิต ก็ไปประกอบพิธีกรรมที่วัดหมู่บ้าน F แสดงว่าเขามีความสัมพันธ์กันความเป็นพวกเดียวกัน อาจจะเป็นเรื่องของบรรพบุรุษเดียวกัน พิธีกรรมความเชื่อที่เหมือนกัน เขาเลือกที่จะไปที่ที่มีความเป็นท้องถิ่นเดียวกันแม้จะอยู่ไกลกว่า วัดหมู่บ้าน A เป็นต้น

ตัวอย่างที่ ๔ หมู่บ้าน A B C D E และ F ต่างก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่สืบเชื้อสายมาจากคน ไทยลาว พื้นเมือง ที่มีภาษาและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ซึ่งปรับปรุงมาจากวัฒนธรรม-มโนทัศน์ไทยอีสานเป็นภาษาพูดก็แสดงว่าทั้งหกหมู่บ้านเป็นท้องถิ่นเดียวกันการจะระบุว่า กลุ่มคน - ภาษาไทยชุมชนหมู่บ้านใดเป็นท้องถิ่นเดียวกันนั้นจะขึ้นอยู่กับแนวทางที่เราจะศึกษาว่าจะใช้สิ่งใดเป็นตัวกำหนดความเป็นท้องถิ่นซึ่งในตัวกำหนดบางอย่างเป็นท้องถิ่นเดียวกันแต่มองในอีกลักษณะหรือคนละตัวกำหนด ก็อาจจะเป็นคนละท้องถิ่นความรู้ข้างต้น ผู้เขียนได้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเรื่องของความหมายและลักษณะของท้องถิ่น ซึ่งความรู้เหล่านี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนารูปแบบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ ที่เรียกกันว่า “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ที่มุ่งศึกษาวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ทุก ๆ ด้านของคนในท้องถิ่น เกิดเป็นองค์ความรู้ที่มีพลังผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาท้องถิ่น สามารถฟื้นฟูชีวิต ไม่ถูกตัวเองมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น พร้อมทั้งปกป้องรักษาความเป็นท้องถิ่น รวมทั้งทรัพยากรและภูมิปัญญาต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้วิจัยท้องถิ่นโดยใช้หลักวิธีการทางประวัติศาสตร์ สืบค้นข้อมูลเชื่อมโยงอย่างมีเหตุผล ให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สนุก ไม่เป็นวิชาที่น่าเบื่อที่มีแต่การท่องจำ

เอกรินทร์ สิมหาศาลและปรีชา นุ่มสุข (๒๕๔๐ : ๒) กล่าวว่า “ท้องถิ่น” หมายถึงขอบเขตความรับผิดชอบหรือหน่วยงานที่ปรากฏในท้องถิ่นต่างๆ ตามสภาพสังคม ขอบเขตพื้นที่ ซึ่งจัดเป็นพื้นที่ระดับย่อยรองไปจากสังคมใหญ่

นงคราญ กาญจนประเสริฐ (๒๕๔๕)^{๑๔} ได้อธิบายความหมายท้องถิ่น คือ ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่สามารถกำหนดได้ว่ามีขนาดของพื้นที่ จำนวนประชากร หรือสิ่งต่าง ๆ ได้ว่าเป็นเท่าใด บางครั้งอาจใช้ในความหมายที่คล้ายคลึงกับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และการมองภาพรวมที่นำไปใช้ว่ามีลักษณะใด

^{๑๔} มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, **ชีวิตและวัฒนธรรมไทย**, แหล่งที่มา : [www.udru.ac.th/website/ attachments/elearning/10/10.pdf](http://www.udru.ac.th/website/attachments/elearning/10/10.pdf)

ศรีศักดิ์ วลลิโถม อ้างถึงใน เลิศชาย ศิริชัย, ๒๕๔๗ ให้ความหมายว่า ท้องถิ่น คือ ภูมิอันหมายถึงระบบเล็ก ๆ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่ม เชื่อมกันในระบบนิเวศเดียวกันหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง เวลาใดเวลาหนึ่ง มีหนองน้ำ ภูเขา ป่าทุ่ง ฯลฯ ใช้ร่วมกันและมีความหมายแก่กลุ่มและคำว่า “ท้องถิ่น” หรือ ภูมิ ในที่นี้จะมีความหมายเสมือนมาตุภูมิ กล่าวคือทุกคนในชุมชนมีความรักความผูกพันในพื้นที่นั้น มีกฎระเบียบในวิถีชีวิตเพื่อความมั่นคง ความยั่งยืน และไม่ประสงค์ใช้พื้นที่ส่วนนั้นเป็นปัจเจกชน แต่ต้องการใช้เพื่อให้เกิด (บุคคลเฉพา) ความอยู่ร่วมกัน เพราะเป็นกระบวนการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน จะมีการร่วมกันกลั่นกรองภายใน ท้องถิ่น มีผู้หลักผู้ใหญ่ คอยประนีประนอม มีระบบอาวุโส ร่วมรักษาโครงสร้างของชุมชนและท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปว่า “ท้องถิ่น” หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ของมนุษย์ที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่มหรือหน่วยของพื้นที่ย่อยลงมา ตั้งแต่บ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เทศบาล จังหวัด ในทำนองเดียวกัน ถ้าจะกล่าวถึงท้องถิ่นในลักษณะ ที่เป็นขอบเขตชุมชนใดชุมชนหนึ่งสิ่งที่เราควรพิจารณาก็คือ สภาพของท้องถิ่นนั้นเป็นอย่างไร มีความเจริญก้าวหน้าหรือล้าหลังเพียงใด ภาวะการครองชีพของคนในชุมชนเป็นเช่นใด ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบพื้นฐานเฉพาะชุมชนนั้นๆ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจและลักษณะของการเมือง การปกครอง การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมรวมทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปัจจุบัน มีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจ มีแนวโน้มจะพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรมให้มากขึ้น แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องเตรียมประชากรของประเทศและท้องถิ่น พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข

๒.๗ แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

๒.๗.๑ ความหมายของการปกครองท้องถิ่น^{๑๙}

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (๒๕๓๙) ได้สรุปแนวความคิดของนักวิชาการและนักปกครองที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า คำนิยามความหมายของการปกครองท้องถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้ ส่วนใหญ่มีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะต่างคือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

เดเนียล วิท (Daniel Wit) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลาง ให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตาม

^{๑๙} ฐิติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร.govt101.blogspot.com/2008/08/blog-post_2237.html

หลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็น รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

วิลเลียม วี ฮอลโลเวย์ William V. Holloway (๑๙๕๑ : ๑๐๑-๑๐๓) นิยามว่าการ ปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจ การปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจาก ประชาชน

โจน เจคลาร์ก John J. Clarke) (๑๙๕๗ : ๘๗-๘๙) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการ ปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง พื้นที่ใด โดยเฉพาะและหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

แฮร์ริส จี มอนตาญ Haris G. Montagu (๑๙๘๔ : ๕๗๔) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่ บริหาร การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดย ปราศจาก การควบคุมของหน่วย การบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการ ปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระ ใหม่แต่อย่างใด

อีไมล์ เจซัดดี Emile J. Sady นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการ ปกครอง ทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมาย และมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะ ทำกิจการ ในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษี เจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นก็ได้ อุทัย หิรัญโต, ๒๕๒๓ : ๔ ประธาน คงฤทธิ ศึกษากร นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผล สืบเนื่องมาจากการกระจาย อำนาจทางการเมืองการปกครอง ของรัฐ และโดยนัยนี้จะต้องก่อการทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นโดยคนใน ท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มี อำนาจในการกำหนดนโยบายและ ควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ ประชาชน ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการ บางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่ง ประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้อง ควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุม ของรัฐหาได้ไม่เพราะการ ปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้นโต-อุทัยหิรัญ, ๒๕๒๓:๒๒

วิลเลียม เอริอบสัน William A. Robson นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย

(Legal Rights) และต้องมียุทธศาสตร์ที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ (William A. Robson, ๑๙๕๓ : ๕๗๔) จากนิยามต่าง ๆ ข้างต้นสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นได้ในสาระสำคัญ ดังนี้ ชูวงศ์ ฉายาบุตร: ๒๕๓๙ การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหาร ส่วนตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าวหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็น รัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขต ที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยงานปกครอง ท้องถิ่นระดับใด จึงจะเหมาะสมหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการ ปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือหน่วยงานปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และ เพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ สุขาภิบาล เป็นต้นสิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานปกครอง ท้องถิ่นนั้น ๆ มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือกรุงเทพมหานครจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหารสภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติเป็นต้น

๒.๗.๒ วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายาบุตร (๒๕๓๙:๒๖) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้ ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการ ให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของ รัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาหนี้เป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคลตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่าง

แท้จริงเนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องที่ ย่อมมีความแตกต่างกัน การรกรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของ ประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อ นำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจาก รัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่าง รอบคอบเพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารปกครองระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติ หน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

๒.๗.๓ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่ จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่ตนมีความเกี่ยวพันกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และห่วงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมา ซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด ชูศักดิ์ เทียงตรง, ๒๕๑๘ : ๖-๗ โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝน ให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการ ของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไปการปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง(Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่ง ก็คือ การปกครองตนเองมิใช่เป็น การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้อบนการปกครองตนเอง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะ

ได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียง ประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ ประชาชนเกิดความสำนึก ในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหา และช่วยกันแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล, ๒๕๒๑ : ๖-๗)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือ การกระจายอำนาจไปในระดับ ต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่ง ของการพัฒนากระบวนการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของ ระบอบประชาธิปไตยมี หลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดอันหนึ่ง ก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน, ๒๕๒๕ : ๓) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระ ของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, ๒๕๓๙ : ๒๘-๒๙) ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่ อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งเห็นได้จาก งบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความ เจริญเติบโตของบ้านเมืองรัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหา และความต้องการ ที่แตกต่างกัน การ แก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกัน ย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่น ย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่า ผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่ เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุดกิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการดังกล่าวเอง

ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุก อย่าง และไม่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นทุกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องดำเนินการ เฉพาะ ท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่น เพื่อดำเนินการเองแล้ว ภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็น รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุม ดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อให้ ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้นการแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่อง ที่สำคัญ หรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ความคับคั่งของ ภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะ มีมากขึ้นการปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมี ประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาย่อมต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด และสอดคล้อง กับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็น ผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการ ของประชาชนเป็นอย่างดี

การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติ ไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลง ภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลา และค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นการปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ, นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ วิญญู อังคนารักษ์, ๒๕๑๘ : ๙๘) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชนบท แบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบท ที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชน ในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเอง ของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระ ในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้ว การพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หยิบยื่นยัดใส่ หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่” เกิดความคาดหวัง ทุกปีจะมี “ลาภลอย” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพา ไม่ยอมช่วยตนเอง อันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย(ลิขิต ธีรเวคิน, ๒๕๒๘ : ๓-๔) ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญ ของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่งการกระจายอำนาจมีข้อพึงระวังและได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังได้กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ของขอบเขต การกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมา และมานานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ .ศ.๒๔๗๕ กล่าวคือ ได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเอง มาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จาก ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้น หากจะมองรวม เป็นจุดใหญ่ ๆ แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็นสองด้านคือ ด้านการเมืองการปกครอง และการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้น เป็นการปูพื้นฐานของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย และการเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางตอบ สนอง แก้ปัญหา ด้วยตนเอง ด้วยกลไกทางการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการจัดการ ฯลฯ

๒.๗.๔ องค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ ๘ ประการ คือ อุทัย หิรัญโต, ๒๕๒๓ : ๒๒ สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใด กำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริงพื้นที่ และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๒ ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ ควรมีประชากรประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้นการกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการ ปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญองค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเองอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชา ของหน่วยงานทางราชการงบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขต ที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุง ท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไปการควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับ ดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระ ในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มีได้หมายความว่ามิอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็น รัฐอธิปไตยไป อนันต์ อนันตกุล, ๒๕๒๑ : ๑๐ รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐาน ทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชน

เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรม การปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็น ในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการปกครอง ตนเองอย่างกว้างขวาง

เดเนียลวิท Daniel wit, 1967 : อ้างใน โกวิท พวงงาม ๒๕๕๒ : ๒๘ ได้ให้ความหมายไว้อย่างน่าสนใจว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการปกครองท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันเป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน และวิลเลียม วี ฮอลโลเวย์ .William V. Holloway, ๑๙๕๙ : อ้างใน โกวิท พวงงาม, ๒๕๕๒ : ๒๘ ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนและวิลเลียม เออร์บสัน .William A. Robson, ๑๙๕๓ : อ้างใน บุญอริ ยีหะ , ๒๕๕๐ : ๑๒ (ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึงหน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น และให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

โกวิท พวงงาม ๒๕๕๒ : ๓๐ (ได้กล่าวสรุปสาระสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

๑. อาจมีรูปแบบหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญ ประชากรหรือขนาดพื้นที่

๒. ต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

๓. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองโดยสิทธินี้แบ่งเป็น ๒ ประการ คือ

๓.๑ การมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น

๓.๒ สิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่

๔. เมืองครที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือเมืองครฝ่ายบริหารและ
องค์ครฝ่ายนิติบัญญัติ

๕. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่นคือการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนใน
ท้องถิ่นจัดการปกครองโดยดำเนินการกันเองมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม
เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริงกล่าวคืออำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่น
จะต้องมีขอบเขตพอควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่าง
แท้จริงหากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขตหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็จะกลายสภาพเป็นรัฐ
อธิปไตยเองเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาลอำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป
ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้อง
ประกอบด้วย องค์ประกอบ ๘ ประการ คือ อ้างใน โกวิท พวงงาม.อุทัย หิรัญโต ๒๕๕๒ : ๓๑-๓๒

๑) สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการ
ปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยนั้นจะมีความเข้มแข็ง
กว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่นเพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการ
แสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

๒) พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และ
ระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์เชื้อชาติ
และความสำนึกในการปกครองของตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับ
ของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๒ ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและ
ขนาดใหญ่สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติโดยองค์การอาหารและ
เกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การ
อนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการ
ปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ
๕๐,๐๐๐ คนแต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่นประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และ
บุคลากร เป็นต้น

๓) การกระจายอำนาจหน้าที่การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใด
ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

๔) องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาล
แห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้
มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

๕) การเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

๖) อิสระในการปกครองท้องถิ่นสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

๗) มีงบประมาณของตนเอง เพราะมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

๘) การควบคุมดูแลของรัฐเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวมมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นเพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป (อนันต์ อนันตกุลอ้าง . ณ ในชวรงค์ยบุตร, ๒๕๓๙ : ๓๑) รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุม ดูแลอยู่ครกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของนักปกครองท้องถิ่น เช่น ระบบการเงิน กำลังคน มีความรับผิดชอบอันเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริงหากเกินกว่าภาระหรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดินการศึกษาในระดับอุดมศึกษาการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการมีข้อพิจารณาดังนี้

๑) เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและเป็นงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

๒) เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่นงานดับเพลิง

๓) เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่นการจัดให้มีหน่วยบริการสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น

๔) เป็นงานที่เกี่ยวกับพาณิชย์ท้องถิ่นเป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็นจัดให้มีโรงจำนำ การจัดตลาดและงานต่างๆที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

๒.๗.๕ แนวคิดและทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น คือ^{๒๐} การที่รัฐบาลให้อำนาจแก่การปกครองส่วนท้องถิ่นในการตัดสินใจและบริหารงานได้อย่างอิสระ แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยที่รัฐบาลจะคอยติดตามผลงานความคืบหน้าอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งขึ้นมาเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดโดยให้ประชาชนปกครองกันเอง มี ๔ รูปแบบ คือ

๑. องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีโครงสร้างการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยมีนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีผู้ว่าราชการ เป็นผู้กำกับดูแล

๒. เทศบาล มีโครงสร้างบริหารคือสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

๓. องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี นายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล

๔. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีฐานะเป็นทบวงการเมืองและนิติบุคคล มี ๒ แห่งคือกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

๔.๑ กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างบริหารคือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสภากรุงเทพมหานครและสภาเขต

๔.๒ เมืองพัทยา มีโครงสร้างบริหารคือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา

๔.๓ นครหาดใหญ่ มีโครงสร้างบริหารคือ สภานครหาดใหญ่ นายกนครหาดใหญ่

ปัจจุบัน รูปแบบการปกครองท้องถิ่นของไทยทุกรูปแบบ ใช้การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงทั้งสิ้น

เดเนียลวิท (Daniel Wit, ๑๙๖๗: ๑๐๑ – ๑๐๓) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น^{๒๑}

วิลเลียม วีฮอลโลเวย์ (William V. Holloway, ๑๙๕๙: ๑๐๑ – ๑๐๓) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

^{๒๐}เขียนโดย MFUNews ที่ 02 : 49

^{๒๑}www.nongplalai.go.th/images/column.../Chapter%20๒%20documents_.d...

ประธาน คงฤทธิศึกษาการ (๒๕๒๔: ๑๕) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดองค์กรทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (๒๕๒๓ : ๒) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นคือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนการบริหารงานท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กรมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้ มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญ ประชากร หรือขนาดพื้นที่ ต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือ มีองค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นจากความหมายของการปกครองท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น สามารถประมวลได้เป็นหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญ (โกวิท พวงงาม : ๒๕๔๖)

๑. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดพื้นที่

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ Autonomy ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไป ไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

๓. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย legal rights ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑ หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่ และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

๓.๒ สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

๓.๔ เมืองครุฑที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

๓.๕ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหา และวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วยด้วยการปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้น บนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตยซึ่งเปิดโอกาส และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเอง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง เมืองครุฑหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ ๒๖๓/๒๕๓๕ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ เพื่อศึกษากระบวนการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยกล่าวถึงองค์ประกอบ วัตถุประสงค์ ความสำคัญ หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้,โกวิท พวงงาม)๒๕๔๖(,

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนอย่างมากเพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวกับการการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ การวิจัยศึกษาเรื่องนี้ใช้วิธีการค้นคว้าเอกสาร^{๒๒} (Documentary Research) จากตัว

^{๒๒} กมล ตันจินวัฒนกุล, หลักสุจริต, แหล่งที่มา: <http://www.ncjad.go.th/index.php/files/download/1156ffda74d40a0>

บทกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และหลักกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญ และกฎหมายปกครอง, ตำนานกฎหมายที่มีการเขียนถึงหลักสุจริต รวมถึงข้อมูลสารสนเทศ (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับการให้คำอธิบายคำว่า “สุจริต” เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยหลักสุจริตในเรื่อง ความหมาย, การเกิดขึ้นของหลักสุจริต, ประวัติความเป็นมาของหลักสุจริต, การปรากฏตัวของ หลักสุจริตและเป้าหมาย และในบทความวิจัยนี้จะมีการเขียนเปรียบเทียบให้เห็นถึงข้อคิดทั่วไป ของหลักสุจริตในประเทศสาธารณรัฐเช็ก โดยค้นคว้าจากเอกสารตำรากฎหมาย, ตัวบทกฎหมายของ ประเทศและรวมถึงข้อมูลสารสนเทศ (Internet) ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในสาธารณรัฐเช็ก โดย เอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องนำมาเพื่อใช้ในการอ้างอิงและเรียบเรียงเป็นบทความวิจัยเรื่องนี้

คำว่า สุจริต เป็นถ้อยคำที่ปรากฏขึ้นในกฎหมายที่พบเห็นเสมอ เป็นต้นว่า ในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕ และ มาตรา ๖ ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปหรือปรากฏตัวในมาตรา โดยเฉพาะเป็นต้นว่ามาตรา ๑๒๙๙ ซึ่งมาตราดังกล่าวนั้นมีลักษณะเป็น “บทกฎหมายยุติธรรม” (Jus aequum) ซึ่งเป็นตัวบทกฎหมายที่ไม่ได้กำหนดผลทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ตัวบทจะมี ลักษณะเป็นการเปิดช่องให้ผู้ตีความ ประมวลกฎหมายนั้นสมบูรณ์เหมาะสมกับสภาพสังคม พฤติการณ์และกาลสมัยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม หมายความว่า การใช้การตีความก็ต้องคำนึงถึง หลักสุจริต เป็นสำคัญ และยังมีลักษณะเป็นบทบังคับ (Jus cogens) ที่ไม่สามารถตกลงเป็นอย่างอื่น เพื่อยกเว้นกฎหมายได้บทความนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยหลักสุจริตซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ เป็นเหมือนเสาหลักของกฎหมายทั้งระบบไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเอกชนหรือกฎหมายมหาชน เพื่อการ ใช้และการตีความก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักสุจริตซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมต่อที่สำคัญที่ทำให้ตัวบท กฎหมายเหล่านี้อำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริงเพื่อรักษาไว้ซึ่งจริยธรรมและศีลธรรมในสังคม คำ สำคัญ สุจริต : บทกฎหมายยุติธรรม, บทบังคับ, จริยธรรม, ศีลธรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติจริยธรรมของคนในสังคมเพื่อความ เป็นคนดีหรือเป็นบุคคลที่สังคมต้องการนั้น คือ การปฏิบัติตนให้มีจริยธรรมให้เกิดการสนับสนุน การ กระตุ้น และการช่วยเหลือให้ข้าราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำได้มีจริยธรรมใน การปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

ริเรื่อรอง รัตนวิไลสกุล^{๒๓} วิจัยเรื่อง “ความรู้สึกเชิงจริยธรรม ความซื่อสัตย์และความ รับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภาไทย” พบว่า ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักการเมืองไทยมีค่าความเชื่อมั่น .๐๗ สมาชิกรัฐสภาให้คุณค่าหรือเห็นความสำคัญของจริยธรรมความ ซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ไม่ได้เคร่งครัดในทางปฏิบัติส่วนสมาชิกรัฐสภา ฟังพอใจต่อ

^{๒๓}ริเรื่อรอง รัตนวิไลสกุล, ความรู้สึกเชิงจริยธรรม ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของ สมาชิกรัฐสภาไทย, **ปรัชญาคุณภิวัตน์** (สังคมวิทยา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓).

เงินเดือน ระยะเวลาสังกัดพรรคการเมือง และค่านิยมการทำงาน ส่วนตัวแปรระดับการศึกษา มีผลต่อระดับความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ แต่ไม่พบว่า มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกรัฐสภา

ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร^{๒๔} วิจัยเรื่อง “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดซีเอสอาร์ในปัจจุบันมีรากฐานส่วนหนึ่งจากพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลและพัฒนาโดยนักคิดนักวิชาการต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ ในมุมมองทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง คือ พอดีโดยเกิดคุณภาพชีวิต และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เมื่อแสวงหารายได้อย่างถูกต้องชอบธรรมแล้ว ให้รู้จักแบ่งปันกำไรคืนสู่สังคม เพื่อเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย เป็นการประสานประโยชน์สุขร่วมกันในสังคม นอกจากนี้การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมองค์กร *๘* ที่จัดรูปเป็นระบบบุญกิริยาจะทำให้การดำเนินธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ทั้งทางกาย วาจาและใจ ถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจได้อย่างแท้จริง

สุภารัตน์ แผลมัจฉะ และจำลอง โพธิ์บุญ^{๒๕} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม : กรณีศึกษา กลุ่มบริษัทอุเบะ ผลการวิจัยพบว่า (ประเทศไทย)

๑) กลุ่มบริษัทฯ มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม พ.ศ.๒๕๕๒ ในทุกประเด็นหลัก ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน CSR ได้แก่ การสื่อสารประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ CSR ทั้งกับภายในและภายนอกองค์กร การมีส่วนร่วมของพนักงาน การประเมินผลการดำเนินงาน CSR และการทบทวนความสอดคล้องตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม

๒) ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงาน CSR ในด้านบริบท ได้แก่ นโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดจากภาครัฐ ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่นและการปกครองส่วนท้องถิ่น/การเมืองท้องถิ่น สภาวะเศรษฐกิจ ทศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ปัจจัยนำเข้าที่มีผลต่อการดำเนินงาน CSR ได้แก่ การสนับสนุนของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของพนักงาน เงินทุนและงบประมาณ วิสัยทัศน์และวัฒนธรรมองค์กร วิธีการต้นแบบและกลยุทธ์ใน

^{๒๔}ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร, “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ ในมุมมองทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๒๕}สุภารัตน์ แผลมัจฉะ และจำลอง โพธิ์บุญ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม : กรณีศึกษา กลุ่มบริษัทอุเบะ (ประเทศไทย)” *วารสารร่วมพฤษภ*. (ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๒ กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๕๓.) หน้า ๗๔.

การดำเนินงาน CSR มาตรฐานการดำเนินงานต่างๆ สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการที่มีผลต่อการดำเนินงาน CSR ได้แก่ การจัดโครงสร้างการบริหารงาน CSR การสื่อสารประสานงาน การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมงาน CSR และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

๓) ผลที่ผู้ถือหุ้นได้รับจากการดำเนินงาน CSR ของกลุ่มบริษัทฯ คือ การลดค่าใช้จ่ายของบริษัท การเพิ่มความสามารถในการขายและการเพิ่มความแข็งแกร่งและการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน สำหรับผลที่พนักงานได้รับ คือ การเป็นสถานที่ทำงานที่ดีและการสร้างความภาคภูมิใจให้กับพนักงาน

๔) โดยภาพรวมชุมชนซึ่งตั้งอยู่ติดกับกลุ่มบริษัทฯ ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบในด้านสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าชุมชนที่อยู่ในรัศมี ๑ และ ๕๖ แต่สำหรับกิโลเมตรตามลำดับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยจากอันตรายร้ายแรง พบว่า ในภาพรวมชุมชนในรัศมี ๕ กิโลเมตร มีความเห็นว่า ได้รับผลกระทบมากที่สุด รองลงมา คือชุมชนในรัศมี ๑ กิโลเมตรและในด้านการได้รับความช่วยเหลือและการพัฒนาชุมชน พบว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่ติดกับกลุ่มบริษัทฯ โดยรวมแล้วชุมชนที่ตั้งอยู่ติดกับกลุ่มบริษัทฯ ได้รับการช่วยเหลือและพัฒนามากที่สุดซึ่งไม่แตกต่างกันมากกับชุมชนในรัศมี ๑ กิโลเมตร โดยชุมชนในรัศมี ๕ กิโลเมตร มีความเห็นว่าได้รับความช่วยเหลือและพัฒนาน้อยกว่า๒ชุมชนดังกล่าว สำหรับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของกลุ่มบริษัทฯ ในด้านต่างๆ พบว่า ผู้อาศัยในชุมชนที่ติดกับกลุ่มบริษัทฯ ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับค่อนข้างมาก รองลงมาคือชุมชนในรัศมี ๑ กิโลเมตร และ ๕กิโลเมตร ตามลำดับ

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย^{๒๖} ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของ CSR ผลการศึกษาพบว่านิยามของ CSR มีนักวิชาการและองค์กรต่างๆให้ความหมายไว้อย่างมากมายที่ปรึกษาได้สรุปความหมายของ CSR ของภาครัฐโดยจำแนกออกเป็น ๒ ระดับคือ ๑) ระดับบุคคล: CSR หมายถึงจิตสำนึก (จิตอาสา) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แสดงความรับผิดชอบต่อเชิงพฤติกรรมต่อองค์การสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและ ๒) ระดับองค์การ: CSR คือการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน่วยราชการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความสำคัญของการดำเนินการ CSR ต่อองค์การมี ๔ ด้านคือ ๑) CSR ช่วยเสริมสร้างผลกำไรในระยะยาวให้แก่องค์กร ๒) CSR ช่วยให้การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจาก CSR เป็นเครื่องมือในการบริหารความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรให้ได้รับ

^{๒๖} ผศ. ดร. วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. แนวทางส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล. (กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓.) หน้า ๑-๖.

ผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ๓) CSR ช่วยให้องค์การดำเนินงานอย่างมีจริยธรรมและ ๔) CSR ช่วยให้องค์การเป็นที่ยอมรับของสังคม

ส่วนประโยชน์จากการดำเนินการ CSR สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ระดับคือ ๑) ระดับบุคคล CSR ช่วยสร้างจิตอาสาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่พนักงาน ๒) ระดับองค์กร CSR ช่วยสร้างประโยชน์ต่อองค์กรในรูปตัวเงินและที่ไม่ใช่ตัวเงินเช่นความเชื่อมั่นของประชาชนการดึงดูดผู้มีวิสัยทัศน์สามารถเข้ามาทำงานและการเสริมสร้างภาพลักษณ์และแบรนด์ขององค์กรและ ๓) ระดับประเทศ CSR ช่วยลดปัญหาความยากจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

๒. บทบาทของภาครัฐในการดำเนินการ CSR ในทวีปยุโรปภาครัฐมีบทบาทต่อการดำเนินการ CSR ใน ๔ ลักษณะคือ ๑) การดำเนินการ CSR ภายในหน่วยงานภาครัฐเอง ๒) บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริม CSR แก่ภาคธุรกิจ ๓) บทบาทของภาครัฐในการดำเนินการ CSR เพื่อสังคมและ ๔) การเป็นหุ้นส่วนกันของภาครัฐภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมในการดำเนินการ CSR ส่วนธนาคารโลกได้แนะนำบทบาทของภาครัฐในประเทศกำลังพัฒนาที่มีต่อการดำเนินการ CSR ไว้ ๔ ลักษณะคือ ๑) การเป็นผู้ออกกฎ ๒) การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการ CSR ๓) การเป็นหุ้นส่วนกับภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมในการดำเนินการ CSR และ ๔) การเป็นผู้สนับสนุน

๓. กรอบความคิดการส่งเสริมและการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ภาครัฐโดยพิจารณาจากมิติต่างๆในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งในบริบทสากลและของประเทศไทย การศึกษาพบว่าในบริษัทชั้นนำระดับโลก ๙ แห่งได้แก่ Alcoa, Bank of America, BASF, The Coca Cola Co., Eastman Kodak, Intel, Novartis AG, Royal Phillips และ Unilever มีการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลใน ๑๐ ประเด็นคือ ๑) การพัฒนาภาวะผู้นำ ๒) การฝึกอบรมและพัฒนา ๓) การบริหารความเปลี่ยนแปลง ๔) การสร้างความร่วมมือและทีมงาน ๕) การบริหารผู้มีวิสัยทัศน์ ๖) การคำนึงถึงความหลากหลายและพหุวัฒนธรรม ๗) การสร้างจริยธรรมและธรรมาภิบาล ๘) การสร้างค่านิยมร่วมแก่พนักงาน ๙) การสร้างสุขอนามัยและความปลอดภัยและ ๑๐) การสร้างความผูกพันของพนักงานการดำเนินการข้างต้นยึดถือระเบียบข้อบังคับและมาตรฐานการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรระหว่างประเทศต่างๆอาทิ ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (๑๙๔๘), OHSAS ๑๘๐๐๑ Standard on Occupational Health and Safety, SA ๘๐๐๐ (๑๙๙๗, ๒๐๐๑) หรือ ISO ๒๖๐๐๐

๔. หน่วยงานที่ดำเนินการ CSR ทั้งภาครัฐภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน บทนี้ได้นำเสนอตัวอย่างองค์กรทั้งภาครัฐภาครัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ดำเนินการ CSR จำนวน ๔๔ องค์กรซึ่งพบว่าองค์กรเหล่านี้มีการดำเนินการ CSR โดยจำแนกตามมิติ

ของผู้มีส่วนได้เสียได้ ๓ มิติคือ ๑) การดำเนินการ CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร (organizational stakeholders) ได้แก่พนักงานผู้บริหารผู้ถือหุ้นและสภาพแรงงาน ๒) การดำเนินการ CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียเชิงเศรษฐกิจ (economic stakeholders) ได้แก่ลูกค้าผู้จัดส่งสินค้าและผู้จัดส่งวัตถุดิบและ ๓) การดำเนินการ CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียเชิงสังคม (societal stakeholders) ได้แก่ชุมชนรัฐบาลและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้การศึกษาพบว่าองค์กรส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นกิจกรรม CSR เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียเชิงสังคมมากที่สุดส่วนกิจกรรม CSR ในมิติผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรและเชิงเศรษฐกิจพบว่าองค์กรต่างๆยังดำเนินการน้อย

๕. Best Practices การดำเนินการ CSR ของหน่วยงานภาครัฐทั้งไทยและต่างประเทศ ตัวอย่างการปฏิบัติ CSR ที่ดีด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐไทยได้แก่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งบูรณาการ CSR กับกระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคลในประเด็นของ ๑) การสรรหาและคัดเลือกที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของผู้สมัครซึ่งวัดจากแบบทดสอบความถนัดและการสัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมจิตอาสาของผู้สมัคร ๒) การปฐมนิเทศเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้าน CSR แก่พนักงานการแจกคู่มือประมวลจริยธรรมให้แก่พนักงานใหม่และการส่งเสริมให้พนักงานใหม่และพนักงานปัจจุบันมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR ต่างๆด้วยความสมัครใจ ๓) การประเมินพนักงานโดยใช้แนวทาง Balanced Scorecard (BSC) มีการกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรของพนักงานและการมีจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร ๔) การสื่อสารภายในองค์กรมีการแจกหนังสือพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์การทํา CSR ของพนักงานทุกวัน และมีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมการทํา CSR ผ่านเว็บไซต์ขององค์กรและ ๕) การสร้างเครือข่ายด้าน CSR กับหน่วยงานภายนอกตัวอย่างการปฏิบัติ CSR ที่ดีของหน่วยงานภาครัฐต่างประเทศคือหน่วยงานตำรวจของประเทศสิงคโปร์ (The Singapore Police Force: SPF) โดย SPF ได้ให้ความหมายของ CSR ว่า CSR เป็นมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆที่กำหนดทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของ SPF จะถูกกระตุ้นให้มีจิตสำนึกในการรับใช้ประชาชนสังคมและประเทศชาติอย่างต่อเนื่องผ่านการร่วมทํากิจกรรม CSR ใน ๔ ด้านคือ ๑) การพัฒนาองค์กรและงานตำรวจ ๒) การช่วยเหลือชุมชน ๓) การส่งเสริมด้านกีฬาและสุขอนามัยของพนักงานและประชาชน และ ๔) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๖. มิติเรื่อง CSR ที่ส่วนราชการควรดำเนินการ ที่ปรึกษาเสนอให้การดำเนินการ CSR ในส่วนราชการแบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ๑) ระดับยุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านนโยบายเช่น สำนักงานก.พ. และสำนักงานก.พ.ร. ในการกำหนดนโยบายวางแผนยุทธศาสตร์และการบูรณาการการดำเนินการ CSR ในภาครัฐให้สอดคล้องกับค่านิยมภาครัฐกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และ ๒) ระดับองค์การเกี่ยวข้องกับส่วนราชการในการกำหนดยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์พันธกิจนโยบาย

และแผนงาน CSR ที่สอดคล้องกับภารกิจหลัก (core business) ของหน่วยงานตลอดจนความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงาน

๗. ผลการประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาดูงาน ผลการประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาดูงานหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการดำเนินการ CSR ๓ แห่ง ได้แก่ บมจ.โทเทิลแอ็คเซ็สคอมมูนิเคชั่น บมจ.เครือซิเมนต์ไทย และบมจ.ปตท. ได้ข้อสรุปดังนี้ ๑) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายประเภทและแนวทางในการดำเนินการ CSR ที่ถูกต้องแก่ส่วนราชการ รวมถึงการบูรณาการ CSR ให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒) ส่วนราชการควรดำเนินการ CSR ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “ภารกิจหลัก (core business)” ของหน่วยงานเช่นสำนักงาน ก.พ. มีภารกิจสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลภาครัฐ ดังนั้นการดำเนินการ CSR ควรเน้นในประเด็นด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นต้น ๓) การดำเนินการ CSR ในภาครัฐควรบูรณาการเข้ากับกระบวนการทำงานปกติไม่ควรกำหนดเป็นประเด็นหรือภารกิจใหม่ที่เพิ่มภาระให้แก่ส่วนราชการ ๔) ควรกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพในการส่งเสริมการดำเนินการ CSR ในหน่วยงานภาครัฐ ๕) การจัดทำมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ส่วนราชการหันมาดำเนินการ CSR มากขึ้น ๖) การบูรณาการการดำเนินการ CSR ของภาครัฐร่วมกับแนวคิดต่างๆ อาทิ การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การประเมินสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล (HR Scorecard) ค่านิยมสร้างสรรค์เจ้าหน้าที่รัฐมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือสมรรถนะหลักของข้าราชการพลเรือนและ ๗) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมในการดำเนินการ CSR

๘. กระบวนการทำ CSR ของส่วนราชการ จากการทบทวนวรรณกรรมผลการประชุมสัมมนาและการศึกษาดูงานที่ปรึกษาได้จัดทำกระบวนการในการส่งเสริมการดำเนินการ CSR ของส่วนราชการไว้ ๘ ขั้นตอน คือ ๑) การสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของ CSR ภายในส่วนราชการ ๒) การจัดเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ CSR ภายในส่วนราชการ ๓) การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการ CSR ของส่วนราชการ ๔) การเตรียมการของส่วนราชการเพื่อรองรับการดำเนินการ CSR เช่นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ๕) การดำเนินการ CSR ตามแผนงานหรือโครงการของส่วนราชการ ๖) การประเมินความสำเร็จในการทำกิจกรรม CSR และการรายงานผลความก้าวหน้าให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ๗) การทบทวนผลการดำเนินการ CSR และ ๘) การปลูกฝังการดำเนินการ CSR อย่างถาวรให้คงอยู่กับหน่วยงานและพนักงาน

๙. การสร้าง Model CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โมเดล CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นข้อเสนอของที่ปรึกษาในการนาแนวคิด CSR ไปดำเนินการส่งเสริมการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐใน ๑๐ มิติ ได้แก่ ๑) การกำหนดยุทธศาสตร์ CSR ขององค์การซึ่งอาจกำหนดยุทธศาสตร์ CSR ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเน้นการเติบโตขององค์การใน ๓ มิติ ได้แก่

มิตีที่ ๑ การบริหารจัดการที่ดีเน้นการดำเนินการ CSR ภายในระบบงาน (CSR in process) ส่วนมิตีที่ ๒ การรักษาสิ่งแวดล้อมและมิตีที่ ๓ การพัฒนาสังคมเน้นการดำเนินการนอกเหนือจากระบบงาน (CSR after process) ทั้งนี้การดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลจะอยู่ในมิตีที่ ๑ ๒) การจัดหาคู่มือจรรยาบรรณของข้าราชการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแจ้งพฤติกรรมที่องค์การคาดหวังแก่ข้าราชการคู่มือจรรยาบรรณที่ดีควรอ่านเข้าใจง่ายกระชับและเข้าถึงได้ง่าย ๓) การกำหนดนโยบาย CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลโดยคำนึงถึงความต้องการของข้าราชการเป็นหลัก ภายใต้กรอบของกฎหมายและหลักมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ๔) การวางแผนกำลังคนการสรรหาและคัดเลือกเน้นการจัดเตรียมกำลังคนการสรรหาและการคัดเลือกบุคคลที่มีสมรรถนะสอดคล้องกับการดำเนินการ CSR เช่นการมีจิตสาธารณะการมีจริยธรรมการมีกระบวนการสรรหาและเลือกสรรที่โปร่งใสและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายรวมถึงการพัฒนาเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลที่มีสมรรถนะเหมาะสมกับการดำเนินการ CSR ขององค์การ ๕) การปฐมนิเทศการฝึกอบรมและการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการ โดยเน้นการอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ขององค์การกับการดำเนินการ CSR ขององค์การการแนะนำกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียขององค์การและตัวอย่างกิจกรรม CSR ของหน่วยงานให้แก่ข้าราชการใหม่ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ (๑) การฝึกอบรมและพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการที่จำเป็นต่อการดำเนินการ CSR และ (๒) การจัดหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาตามความต้องการที่หลากหลายของข้าราชการ ๖) การจ่ายค่าตอบแทนการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งและการโอนย้าย ส่วนราชการอาจใช้ผลการปฏิบัติการเพื่อสังคมเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งหรือการโอนย้ายในประเด็นของการจ่ายค่าตอบแทนอาจอยู่ในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ การเพิ่มจำนวนวันลาพักผ่อนการเสนอชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่นการให้ประกาศนียบัตรเชิดชูเกียรติการให้โอกาสข้าราชการได้เข้าร่วมกิจกรรม CSR ในวันทำงานปกติโดยไม่ถือเป็นวันลา เป็นต้น ๗) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของข้าราชการเช่นการคำนึงถึงความต้องการหลากหลายของข้าราชการการดูแลเรื่องสุขภาพและอนามัยการบริหารผู้มีวิสัยทัศน์สามารถส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์หรือการจัดสรรผลประโยชน์แก่ข้าราชการตามความต้องการที่หลากหลาย เป็นต้น ๘) การส่งเสริมให้ข้าราชการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ CSR เริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CSR แก่ข้าราชการการให้โอกาสข้าราชการมีส่วนร่วมในกิจกรรม CSR เช่นการเปิดโอกาสให้ข้าราชการรวมกลุ่มกันเพื่อเสนอโครงการช่วยเหลือสังคมตามความสนใจและการสร้างสิ่งจูงใจให้ข้าราชการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการ CSR ขององค์การ ๙) การประเมินผลการปฏิบัติงานด้าน CSR ด้วยดัชนีและพฤติกรรมชีวิตที่เป็นที่ยอมรับจากข้าราชการการให้รางวัลและการรายงานผลสำเร็จของการดำเนินการ CSR ผ่านช่องทางต่างๆ และ ๑๐) การสร้างเครือข่ายการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลกับหน่วยงานภายนอก

๑๐. การประเมินความสำเร็จในการทำ CSR ภาครัฐ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แนวทางการประเมินความสำเร็จของการทำ CSR มี ๖ แนวทางคือ ๑) การวิเคราะห์เนื้อหาของรายงานประจำปีเช่นการตรวจสอบการทากิจกรรม CSR ที่องค์กรต่างๆได้รายงานไว้ในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจัดทำขึ้นตามแนวทางของ Global Reporting Initiative (GRI) ๒) การวัดความสำเร็จผ่านดัชนีชี้วัดมาตรฐานต่างๆเช่น The Pollution Control Index โดย The Council of Economic Priorities (CEP) ประเทศสหรัฐอเมริกา ๓) การใช้เกณฑ์วัดระดับความมีชื่อเสียงของหน่วยงานเช่น Fortune Reputation Indicators Survey ๔) การวัดความสำเร็จโดยองค์การวิชาชีพเช่น Kinder, Lydenberg, Domini, & Company (KLD) Social Rating Survey หรือรางวัลบริษัทจดทะเบียนดีเด่นด้าน CSR จัดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและวารสารการเงินธนาคาร ๕) การวัดความสำเร็จจากการรับรู้ของบุคคลโดยใช้แบบสอบถามเช่นแบบวัด Perceived Role of Ethics & Social Responsibility (PRESOR) พัฒนาขึ้นโดยSinghapakdiและคณะหรือการวัดระดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียเป็นต้นและ ๖) การวัดความสำเร็จของการดำเนินการ CSR ผ่านโมเดลปฏิบัติการเพื่อสังคมเช่นการแบ่งการประเมินความสำเร็จของการดำเนินการ CSR ออกเป็น ๓ ระดับตามแนวทางของ Clarkson (๑๙๙๕) กล่าวคือ (๑) ระดับสถาบันเน้นประเมินปฏิกิริยาขององค์กรที่มีต่อประเด็นต่างๆของสังคม (๒) ระดับองค์กรเน้นประเมินความสามารถขององค์กรในการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและ (๓) ระดับบุคคลเน้นประเมินความสามารถของผู้บริหารองค์กรในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆขององค์กร รวมถึงความสามารถในการบริหารการดำเนินการ CSR ขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จอย่างไรก็ตาม ส่วนราชการไม่ควรใช้แนวทางใดแนวทางหนึ่งในการประเมินความสำเร็จเพียงแนวทางเดียวเนื่องจากแนวทางการประเมินทั้ง ๖ ด้านมีจุดเด่นและข้อจำกัดแตกต่างกันดังนั้นในทางปฏิบัติส่วนราชการอาจประยุกต์แนวทางการวัดผลสำเร็จข้างต้นให้เหมาะสมกับมิติของการดำเนินการ CSR ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล

๒.๘.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีส่วนสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมต่อภาวะผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำ ซึ่งบทบาทหลักได้แก่การกำหนดวางแผนเพื่อการพัฒนาจริยธรรมทั่วทั้งองค์กรหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยได้เห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าวจะทำให้ค่านิยม และทัศนคติของนักการเมือง นักบริหาร ข้าราชการ และบุคลากรเกิดการกระตุ้นเตือนในสำนึก รับผิดชอบชั่วดีและมีความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ผู้วิจัยจึงได้นำงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมานำเสนอไว้ให้เห็นบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมจริยธรรมต่อไป

สุทธิรักษ์ หงสะมัด^{๒๗} ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการพัฒนาสตรีโดยกระบวนการมีส่วนร่วม” พบว่า ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสตรี และเห็นความจำเป็นที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาสตรีร่วมกัน โดยใช้วิธีการฝึกอบรมซึ่งกำหนดหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรีตามความต้องการของท้องถิ่น การสร้างหลักสูตร การพัฒนาศักยภาพผู้นำสตรี หลักสูตรมีความสอดคล้องเป็นที่ยอมรับได้และหลักสูตรมีความเหมาะสม

อ้อมทิพย์ เมฆรักษาวนิช และคณะ^{๒๘} ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทการสื่อสารการเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้หญิงในการปกครองส่วนท้องถิ่น” พบว่า บทบาทการสื่อสารที่มีส่วนร่วมในการเสริมพลังความเข้มแข็งของผู้หญิงมีทั้ง ๑๓ บทบาท ได้แก่ ๑. การเป็นช่องทางถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้ ๒. การเป็นช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ๓. การกลั่นกรองข้อมูล ๔. การเป็นตัวช่วยในกระบวนการตัดสินใจ ๕. การเป็นกลไกการเร่งกระบวนการพบปะแสดงความคิดเห็น ๖. การเป็นตัวเชื่อมต่อการสื่อสารในแนวนอน ๗. การเป็นเครื่องมือในการสร้างความโปร่งใส ๘. การเป็นเวทีสื่อสารทางความคิด ๙. การสร้างการมีส่วนร่วม ๑๐. การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ๑๑. การเป็นปากเสียงให้กลุ่มต่างๆ และผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน ๑๒. การรวบรวมความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ๑๓. บทบาทในการบริหารความขัดแย้ง

ศักดาพินิจ ณรงค์ชาติโสภณ^{๒๙} ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” พบว่า ภาครัฐและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องยังไม่มีความจริงจังและจริงใจต่อการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่ควร นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติยังมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลไม่ชัดเจน หรือมีการอาศัยช่องว่างของระเบียบกฎหมายในการยืดเวลาการถ่ายโอนภารกิจออกไป ผลของการกระจายอำนาจต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนยังไม่เห็นผลมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีงานทำตามต้องการ การลดรายจ่าย การลดการกู้หนี้ยืมสิน การชำระหนี้สิน และการมีเงินออม สำหรับด้าน

^{๒๗} สุทธิรักษ์ หงสะมัด, “การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการพัฒนาสตรีโดยกระบวนการมีส่วนร่วม”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต (สาขาการศึกษาผู้ใหญ่), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑).

^{๒๘} อ้อมทิพย์ เมฆรักษาวนิช และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ชุด: โครงการสื่อสารเพื่อชุมชน : “บทบาทการสื่อสารการเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้หญิงในการปกครองส่วนท้องถิ่น”, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๗).

^{๒๙} ศักดาพินิจ ณรงค์ชาติโสภณ, “การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๙).

การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนมากยังไม่มีบทบาทในการเข้าร่วมเสนอปัญหาหรือความคิดเห็น การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา การแก้ไขปัญหาชุมชน การประเมินผลการพัฒนา และการปรับปรุงการตั้งกระทรวงท้องถิ่นขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานที่จะช่วยสนับสนุนงานในความรับผิดชอบของเทศบาลต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทของเทศบาลให้มีการบริหารงานแบบเปิดและมีการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นสาธารณะมากขึ้น

วีรพร เชื้ออ่ำ^{๓๐} ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า ๑. ปัจจัยด้านโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดรองลงมาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับ ๒. รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น มีโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ การเมืองการปกครองสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ปัจจัยด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายงบประมาณภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร บุคลากรปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ การดำเนินงานของโรงเรียน ทักษะคติของครูที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ คุณลักษณะของผู้บริหาร กับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ การมีส่วนร่วมในการบริการงานบุคคล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไป การมีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น

นาคม อีร์สุวรรณจักร^{๓๑} ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม

^{๓๐}วีรพร เชื้ออ่ำ, “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา วิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๓).

^{๓๑} นาคม อีร์สุวรรณจักร, “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชาการพัฒนารัชมงคลมนุษย์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔).

และหลักความรับผิดชอบ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ

เยาวลักษณ์สุตะโคตร^{๓๒} วิจัยเรื่อง กรณี: การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล “กพบว่า พน์” สำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหารงานเทศบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ผู้นำ ภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำ และมีเจตคติต่อการใช้ภาวะผู้นำ หลังการฝึกอบรมดีกว่าก่อนการฝึกอบรม และพนักงานเทศบาลทุกคนให้ความสำคัญต่อการศึกษาแนวทางการนำภาวะผู้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานที่ดียิ่งขึ้น ด้านพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำ พบว่า การใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมการใช้ , การใช้ภาวะผู้นำแบบเชิงกล , การใช้ภาวะผู้นำแบบที่มีความสามารถพิเศษ , ภาวะผู้นำแบบเชิงปฏิรูปการใช้ภาวะผู้นำแบบผู้ให้ , ยุทธวิธีการ โดยรวมนั้นในระดับที่มากทุกด้าน

สมบัติกุสุมาวสี^{๓๓} วิจัยเรื่อง “คุณลักษณะของข้าราชการไทยในทศวรรษหน้าพบว่า ปัญหาของข้าราชการไทยที่ส่งผลต่อการพัฒนา” ได้แก่ค่านิยม ทักษะและแรงจูงใจในการรับราชการ รวมถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของข้าราชการและข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบราชการไทย ในอนาคต ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างแบบใหม่โดยลดขนาดลงการใช้ระบบราชการอิเล็กทรอนิกส์เต็มรูปแบบการพัฒนาภาพลักษณ์ของระบบราชการที่ทันสมัย(Re-Image)รวมถึง ระบบราชการถูกตรวจสอบมากขึ้นมีการเรียนรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงระบบราชการที่ถูกระบบเมืองแทรกแซง

สืบวงศ์ กาพวงศ์^{๓๔} วิจัยเรื่อง “ตัวแบบสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล” พบว่า สมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมรรถนะ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) สมรรถนะการคิดเชิงยุทธศาสตร์ ๒) สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลง ๓) สมรรถนะการสร้างความร่วมมือ ๔) สมรรถนะการสื่อสาร และ ๕) สมรรถนะการพัฒนาบุคลากร ผลการพัฒนาตัวแบบสมรรถนะผู้นำเชิงการพัฒนาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่าประกอบด้วยตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมและระดับความชำนาญ ซึ่งสามารถจำแนกระดับสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ออกเป็น ๕ระดับ เรียงจากสมรรถนะ

^{๓๒}เยาวลักษณ์สุตะโคตร, “การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล :กรณีสำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๓).

^{๓๓}สมบัติกุสุมาวสี, “คุณลักษณะของข้าราชการไทยในทศวรรษหน้า”, **รายงานการวิจัย**, (คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ข-ค.

^{๓๔}สืบวงศ์ กาพวงศ์, “ตัวแบบสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๔).

ระดับสูงไปหาน้อย ได้แก่ ๑ (ระดับต้นแบบ ๒ (ระดับผู้สร้างความเปลี่ยนแปลง ๓ (ระดับนักพัฒนา ๔ (ระดับผู้แก้ปัญหา ๕ (ระดับผู้ปฏิบัติงาน

ตารางภาพที่ ๑ แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น

ลำดับ	ชื่อนักวิชาการ	งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น
	สุทธิรักษ์ หงสะมัต (๒๕๕๑)	การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการพัฒนาสตรีโดยกระบวนการมีส่วนร่วม”พบว่า ความจำเป็นที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาสตรีร่วมกัน โดยใช้วิธีการฝึกอบรมซึ่งกำหนดหลักสูตรการพัฒนา ศักยภาพผู้นำสตรีตามความต้องการของท้องถิ่น
	อ้อมทิพย์ เมฆรักษา นิช และคณะ (๒๕๕๗)	“บทบาทการสื่อสารการเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้หญิงใน การปกครองส่วนท้องถิ่น”พบว่า บทบาทการสื่อสารที่มีส่วน ร่วมในการเสริมพลังความเข้มแข็งของผู้หญิงมีทั้ง ๑๓ บทบาท ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปในลักษณะการสื่อสารที่มีความสอดคล้อง การกับการบริหารจัดการที่ดี
	ศักดาพินิจ วรรณชาติ โสภณ (๒๕๕๙)	“การวิเคราะห์นโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” พบว่า ภาครัฐและส่วนราชการยังไม่มีความจริงจังและจริงจังต่อการ กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก
	วีรพร เชื้ออ่ำ (๒๕๕๓)	“การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียง เหนือ”พบว่า ๑. ปัจจัยด้านโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์เชิง สาเหตุระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน ได้แก่ การเมืองการปกครองสังคมและวัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ ของชุมชน ปัจจัยด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย งบประมาณภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร บุคลากร
	นาคม อีร์สุวรรณจักร (๒๕๕๔)	“รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินผลการ ปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ลำดับ	ชื่อนักวิชาการ	งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น
		โดยรวมอยู่ในระดับมาก
	เยาวลักษณ์ สุตะโคตร (๒๕๕๓).	“การพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานเทศบาล :กรณีสำนักงานเทศบาลเมืองมุกดาหาร” พบว่า พนักงานเทศบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ผู้นำ ภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำ และมีเจตคติต่อการใช้ภาวะผู้นำ หลังการฝึกอบรมดีกว่าก่อนการฝึกอบรม และพนักงานเทศบาลทุกคนให้ความสำคัญต่อการศึกษาแนวทางการนำภาวะผู้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน
	สมบัติ กุสุมาวดี (๒๕๕๒),	“คุณลักษณะของข้าราชการไทยในทศวรรษหน้าพบว่าปัญหาของข้าราชการไทยที่ส่งผลต่อการพัฒนา” พบว่า การพัฒนาโครงสร้างแบบใหม่โดยลดขนาดลงการใช้ระบบราชการ อิเล็กทรอนิกส์เต็มรูปแบบการพัฒนาภาพลักษณ์ของระบบราชการที่ทันสมัย(Re-Image)รวมถึง ระบบราชการถูกตรวจสอบมากขึ้นมีการเรียนรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงระบบราชการที่ถูกการเมืองแทรกแซง
	สืบวงศ์ กาหวงศ์ (๒๕๕๔).	“ตัวแบบสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล” พบว่าระดับสมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ออกเป็น ๕ ระดับ เรียงจากสมรรถนะระดับสูงไปหาน้อย ได้แก่ ๑) ระดับต้นแบบ ๒) ระดับผู้สร้างความเปลี่ยนแปลง ๓) ระดับนักพัฒนา ๔) ระดับผู้แก้ปัญหา ๕) ระดับผู้ปฏิบัติงาน

๒.๘.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของนักการเมืองท้องถิ่น

งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของนักการเมืองท้องถิ่นในทัศนะทางพระพุทธศาสนา มองว่า หลักพุทธธรรมส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมทั้งในระดับพฤติกรรมส่วนบุคคล ระดับหน่วยงาน ระดับองค์กร หรือแม้กระทั่งระดับองค์การใหญ่ ๆ ก็สามารถจะนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการกำหนดนโยบายในสถานที่นั้น ๆ ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำหลักพุทธธรรมมาศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี)^{๓๕} วิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา” พบว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการ บุคคลจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีศักยภาพมากที่สุดจะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผล โดยใช้ระบบบริหารงานบุคคลเป็นกลไกขับเคลื่อน การได้มาซึ่งบุคคลกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องชัดเจน มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลมาจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กรพร้อมกับต้องพัฒนาบุคคลทุกระดับเสมอโดยวิธีการฝึกอบรมในรูปแบบขององค์กร เพื่อขจัดอุปสรรคที่เกิดจากตัวบุคคล ทั้งนี้มีหลักวินัยในการลงโทษผู้ทำผิดและมีการบำรุงรักษาบุคคลเสมอรวมถึงผู้มีผลงาน และการพ้นจากองค์กรเกิดจากการให้ออก ลาออก และการตาย ส่วนประเด็นที่องค์กรสมัยใหม่และองค์กรทางพระพุทธศาสนาเห็นต่างกัน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ องค์กรสมัยใหม่มุ่งเน้นผลกำไร องค์กรทางพระพุทธศาสนาเน้นด้านคุณธรรมความหลุดพ้น ด้านระบบการบริหารงานบุคคล องค์กรสมัยใหม่ใช้ระบบอุปถัมภ์กับระบบคุณธรรม แต่องค์กรทางพระพุทธศาสนาใช้ระบบวินัยและระบบธรรม ด้านการนำบุคคลเข้าสู่องค์กร องค์กรสมัยใหม่นำบุคคลเข้าสู่องค์กรได้จำนวนจำกัด แต่องค์กรทางพระพุทธศาสนาไม่จำกัดจำนวน ด้านการทดลองปฏิบัติงาน

โชติ บดีรัฐ^{๓๖} วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” พบว่า ๑) สภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ ๒) ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารที่สนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น ๓) ศักยภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ การบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน การบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง วิธีการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ ควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงาน โดยอบรมให้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรมให้มีความรู้และทักษะ

^{๓๕}พระมหาประสงค์ กิตติญาโณ (พรมศรี), “การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๓๖}โชติบดีรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๔).

สุวิตา แสงสีหนาท^{๓๗} วิจารณ์เรื่อง “ภูมิปัญญาบูรณาการบนฐานคิดพุทธปรัชญา : ยุทธศาสตร์ทางเลือกในการพัฒนาสังคมไทย” พบว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาจะต้องมีทั้งแนวลึกในระดับบุคคลและชุมชนและแนวกว้างในระดับสังคมและระดับโลก ในระดับบุคคลและชุมชน ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การมีเป้าหมายชีวิตที่ไม่มีทุกข์ด้วยศีล การเปลี่ยนตนเองโดยใช้กิจกรรมทางโลกเป็นเครื่องมือพัฒนาทางธรรมกระบวนการขัดเกลา ความรักและพลังกลุ่มหรือชุมชน ในระดับสังคม ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือพลังเครือข่ายแห่งความรักและการทำประโยชน์สู่สังคมและในระดับโลก หลักสำคัญยังคงเป็นการ “ให้” เพื่อให้เกิดพลังเครือข่ายแห่งความรักของประเทศพันธมิตรและจุดยืนของประเทศคือเป็นประเทศแห่งการพัฒนาจิตใจ

สินสมุทร บุตรภักดี^{๓๘} ได้วิจารณ์เรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษาด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า ๑.บุคลากรทางการศึกษามีระดับคุณธรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำในด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขคุณธรรมความสุจริต ด้านเงื่อนไขคุณธรรมความซื่อสัตย์ และด้านเงื่อนไขคุณธรรมความอดทน ๒. บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาคุณธรรมหลังการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเพราะหลักสูตรมีประสิทธิภาพระหว่างกระบวนการ และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ๓. ระดับคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษาหลัง การพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนา ในด้านความพอประมาณ และด้านคุณธรรมความซื่อสัตย์ ส่วนด้านคุณธรรมความสุจริต ด้านอื่นๆ ไม่พบว่ามีคุณธรรมสูงขึ้น ๔.บุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจในมโนทัศน์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนา ๕.นักเรียนเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัด การเรียนการสอนในระดับมากที่สุดทุกรายการและโดยรวม

^{๓๗} สุวิตา แสงสีหนาท, “ภูมิปัญญาบูรณาการบนฐานคิดพุทธปรัชญา : ยุทธศาสตร์ทางเลือกในการพัฒนาสังคมไทย”, **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , ๒๕๕๔).

^{๓๘} สินสมุทร บุตรภักดี, “การพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษาด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๔).

พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล)^{๓๙} วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะ ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”พบว่า การนำศิลปะ ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างในแนวดิ่ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็นการเชื่อมโครงสร้างและสถาบันสังคมให้ยึดโยงอยู่กับศิลปะ ๕ อันเป็นพื้นฐานของแนวทางสันติวิธี ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า ซึ่งเป็นมโนธรรมสำนึกที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ภารดรภาพ สัมพันธภาพ ดุลยภาพและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้สังคมเป็นแบบสวัสดิการที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคามรวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก

เอื้อมอร ชลวร^{๔๐} วิจัยเรื่อง “การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”พบว่า การพัฒนาปัญญาเป็นการทำให้ความรู้ ความเข้าใจชัดเจนเจริญขึ้นเพื่อนำมาจัดการกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตเพื่อเป้าหมายที่วางไว้ แต่การพัฒนาปัญญาจะสำเร็จไม่ได้หากพบกับอุปสรรค คือ ตัณหา มานะ และทิฏฐิ ที่เป็นเครื่องสกัดกั้นความเจริญ แนวทางการพัฒนาปัญญาในงานวิจัยฉบับนี้มุ่งสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขาเข้ากับแนวทางการพัฒนาปัญญาตามหลักอุทฺตมธรรม ๔ การพัฒนาปัญญาทั้งสองแนวทางมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันเพราะแนวทางพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขาจะต้องมีศีลเป็นพื้นฐานเพื่อให้มีสมาธิที่ตั้งมั่นและมีประสิทธิภาพทั้งผู้ปฏิบัติและผู้ทรงปัญญาที่เรียกว่า กัลยาณมิตรด้วย

^{๓๙}พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศิลปะ ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, **พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๔๐}เอื้อมอร ชลวร, “การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร^{๔๑} วิจัยเรื่อง “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” พบว่าแนวคิดซีเอสอาร์ในปัจจุบันมีรากฐานส่วนหนึ่งจากพระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลและพัฒนาโดยนักคิดนักวิชาการต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง คือ พอดีโดยเกิดคุณภาพชีวิต และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เมื่อแสวงหารายได้อย่างถูกต้องชอบธรรมแล้ว ให้รู้จักแบ่งปันกำไรคืนสู่สังคม เพื่อเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย เป็นการประสานประโยชน์สุขร่วมกันในสังคม นอกจากนี้การปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ที่จัดรูปเป็นระบบบุญกิริยาจะทำให้การดำเนินธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ทั้งทางกาย วาจาและใจ ถือเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่กับการพัฒนาจิตใจได้อย่างแท้จริง

ณัฐวัฒน์ สุตประเสริฐ^{๔๒} วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจกักวัตตีสสูตร” พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ในจกักวัตตีสสูตรมี ๑๗ ประการ คือ ๑. จดเว้นปาณาติบาต ๒. จดเว้นจากอกุศลนาทาน ๓. จดเว้นจากกาเมศุมิฉาจาร ๔. จดเว้นจากมุสาวาท ๕. จดเว้นจากปิสุณาวาจา ๖. จดเว้นจากผรุสวาจา ๗. จดเว้นจากสัมผัปปลาปะ ๘. ละอภิชฌา ๙. ละพยาบาท ๑๐. ครอบละมิจฉาภิธิ ๑๑. ละอธรรมราคะ ๑๒. ละวิสมโลภะ ๑๓. ละมิจฉาธรรม ๑๔. ปฏิบัติชอบในมารดาบิดาและในสมณะพราหมณ์ ๑๕. การประพฤติด่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล ๑๖. จดเว้นการสมสู่ไม่เลือกหน้า และ ๑๗. จดเว้นการเคียดแค้นฆ่าไม่เลือกคนเมื่อประชากรส่วนใหญ่ของสังคมโลกไม่กระทำพฤติกรรมทั้ง ๑๗ ประการได้ส่งผลต่ออายุมนุษย์คือมนุษย์มีอายุน้อยลงจาก ๘๐,๐๐๐ ปีจนเหลืออายุ ๑๐ ปี แต่เมื่อประชากรส่วนใหญ่ของสังคมโลกได้กระทำพฤติกรรม ๑๗ ประการอายุของมนุษย์จะยืนขึ้นจาก ๑๐ ปีไปจนถึง ๘๐,๐๐๐ ปี ส่วนทรัพยากรธรรมชาติก็เช่นเดียวกับอายุมนุษย์เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมฝ่ายเสื่อมทรัพยากรธรรมชาติก็เสื่อมลงเช่นกัน เมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี ธรรมชาติถูกทำลาย เนื้อสัตว์ ข้าวสุก เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเกลือ หหมดไปจากโลก แต่เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมในทางเจริญทรัพยากรธรรมชาติก็เจริญขึ้นเช่นกันการเปลี่ยนแปลงของอายุมนุษย์เป็นไปตามหลักอทิปปัจจยาคือนิยาม ๕ ว่า จิต

^{๔๑}ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร, “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๔๒}ณัฐวัฒน์ สุตประเสริฐ, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจกักวัตตีสสูตร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

เปลี่ยน กรรมเปลี่ยน จะมีผลให้โลกเปลี่ยนในทางเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงได้ แต่การเปลี่ยนนั้น จะเปลี่ยนตามธรรมชาติคือธรรมนิยาม มิได้เปลี่ยนตามใจคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ศันสนีย์ ชุมพลบุญชู^{๔๓} วิจัยเรื่อง “จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” พบว่า จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้บริหารต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ก่อน จึงจะปกครองหรือบริหารพนักงานให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรเริ่มต้นการวางแผนจากความคิดที่ดีเพื่อกำหนดเป้าหมายกำไรที่เป็นธรรมและทิศทางการบริหารงานที่ไม่มีโทษ ขณะบริหารงานก็ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน ในตอนท้ายจะมีการประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ไม่ว่าผลจะเป็นอย่างไรผู้บริหารต้องทำความเข้าใจตามความเป็นจริงของสรรพสิ่งและดำรงสติให้มั่นเพื่อป้องกันการละเมิดจริยธรรมในการบริหารงาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมองและปฏิบัติต่อพนักงานในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ามากที่สุดขององค์กร ซึ่งมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง มีสิทธิและหน้าที่ตามสมควรแก่ฐานะ จึงไม่ควรดูหมิ่นและไม่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ตน แต่ควรให้โอกาสฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นและเคารพในสิทธิของพนักงาน สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดคุณค่ามากมายทั้งในด้านผู้บริหาร พนักงาน องค์กร และสังคมโดยรวม

ตารางภาพที่ ๒ แสดงงานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น

ลำดับ	ชื่อนักวิชาการ	งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
	พระมหาประสงค์ กิตติญาณ (พรมศรี) (๒๕๕๕).	“การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในองค์กรสมัยใหม่กับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา” พบว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการ บุคคลจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีศักยภาพมากที่สุดจะทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรบรรลุผล โดยใช้ระบบบริหารงานบุคคลเป็นกลไกขับเคลื่อน การได้มาซึ่งบุคคลกระทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องชัดเจน มีการสรรหาและคัดเลือกบุคคลมาจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กร พร้อมกับต้องพัฒนาบุคคลทุกระดับเสมอโดยวิธีการฝึกอบรม

^{๔๓} ศันสนีย์ ชุมพลบุญชู, “จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

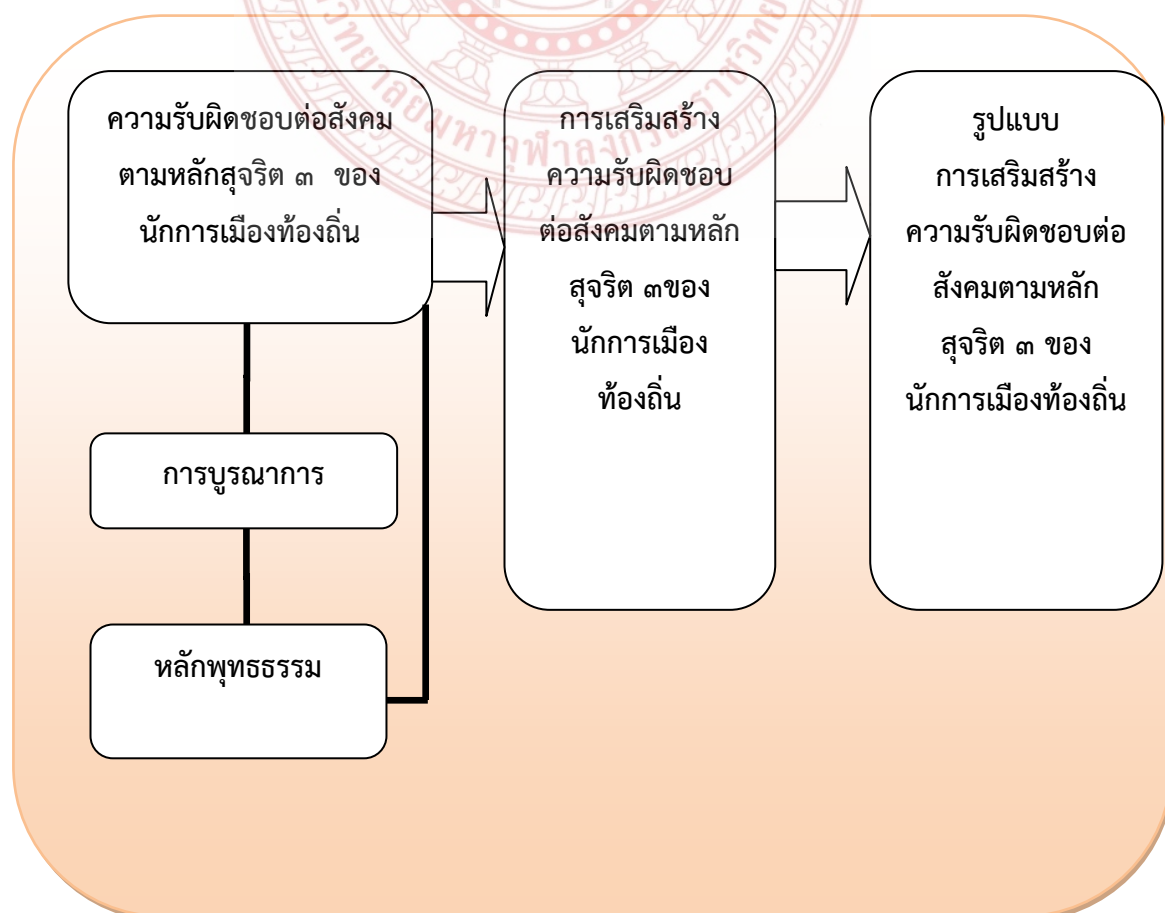
ลำดับ	ชื่อนักวิชาการ	งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
		ในรูปแบบขององค์กร
	โชติ บดีรัฐ (๒๕๕๔)	“การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะ สงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”พบว่า จะต้องมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีการ พัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงาน โดยอบรมให้พระสังฆา ธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรมให้มีความรู้ และทักษะ
	สุวิดา แสงสีหนา (๒๕๕๙)	“ภูมิปัญญาบูรณาการบนฐานคิดพุทธปรัชญา : ยุทธศาสตร์ ทางเลือกในการพัฒนาสังคมไทย”พบว่ายุทธศาสตร์การพัฒนา จะต้องมีทั้งแนวลึกในระดับบุคคลและชุมชนและแนวกว้างใน ระดับสังคมและระดับโลก ในระดับบุคคลและชุมชน ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การมีเป้าหมายชีวิตที่ไม่มีทุกข์ด้วยศีล
	สินสมุทร บุตรภักดี (๒๕๕๔)	“การพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษาด้วยปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า๑.บุคลากรทางการศึกษามีระดับ คุณธรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา๒. บุคลากร ทางการศึกษาได้รับการพัฒนาคุณธรรมหลังการพัฒนาตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ๓. ระดับคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรทาง การศึกษาหลัง การพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนา ในด้าน ความพอประมาณ ๔.บุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจใน มโนทัศน์เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการพัฒนา๕. นักเรียนเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษานำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้
	พระวิมาน คมภิรปญ โญ (ตริกมล) (๒๕๕๖).	“การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของ สันติภาพ”พบว่า การนำศีล ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพ นั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพ ควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่ การ นำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติ

ลำดับ	ชื่อนักวิชาการ	งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
		วิธี ในแนวดิ่ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา
	เอี่ยมอร ชลวร (๒๕๕๓)	“การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”พบว่า การพัฒนาปัญญาเป็นการทำให้ความรู้ ความเข้าใจชัดเจนเจริญขึ้นเพื่อนำมาจัดการกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตเพื่อเป้าหมายที่วางไว้
	ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร (๒๕๕๕)	“พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง คือ พอดีโดยเกิดคุณภาพชีวิต และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เมื่อแสวงหารายได้อย่างถูกต้องชอบธรรมแล้ว ให้รู้จักแบ่งปันกำไรคืนสู่สังคม เพื่อเกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย
	ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ (๒๕๕๕)	“พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจกักวัดติสุตฺร” พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ในจกักวัดติสุตฺรมี ๑๗ ประการคือ ๑. จดเว้นปาณาติบาต, ๒. จดเว้นจากอกุศลนาทาน, ๓. จดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร, ๔. จดเว้นจากมุสาวาท, ๕. จดเว้นจากปิสุณาวาจา, ๖. จดเว้นจากผรุสวาจา, ๗. จดเว้นจากสัมผัปปลาปะ, ๘. ละอภิชฌา, ๙. ละพยาบาท, ๑๐. ควรละมิฉฉาทิฐิ, ๑๑. ละอธรรมราคะ, ๑๒. ละวิสมโลภะ, ๑๓. ละมิฉฉาธรรม, ๑๔. ปฏิบัติชอบในมารดาบิดาและในสมณะพราหมณ์, ๑๕. การประพฤติด่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล, ๑๖. จดเว้นการสมสู่ไม่เลือกหน้า, ๑๗. จดเว้นการเคียดแค้นฆ่าไม่เลือกคน
	ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร (๒๕๕๕)	“จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” พบว่า จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้บริหารต้องปกครอง

ลำดับ	ชื่อนักวิชาการ	งานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
		ตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ก่อน จึงจะปกครองหรือบริหารพนักงานให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรเริ่มต้นการวางแผนจากความคิดที่ดีเพื่อกำหนดเป้าหมายกำไรที่เป็นธรรมและทิศทางการบริหารงานที่ไม่มีโทษ

๒.๘.๓ ทฤษฎีและกรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยจะศึกษา แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสัจจัต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา เพื่อวิเคราะห์และเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสัจจัต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวหลักสัจจัต ๓ โดยอาศัยแนวคิดกรอบประมวลคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณข้าราชการพลเรือนในการสนับสนุนการกระตุ้น และการช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามแนววิถีแห่งพุทธ คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ หรือหลักพุทธธรรม ได้แก่ หลักสัจจัต ๓ ดังแผนภาพต่อไปนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักรการเมืองท้องถิ่นตามหลัก
สุจริต๓ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยาผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรื่อง การเสริมสร้าง
ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักรการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต๓ ในพื้นที่จังหวัดพะเยาศึกษาวิจัย
ดังกล่าวใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูล
ภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่ พระภิกษุจำนวน ๕ รูป
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน คือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วน
ตำบล ปลัดเทศบาลตำบล และสมาชิกสภาเทศบาลตำบล สมาชิกสภาบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑๐
คน รวมทั้งหมด ๒๐ คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจโดยได้ทำการศึกษาวิจัย
จากพื้นที่ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่๑ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม
ของนักรการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

ขั้นที่ ๒ การสัมภาษณ์เจาะลึก จากนายกเทศมนตรีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและ
สมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลตำบล รวมทั้งหมด จำนวน ๒๐ รูป/คนเกี่ยวกับสภาพ
ปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมทั่วไป และประเด็นการเสริมสร้างการพัฒนาสังคมตาม
หลักสุจริต ๓

ขั้นที่ ๓ บุรณาการแนวคิด ทฤษฎีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมกับหลักธรรม
สำหรับการพัฒนาสังคมตามหลักสุจริต๓ ในทางพระพุทธศาสนา

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่อง การเสริมสร้าง
ความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยวิถีพุทธของนักรการเมืองท้องถิ่น จังหวัดพะเยา ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
การสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ(In-depth Interview)คือ พระภิกษุจำนวน ๕ รูป ได้แก่ พระสุนทร
กิตติคุณ,ผศ. พระครูโสภณปริยัติสุธี,รศ.ดร. พระครูศรีวรพินิจ,ผศ.ดร. พระครูพิศาลสรกิจ,ดร. และ
พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ,ดร. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน คือ ได้แก่ นาย
อ้าย วงลาจา นายกเทศมนตรีตำบลศรีถ้อย นายรัฐภูมิชัย ใจกล้า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้าน

ตุ่น นายวิสิต สันต์ดุสิต นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ นายถนอม หลวงฟอง นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า นายสมบัติ สมศักดิ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เนาเรือ นายเชิดชู ขาวแกง นายกเทศมนตรีตำบลป่าแฝก นายสัจจพจน์ บุญเมือง,นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำป่าหวายนาย สันติ สารเร็ว,นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใจนายจาตุรงค์ สุวรรณะ,นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุกรวมทั้งหมด ๑๕ คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาขึ้นจากการทบทวนเอกสารวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview)โดยดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ประกอบด้วยเนื้อหา ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

- ๑) แนวทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับนโยบาย กลไก และ กระบวนการการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น
- ๒) แนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓
- ๓) ขั้นตอนและกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการ
- ๔) สภาพปัญหาทั่วไป และอุปสรรค ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักสุจริต ๓
- ๕) แนวทางการเสริมสร้างเพื่อการพัฒนาด้านกายสุจริต วาสุจริต และมโนสุจริตใน อนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล เบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ ข้อมูลที่สำคัญในขั้นนี้ คือ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดพะเยา ตามหลักสุจริต ๓

การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) คือ พระภิกษุจำนวน ๓ รูป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๓ คน คือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาลตำบล และสมาชิกเทศบาลตำบล สมาชิกบริหารส่วนตำบล จำนวน ๓ คน รวมทั้งหมด ๔ คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจ จะใช้ การสัมภาษณ์แบบที่ไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับรองของรอง

อธิการบดีวิทยาเขตพะเยา เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และจะกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ส่วนในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพนิ่ง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) (ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเทคนิคกระบวนการวิภาษวิธี) (Dialectic Process : DP) มี ๔ ลักษณะ คือ ลักษณะยืนยัน ลักษณะปฏิเสธ ลักษณะยอมรับและปฏิเสธ และลักษณะหาข้อสรุปร่วมโดยการนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปและเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยาย และรายงานผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาความ

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก
สุจริต๓ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยาผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงโดย
ดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมือง
ท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

๔.๑ นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก
สุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

๔.๒ วิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความ
รับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๔.๓ ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
ตามหลักสุจริต ๓

๔.๑ นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลัก สุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

๔.๑.๑ CSR ในภาครัฐ

ในระยะ ๑๐ ปีหลัง พ.ศ. ๒๕๔๕ ระบบราชการพลเรือนไทยได้ยึดหลักการ
บริหารภาครัฐแนวใหม่โดยจัดให้มีกลไกหลายประการเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐแสดงความ
รับผิดชอบต่อสังคมทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติการแก่บุคลากรภายในหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้
เสียภายนอกเช่นมุ่งเน้นคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานการบริการที่ดี
การใส่ใจในคุณภาพการคำนึงถึงความประหยัดสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียดังจะเห็นได้จาก
การออกกำหนดพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในปี พ.ศ.
๒๕๔๖ มุ่งนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารและการปกครองบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการปี พ.ศ. ๒๕๔๗
อนุกรรมการพลเรือนวิสามัญด้านกำลังคนภาครัฐก็เห็นชอบให้มีการประเมินสมรรถนะของระบบ
บริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานภาครัฐหรือที่เข้าใจทั่วไปว่า HR Scorecard กำหนดให้ส่วน
ราชการมีนโยบายแผนงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานความสำเร็จในการบริหารระบบ
ทรัพยากรบุคคลตามมาตรฐาน ๕ องค์ประกอบซึ่งหนึ่งในนั้นคือคุณภาพชีวิตและความสมดุลระหว่าง
ชีวิตกับการทำงานและในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีการพัฒนาระบบคุณภาพของการบริหารจัดการภาครัฐ
(PMQA - Public Sector Management Quality Award) มาใช้ในองค์ประกอบหมวดที่ ๑ การนำ
องค์การข้อ ๑.๒ กล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยถึง ๖ ประเด็นหมวดที่ ๓ การให้ความสำคัญ

กับผู้มีส่วนได้เสียและหมวดที่ ๕ การจัดระบบงานที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณภาพชีวิตและการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ดังนั้นจึงสมควรทำการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจว่าหน่วยงานพลเรือนภาครัฐของไทยมีกลไกในการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไรพึงแสดงบทบาทด้านใดในการขับเคลื่อนทำไปแล้วประสบอุปสรรคปัญหาอะไรบ้างซึ่งจะนำไปสู่การระบุปัจจัยที่จะช่วยสร้างความสำเร็จและเสนอแนวทางการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐที่บังเกิดประโยชน์สูงสุด

กล่าวโดยสรุปพันธกิจของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง ล้วนมีจุดร่วมกัน ได้แก่ การให้บริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม ซึ่งก็คือ สังคม ฉะนั้นเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility:SR) สำหรับหน่วยงานของรัฐ จึงถือเป็นบทบาทขั้นพื้นฐาน ที่พึงมีนับตั้งแต่แรกของการก่อตั้งหน่วยงาน หน่วยงานของรัฐถือเป็นผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในงานดังกล่าว อีกทั้งสมควรที่จะดำรงบทบาทเป็นหน่วยงานหลักให้แก่ภาคอื่นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอีกด้วย

๔.๑.๒ CSR ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์กร CSR ที่ใกล้ชิดกับประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงทีและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน ดังนั้นการที่จะนำหลัก CSR หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจนั้น มาประยุกต์ใช้ภายในองค์กรและการบริหารงานขององค์กรจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง แนวทางของ CSR หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ก็มีความคล้ายคลึงกับหลักธรรมาภิบาล หรือ การบริหารจัดการที่ดีในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม ได้แก่ การส่งเสริมให้เกื้อกูลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระดมระดมเงินในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น ในระดับของประชาสังคมได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจตราดูแลให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และการทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นในระดับนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และนายกเทศมนตรีทั้ง ๔ แห่ง พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับน้อย การดำเนินงานโครงการจะดำเนินงานไปตามนโยบายและแผนพัฒนาเป็นด้านหลัก อย่างไรก็ตามการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุที่องค์การ

บริหารบริหารส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์กร CSR ที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงทีและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปนโยบายกลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ดังตารางต่อไปนี้

๔.๑.๓ นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ทราบนโยบายการบริหารจัดการในการเสริมสร้างความรู้ผิดชอบต่อสังคมของแต่ละองค์กร ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ถึงนโยบายการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรือนายกฯ กล่าวว่า* “ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำและฝายต้นน้ำ ทำประปาภูเขาเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนและพื้นที่การเกษตรอย่างครอบคลุมเต็มพื้นที่การพัฒนาถนนสู่ชุมชน และพื้นที่การเกษตรอย่างทั่วถึงและการจัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่างที่ยังขาดอยู่ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลแม่ณาเรือนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ตำบลแม่ณาเรือนเป็นคลังอาหารปลอดภัย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และให้ผู้ประกอบการผลิตอาหารปลอดภัยให้ได้มาตรฐานอนามัย ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความสามัคคีและเป็นพลัง ในการพัฒนาชุมชน สังคมให้เข้มแข็งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในตำบลแม่ณาเรือนมีความรู้ ความเข้าใจ การเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับความเจริญสู่ประชาคมอาเซียนด้านสุขอนามัย ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม เสริมสร้างความแข็งแรงของกลุ่มองค์กร อปพร. สทบ. อสม. ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ลูกเสือชาวบ้าน ทหารกองหนุน เด็กและเยาวชนด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพ องค์กรสตรี กลุ่มแม่บ้าน ในการพัฒนาครอบครัวและชุมชนในตำบลแม่ณาเรือน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ด้านความมั่นคงปลอดภัย ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยกู้ชีพ กู้ภัย ให้ได้มาตรฐานในการบริการอย่างทั่วถึงด้านเครือข่ายความร่วมมือ ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ภาคเอกชน กับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรือนในการพัฒนาชุมชน การศึกษา อาชีพ สาธารณสุขของตำบลแม่ณาเรือนอย่างยั่งยืนและมุ่งเน้นให้ประชาชนในตำบลแม่ณาเรือนมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทอ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ) นโยบายด้านต่างๆ

*สัมภาษณ์, นายสมบัติ สมศักดิ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรือน อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑

ส่วนนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส^๒ พบว่า ได้กำหนดนโยบายด้านต่างๆ ดังนี้ “ด้านเศรษฐกิจ ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพและมีการพัฒนาความรู้และทักษะฝีมือแรงงานมองหาช่องทางในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับการตลาดลดปัญหาการว่างงานยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นแบบอย่างรวมไปถึงความต้องการให้ตำบลแม่ใสมีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวด้านความมั่นคง มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ชุมชนเฝ้าระวังและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดการแพร่ระบาดของยาเสพติดปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนโดยให้การสนับสนุนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมุ่งเน้นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับประชาชนตำบลแม่ใสทั้งเด็กเยาวชนผู้พิการผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงด้านสาธารณสุข ได้ส่งเสริมงานด้านสาธารณสุขให้ตำบลแม่ใส เป็นตำบลที่สะอาดไร้มลพิษปลอดยาเสพติดสนับสนุนให้เด็กเยาวชนและประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงโดยการออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอและรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคเอดส์การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกส่งเสริมการจัดกิจกรรมของอสม.ตำบลแม่ใสการตรวจภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง/เบาหวานการคัดกรองผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง/เบาหวานการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศการเสริมสร้างสุขภาพจิตในชุมชนการสนับสนุนงานแพทย์แผนไทยและการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพชาวตำบลแม่ใสการส่งเสริมสุขภาพผู้พิการสุขภาพจิตผู้สูงอายุสุขภาพผู้ป่วยเอดส์และมหรกรรมสุขภาพตำบลแม่ใสด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริมสนับสนุนการศาสนาและวัฒนธรรมส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้กับโรงเรียนในเขตรับผิดชอบสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใสส่งเสริมสนับสนุนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการเรียนรู้ระบบส่งเสริมและเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนส่งเสริมและบำรุงรักษาศิลปะจาริตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นสนับสนุนงานประเพณีบวงสรวงพ่อขุนงำเมืองงานรัฐพิธีต่างๆ และประเพณีต่างๆ ในตำบลแม่ใสด้านโครงสร้างพื้นฐาน ให้บริการและจัดการกับการแก้ปัญหาความเดือดร้อนเนื่องมาจากเรื่องของการสร้างพื้นฐานตลอดจนการจัดหาและการบำรุงรักษาโดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมผลักดันให้มีการจัดระบบทางด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ครบทุกหมู่บ้านจัดให้มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนมีเส้นทางคมนาคมภายในหมู่บ้านให้ได้มาตรฐานมีการคมนาคมที่ปลอดภัยจัดให้มีน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรอย่างเพียงพอด้านการบริหารจัดการองค์กร ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและพนักงานส่วนท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาการทางานได้ดียิ่งขึ้นตลอดจนพัฒนา

^๒สัมภาษณ์, นายนายสันติ สารเร็ว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ระบบบริหารงานบุคคลและเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆตลอดจนพัฒนาการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ราษฎรได้รับรู้ข่าวสารได้ดียิ่งขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองการทำประชาพิจารณ์หรือการประชาคมติในกรณีที่เรื่องต่างๆมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับหลักการจัดการระบบผังเมืองในอนาคตที่จะส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีปัญหาในภายหลังโดยมีแนวทางการดำเนินงานใช้มาตรการส่งเสริมบังคับและป้องกันใช้บทลงโทษตลอดจนให้ความรู้เทคนิคการป้องกันผลกระทบต่อธรรมชาติตลอดจนนโยบายการส่งเสริมการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่ามุ่งเน้นการอนุรักษ์พัฒนาดูแลแหล่งน้ำธรรมชาติภายในตำบลแม่ใสส่งเสริมบำบัดมลพิษอันเกิดจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลโดยการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปลูกต้นไม้ทดแทน

นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน^๓ นายกฯ กล่าวว่า “ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทางเศรษฐกิจระดับบุคคลครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะผลิตผลทางการเกษตรและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรให้มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาฝีมือในการผลิตเพิ่มมูลค่าของสินค้าและสามารถขยายการตลาดไปสู่ตลาดกลางซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและยุทธศาสตร์สร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการลงทุนได้แก่ การพัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตรเพื่อประชาชนพัฒนาสนับสนุนและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มศักยภาพการประกอบอาชีพทางเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัยและพัฒนาส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ระบบบริหารจัดการเพื่อการเกษตรให้สอดคล้องกับประชาคมอาเซียนด้านการพัฒนาสังคมการศึกษาและวัฒนธรรม เพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรบริหารบริหารส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารบริหารส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานในการจัดระบบบริการสาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดและส่งเสริมกิจกรรมศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นได้แก่ การพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

^๓สัมภาษณ์, รัฐวิชัย ใจกล้า, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

พอเพียงการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นการส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้องค์ชุมชนหรือภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นการส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นเพื่อสอดคล้องเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาทางสังคม. การพัฒนาส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขการส่งเสริมและสนับสนุนระบบการจัดสวัสดิการประชาชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงและการส่งเสริมสร้างนิสัยและสนับสนุนการกีฬาและการออกกำลังกายทุกระดับด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตได้แก่ การอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อยการดำเนินการในด้านนี้เพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานในการจัดระบบบริการสาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดได้แก่ การป้องกันและพิทักษ์สถาบันชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับปัญหาภัยธรรมชาติการสร้างความเข้มแข็งขององค์กร/ชุมชนการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันอาชญากรรมอุบัติเหตุและสาธารณภัยด้านส่งเสริมการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและให้บรรลุแนวทางการดำเนินงานของจังหวัดตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลการพัฒนาสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานของบุคลากรและประชาชนเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพการพัฒนาระบบและคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรการพัฒนาปรับปรุงข้อมูลและการเข้าถึงระบบสารสนเทศและการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเวทีเรียนรู้ภาคประชาสังคม

ส่วนนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย ได้กำหนดไว้ดังนี้“ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการลงทุนการพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ

เพื่อประชาชนการพัฒนาสนับสนุนและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาองค์ความรู้ระบบการผลิตแบบครบวงจรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มศักยภาพการประกอบอาชีพรวมทั้งด้านการตลาดอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลด้านพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรมได้แก่การพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการอนุรักษ์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นการส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ชุมชนหรือภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นการส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการส่งเสริมและสนับสนุนระบบการจัดสวัสดิการประชาชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ การอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและการจัดการด้านมลภาวะด้านการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยได้แก่ การปกป้องและเงินทุนสถาบันชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดการพัฒนาศักยภาพด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับปัญหาภัยธรรมชาติการเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติและด้านส่งเสริมการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเวทีเรียนรู้ภาคประชาสังคมและการพัฒนาสมรรถนะขององค์กรและบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ในเขตพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา มีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งประกอบด้วย นโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก^๕ พบว่า “มุ่งเน้นการพัฒนาหลักๆ อยู่ ๕ ด้าน คือ พัฒนาระบบเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนระบบเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การค้า และการลงทุน การพัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการน้ำ เพื่อประชาชนการพัฒนา สนับสนุน และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการ พัฒนาองค์ความรู้ ระบบการผลิตแบบครบวงจร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มศักยภาพ และการประกอบอาชีพ รวมทั้งด้านการตลาดอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลและพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรมได้แก่ การส่งเสริมการสร้างอาชีพ และการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการส่งเสริมอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนระบบการจัดสวัสดิการประชาชน กลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้าง

^๕สัมภาษณ์, นายจาตุรงค์ สุวรรณะ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

หลักประกันความมั่นคง และการส่งเสริมบุคลากรภาครัฐ ประชาชน ให้มีทักษะชีวิต ภายใต้การอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน ด้านบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ การอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรของ อปท.เพื่อการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยได้แก่ การปกป้อง และ تهدุทุนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์และเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในและตามแนวชายแดนการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรประชาชนและพัฒนาศักยภาพด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและด้านการส่งเสริมการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลได้แก่ การบริหารจัดการองค์กร ตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเวทีเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชารัฐ การพัฒนาสมรรถนะขององค์กร และบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพและการส่งเสริมสนับสนุนการบูรณาการ การทำงานและพัฒนาศักยภาพขององค์กรบริหารบริหารส่วนท้องถิ่น

ส่วนนโยบายของเทศบาลตำบลศรีถ้อย^๖ พบว่า “ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งส่งเสริมการศึกษาศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและการปกป้อง تهدุทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้านสาธารณสุข มุ่งส่งเสริมสุขภาพอนามัยรณรงค์ป้องกันโรคด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน มุ่งส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำและส่งเสริมโอกาสทางการเกษตรการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมสาธารณสุขปลอดภัยและสาธารณสุขการด้านความมั่นคงปลอดภัย มุ่งเน้นการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและการส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งของสังคมและด้านการบริหารจัดการ มุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรท้องถิ่นและการบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนและประชาชนในพื้นที่

นโยบายของเทศบาลตำบลบ้านเหล่า^๗ พบว่า “มุ่งเน้นนโยบาย ๔ ด้าน คือด้านการบริหารจัดการองค์กรได้แก่คณะผู้บริหารจะดำเนินงานการบริหารองค์กรตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาลการพัฒนากระบวนการบริการประชาชนให้เป็นที่ยังพอใจของประชาชนด้วยความรวดเร็วและเป็นที่ยังพอใจของผู้มารับบริการการ

^๖สัมภาษณ์, นายอ้าย วงลาจา, นายกเทศมนตรีตำบลศรีถ้อย, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์, นายถนอม หลวงฟอง, นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานและมีความรู้ความสามารถในการทำงาน
 ทุกระดับทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะขององค์กรและให้เกิดความ
 ร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งนอกและในองค์กรและการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานและ
 ประชาชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่จะดำเนินการอย่างบูรณาการด้านเศรษฐกิจอาชีพและการ
 เกษตรกรรมได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มอาชีพ
 ประชาชนที่ว่างงานอาชีพด้านเกษตรกรรมเช่นกลุ่มสตรีกลุ่มเกษตรกรกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มผู้พิการกลุ่มผู้
 ดิตเชื้อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มเยาวชนและกลุ่มอาชีพอื่นๆการส่งเสริมและสนับสนุนการแปรรูปผลิตผล
 ทางเกษตรและเพิ่มโอกาสขีดความสามารถในการแข่งขันการส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์งาน
 OTOP ชุมชนและงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่างๆของชุมชนการส่งเสริมและสนับสนุนการทำการเกษตร
 ตามแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่เกษตรพอเพียงเกษตรผสมผสานและการทำการเกษตรปลอดภัยปลอด
 สารพิษการส่งเสริมการผลิตให้มีคุณภาพและการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานการส่งเสริมและสนับสนุน
 ปัจจัยการผลิตเช่นเมล็ดพันธุ์พืชพันธุ์ข้าวปุยและเครื่องมือในด้านการเกษตรที่จำเป็นการปรับปรุง
 พัฒนาระบบน้ำใช้ในการเกษตรให้พอเพียงและปรับปรุงระบบส่งน้ำให้ใช้ได้การส่งเสริมและ
 สนับสนุนกิจกรรมป้องกันและระงับโรคระบาดของพืชและสัตว์กำจัดศัตรูพืชการส่งเสริมและสนับสนุน
 การทำปุ๋ยหมักอินทรีย์เพื่อใช้ในการเกษตรและพัฒนาสภาพที่ดินที่ทำกินให้มีความสมบูรณ์เหมาะ
 สำหรับทำการเกษตรการสนับสนุนประกอบอาชีพของกลุ่มต่างๆเช่นกลุ่มเกษตรกรกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์
 และกลุ่มอาชีพอื่นๆโดยให้ทุนกู้ยืมปลอดดอกเบี้ยการส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกพืชฤดูแล้งเพื่อ
 เพิ่มรายได้ของประชาชนในตำบลเช่นทำนาปรังทำสวนแตงโมแคนตาลูปและพืชฤดูแล้งอื่นๆการ
 ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ใช้น้ำใช้ในการเกษตรและการปรับปรุงและพัฒนา
 ระบบน้ำใช้ในการเกษตรและการลอกห้วยคลองบึงลําเหมืองที่ตื้นเขินให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ใน
 การเกษตรและส่งน้ำอย่างสะดวกยิ่งขึ้นด้านการศึกษาศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นได้แก่ การ
 ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนในชุมชนทุกระดับให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้การส่งเสริมและ
 สนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ก้าวหน้าทั้งในระบบและนอกระบบการส่งเสริมและสนับสนุน
 กิจกรรมประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ตำบลบ้านเหล่าตลอดไป เช่น ประเพณีลอยกระทงกิจกรรม
 บวงสรวงและสืบทอดตำนานน้ำปืมและหนองเล็งทรายและประเพณีท้องถิ่นอื่นๆในตำบลการส่งเสริมและ
 สนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอนและอุปกรณ์การกีฬาในโรงเรียนและศูนย์เรียนรู้ของชุมชนและ
 หมู่บ้านการทะนุบำรุงศิลปะประเพณีท้องถิ่นและทะนุบำรุงโบราณสถานให้เป็นแหล่งศึกษาวัฒนธรรม
 ของชุมชนการสนับสนุนอาหารกลางวันและอาหารเสริมในโรงเรียนฟรีทุกโรงเรียนในพื้นที่ตำบล
 การส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาในโรงเรียนและนอกโรงเรียนทุกระดับและกีฬาประชาชนการส่งเสริม
 และสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลบ้านเหล่าการส่งเสริมและสนับสนุน
 กิจกรรมด้านพระพุทธศาสนาการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธ

ศาสนาการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมสภาวัฒนธรรมตำบลในการฟื้นฟูอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณีท้องถิ่นการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปะพื้นบ้านและดนตรีพื้นเมืองเช่นจ้อยชอตนตรีสะล้อซอซึงเป็นต้นการสนับสนุนการเรียนการสอนในช่วงปิดเทอมให้นักเรียนเรียนพิเศษในโครงการ ที่สอนน้องการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนเรียนดีและเรียนดีแต่ฐานะยากจนโครงการศึกษาดูงานเพื่อ พัฒนาความรู้และศักยภาพองค์กรและการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของวัดในเขตเทศบาลตำบล บ้านเหล่าเพื่อพัฒนาให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนด้านสาธารณสุขได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุน บทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขกิจกรรมกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบ้านเหล่ากิจกรรมรณรงค์ ป้องกันโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อทั้งในคนและสัตว์กิจกรรมงานด้านสาธารณสุขมูลฐานการจัดตั้ง ศูนย์บริการสาธารณสุขเคลื่อนที่เพื่อบริการรับส่งผู้ป่วยหนักและรักษาพยาบาลเบื้องต้นงานด้านการ ปฏิบัติงานชุดกู้ชีพกู้ภัยตำบลบ้านเหล่าตลาดน้ำซื้อและอาหารปลอดภัยและการแข่งขันกีฬาและการ ออกกำลังกายทุกชนิดทุกเพศทุกวัยด้านสวัสดิการได้แก่ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผู้พิการผู้ติด เชื้อและผู้ด้อยโอกาสให้ครอบคลุมการส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า และสวัสดิการกิจกรรมของอาสาสมัครทุกระดับเช่นอปพร. สตบ.อสม. อผส. ขรบ. อพม. อช. หรือ อาสาสมัครอื่นๆด้านสังคมได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมศูนย์พัฒนาสถาบันครอบครัว เข้มแข็งกิจกรรมด้านสภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านเหล่าการทำงานของคณะทำงานสุขภาพภาค ประชาชนกิจกรรมสภาองค์กรชุมชนหรือกิจกรรมองค์กรภาคประชาชนในตำบลกิจกรรมด้านการค้ำ หนุนการทำรายต่อร่างกายการทำรุนแรงต่อเด็กสตรีกิจกรรมวันสำคัญต่างๆเช่นกิจกรรมวันรัฐพิธี กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติกิจกรรมวันกตัญญูผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่าวันสตรีสากลวันด้านยาเสพติด สากลและการสร้างชุมชนเข้มแข็งบ้านเมืองน่าอยู่เขตชุมชนธรรมด้านโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ การ ก่อสร้างถนนคสล. ในหมู่บ้านให้ทั่วถึงการปรับปรุงและซ่อมแซมถนนให้สัญจรได้สะดวกปลอดภัย ปรับปรุงและซ่อมแซมถนนสายการเกษตรให้ครอบคลุมขยายเขตไฟฟ้าไฟฟ้าสาธารณะ(ไฟกิ่ง) ให้ส่อง สว่างอย่างทั่วถึงปรับปรุงและซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้านและสนับสนุนน้ำอุปโภค – บริโภคในฤดู แล้งปรับปรุงระบบระบายน้ำท่วมขังในหมู่บ้านให้มีทางระบายน้ำข้างอย่างเป็นระบบปรับปรุงศูนย์เด็ก เล็กให้น่าอยู่ก่อสร้างศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลบ้านเหล่าจัดให้มีเครื่องมือดับเพลิงใน ท้องถิ่นให้เพียงพอเครื่องวิทยุสื่อสารสำหรับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครอปพร. และฝ่ายปกครองใน ท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวกในการสื่อสารและประสานงานขยายเขตประปาส่วนภูมิภาคในหมู่บ้าน ที่ประสบภัยแล้งจัดทำสนามกีฬาและอาคารอเนกประสงค์ประจำตำบลและชุดลอกคลองบึงห้วยและ แหล่งน้ำต้นเขินเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับใช้ในการเกษตรและปรับปรุงระบบส่งน้ำถึงพื้นที่การเกษตรให้ สะดวกยิ่งขึ้นด้านความปลอดภัยและความมั่นคงได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ประจำตำบลการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมฝ่ายปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยใน ตำบลอย่างมีส่วนร่วมกิจกรรมงานรัฐพิธีสำคัญของชาติกิจกรรมเครือข่ายองค์กรประชาชนในพื้นที่เช่น

เครือข่ายป้องกันยาเสพติดเครือข่ายด้านการค้ามนุษย์การทำรุนแรงต่อเด็กและสตรีองค์กรสภาชุมชน
สภาเด็กและเยาวชนเป็นต้นกิจกรรมรณรงค์และป้องกันปัญหาเสพติดในตำบลอย่างต่อเนื่อง
กิจกรรมงานป้องกันภัยชุมชนเช่นการป้องกันไฟป่าการป้องกันอัคคีภัยการป้องกันภัยจากการจราจร
การป้องกันภัยจากมัจฉาชีพอื่นๆกิจกรรมรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่และการส่งเสริมและ
สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติงานกู้ชีพ - กู้ภัยในตำบลบ้านเหล่าและด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมป้องกันและอนุรักษ์ป่าไม้
ต้นน้ำลำธารและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นการสนับสนุนการจัดการการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่ง
ปฏิกูลให้ถูกวิธีการส่งเสริมและจัดระบบการตลาดนำซื้อให้ถูกสุขลักษณะการพัฒนาและปรับปรุงภูมิ
ทัศน์ในหมู่บ้าน ตำบลให้สะอาดน่าอยู่และปลอดภัยการส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกป่าการรักษา
ความสะอาดแม่น้ำลำธารความสะอาดถนนหนทางการลดภาวะโลกร้อนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
และสถานที่สำคัญ” ให้เป็นที่น่าสนใจเช่นอ่างเก็บน้ำแม่ปืมหนองเล็งทรายโบราณสถานเวียงห้า
พระเจ้าหินทิพย์และวัดพระธาตุจำม่วงฯ เป็นต้นและการส่งเสริมและสนับสนุนการลดการใช้สารเคมีใน
การเกษตรหรือการทำการเกษตรปลอดภัย

นโยบายของเทศบาลตำบลแม่ใจ พบว่า “มีการกำหนดนโยบายไว้ ๗ ด้าน คือ ด้าน
การเมือง การบริหารจัดการได้แก่ การบริหารงานโดยให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม ประชาชนมีส่วน
ร่วม และตรวจสอบได้จริงการก่อสร้างอาคารสำนักงานสำนักงานเทศบาลฯ เพื่อให้เกิดความสะดวก
และเอื้อต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่จะให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ ให้ได้รับการ
บริการที่ดีการปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชน โดยจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้สำนักงานให้เพียงพอ
เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตนให้สุภาพ อ่อนน้อม ปฏิบัติงานอย่างรวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้น้อย
ที่สุด และต้องมีประสิทธิภาพ โดยมีทำให้ระบบงานนั้นเสียหาย หรือผิดไปจากระเบียบที่ราชการนั้น
วางไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนการพัฒนาและส่งเสริมทัศนคติ ความสัมพันธ์ระหว่าง
หน่วยงานกับหน่วยงาน เทศบาลกับประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือ เป็นองค์การที่
ภาพลักษณ์ในทางบวก อันจะส่งผลให้งานพัฒนาของเทศบาลฯ จะได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน
จากหน่วยงานและชุมชนที่เกี่ยวข้อง พัฒนาไปสู่ความร่วมมือที่ดี ก่อให้เกิดความรวดเร็วในการพัฒนา
ตรงตามความต้องการและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนการจัดให้มีการพบปะกัน หาลือ ในเวที
อย่างไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้บริหารฯ สมาชิกสภาเทศบาลฯ ประชาชนและหน่วยงานอื่นๆที่
เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงาน
ราชการกับชุมชน ดังกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชทานไว้ว่า

“สัมภาษณ์, นายเชิดชู ขาวแกง, นายกเทศมนตรีตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม

"เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคจัดให้มีการก่อสร้างและบำรุงรักษา ถนน ตรอก ซอกซอย ให้มีความสะดวกและปลอดภัยในการสัญจรการพัฒนาเส้นทางในพื้นที่ทางการเกษตร ให้มีความสะดวกในการเข้าไปทำกิจกรรมทางการเกษตรการก่อสร้างและบำรุงรักษา รางระบายน้ำ เพื่อให้เกิดการระบายน้ำอย่างเป็นระบบการขยายเขตไฟฟ้า ประปา โคมส่องสว่างตามเส้นทาง พื้นที่สาธารณะในเขตเทศบาลอย่างทั่วถึง และการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางหลัก แหล่งท่องเที่ยว ให้มีความสะอาด ร่มรื่น สดกกับเป็นเมืองหน้าอยู่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อ เสริมการท่องเที่ยวให้ช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้านการศึกษา กีฬา ศาสนา และวัฒนธรรมการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีบุตรหลานของประชาชนในเขตเทศบาลไปใช้บริการ โดยการทำข้อตกลงความร่วมมือกันระหว่างเทศบาลกับสถานศึกษาเพื่อให้แนวทางในการพัฒนาการศึกษานั้นไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกันจัดให้มีโครงการเยาวชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ มีความสนใจ มีความตั้งใจในด้านต่างๆ ให้มุ่งสู่ความเป็นเลิศ เพื่อนำความภาคภูมิใจมาสู่ครอบครัวและชุมชนส่งเสริมและจัดให้มีกิจกรรมทางด้านกีฬา ทั้งกีฬาที่มุ่งความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อสุขภาพ เช่นการสนับสนุนการจัดการแข่งขันกีฬา - กรีฑาประจำปีในทุกระดับ ทุกเพศ และทุกวัยการจัดหาอุปกรณ์กีฬาและพัฒนาสถานที่ออกกำลังกายให้มีหลากหลายประเภทเพิ่มชิ้นส่งเสริมนักกีฬาที่มีพรสวรรค์โดดเด่น ให้ได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง จนสามารถนำความสำเร็จ สร้างความภูมิใจ และนำชื่อเสียงมาสู่สังคมของตนในวงกว้างได้และการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่และเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นนโยบายทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมการปรับปรุงทางเท้าสองข้างทางของถนนพหลโยธินสายใน ที่ได้รับถ่ายโอนภารกิจ มอบให้ใช้และดูแลรักษาจากกรมทางหลวงมาปรับปรุงให้เกิดความสวยงาม สะอาดสะอ้าน ร่มรื่น ให้เป็นเส้นทางของเมืองหน้าอยู่การฟื้นฟูและบำบัด ขุดลอกลำเหมือง คู คลอง ให้สะอาด น้ำไหลได้สะดวก และเป็นแหล่งน้ำสำรอง จัดให้มีการบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนและชุมชน ก่อนจะถ่ายเทลงสู่รางระบายน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะและตัดหญ้าบำรุงรักษาความสะอาดตามเส้นทางในเขตเทศบาลอย่างทั่วถึงและตลอดปีด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ได้แก่ การส่งเสริมการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการจัดหาน้ำเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการทำการเกษตรหลังฤดูทำนา โดยให้ปลูกพืชชนิดที่ใช้น้ำน้อย แต่ทำกันเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีปริมาณมากพอ จนเป็นที่สนใจของตลาดรับซื้อ ซึ่งอาจทำให้สามารถประกันราคาซื้อขายล่วงหน้าได้ เกษตรกรก็จะมีหวัง มีแรงจูงใจในอาชีพเสริม ทำให้ลดการว่างงานครอบครัวก็อยู่กันพร้อมหน้า ไม่ต้องไปหางานในต่างถิ่น แล้วทิ้งภาระการดูแลบุตรหลานให้กับผู้สูงอายุ การอบรมให้ความรู้ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ รวมถึงประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนองแหล่งเงินทุนหมุนเวียน และตลาดที่จะมารองรับผลผลิตการส่งเสริมและพัฒนา การแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน เช่น บริเวณตลาดอาหารสำเร็จรูปที่มีอยู่แล้วให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาด สะอ้าน

นำซื้อหน้าจบบ่าย และการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง กองทุนเงินออมและทุนหมุนเวียน อย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อสร้างแรงจูงใจในการประกอบอาชีพเบื้องต้น ให้เป็นแหล่งทุนที่จะช่วยเปิด โอกาสให้แก่ผู้มีรายได้น้อยผู้ด้อยโอกาสทางการเงินได้รับโอกาสนั้นบ้าง และแบ่งเบาภาระการกู้เงิน นอกระบบที่ดอกเบี้ยสูงด้านสาธารณสุขได้แก่ การปรับปรุงการจัดเก็บและขนย้ายขยะ ให้คัดแยก อย่างชัดเจน ต่อเนื่อง ถูกสุขลักษณะ โดยนำขยะที่ทำเป็นปุ๋ยได้มาดำเนินการ แล้วนำกลับมาให้ เทศบาลและชุมชนใช้ อันจะเป็นการลดใช้ปุ๋ยเคมีลงได้อีกทางจัดสร้างเตาเผาขยะปลอมมลพิษ โดย การทำสหการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ทิ้งขยะที่คับแคบ เพราะการฝังกลบนั้น สร้างมลภาวะให้กับระบบน้ำใต้ดิน และพื้นที่ใกล้เคียงบ่อขยะ ทำความสะอาดรางระบายน้ำสาธารณะ ตลอดปี เพื่อป้องกันการเน่าเสียและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับ อสม. สถานพยาบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อบรรม ติดตาม และให้ความรู้ในการบริโภคอาหาร ความเป็นอยู่ ทั้งทางกาย และสภาวะจิตใจ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อต่างๆ อาทิเช่น โรคไข้เลือดออก โรค อื่นๆ การตรวจหาสารปนเปื้อนในอาหาร น้ำ และ อากาศ การตรวจหาและป้องกันภาวะโรคเสี่ยง โรค เรื้อรังต่างๆ ที่บั่นทอนศักยภาพของบุคคลและสังคมให้ด้อยลงไปสนับสนุนให้มีการใช้ภูมิปัญญา ชาวบ้าน ภูมิปัญญาของแพทย์แผนไทย มาใช้ร่วมกับการรักษาพยาบาลในแบบแพทย์แผนปัจจุบัน อัน จะช่วยลดการใช้ยาปฏิชีวนะที่จะนำมาซึ่งภาวะโรคไตได้ในภายหลังจัดให้มีการบริการถึงออกซิเจนไว้ ตามแต่ละชุมชน เพื่อบริการให้กับผู้ป่วยที่ปัญหาโรคทางเดินหายใจและจัดให้มีบริการรับส่งผู้ป่วย ลูกหนี้ทั้งจากบ้านและแหล่งสถานพยาบาล ให้ไปทำการรักษาได้ทันทั่วทั้งที่และด้านสวัสดิการสังคม ได้แก่ การพัฒนา ติดตาม และปรับปรุงการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส การเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพทุกประเภท ให้บุคคลเหล่านั้นได้รับสิทธิโดยเร็ว และมีต้องเสียเวลามารอรับ เพื่อลดภาระในการต้องไปรับส่งของ ญาติสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สิ่งเสพติด หาทางลด ปัญหาสังคมและช่องว่างระหว่างสังคมจัดให้มีการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกประเภท สนับสนุนการอำนวยความสะดวกด้านการจราจรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในเทศกาลต่างๆตาม ความจำเป็น สร้างระบบติดตามและป้องกันภัยเบื้องต้น เช่น การติดตั้งกล้องวงจรปิด การติดตั้งถังดับเพลิงประจำหมู่บ้าน เพื่อสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินไว้ในระดับหนึ่ง ก่อนจัดทำโครงการ "เรียนรู้ตนด้วยคนสามวัย" เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ ลดช่องว่าง ระหว่างวัย สร้างความอบอุ่นในครอบครัวและสังคมให้มากขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ลดปัญหา สังคมได้อีกทางและจัดให้มีการอบรมและสร้างระบบความเข้มแข็งของชุมชนให้มากขึ้น โดยรื้อฟื้นการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ การไม่เห็นแก่ได้ ความเอื้ออาทร เช่น การเข้าค่ายเยาวชน ช่วยอาสา เพื่อป้องกันเยาวชนมิให้หลงไปตามกระแสของโลกยุคใหม่ โดยมีได้ตั้งใจหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แล้วกลับกลายมาเป็นปัญหาให้กับครอบครัวในภายหลัง หรือยากที่จะแก้ไขเยียวยาได้ทัน ส่วนสังคม เองก็ต้องพลอยเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า ซึ่งอาจสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้ไปในที่สุด

และนโยบายของเทศบาลตำบลป่าแฝก^๙ พบว่า “ได้มีการกำหนดนโยบายไว้ ๖ ด้านหลัก คือ ด้านบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กร ตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเวทีเรียนรู้ภาคประชาสังคม การพัฒนาสมรรถนะขององค์กร และบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพการ ส่งเสริมสนับสนุนสร้างเวทีเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพขององค์กรบริหารบริหารส่วนท้องถิ่น ด้านพัฒนาสังคม การศึกษาและวัฒนธรรม การพัฒนาศักยภาพทุนทางสังคม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ องค์กรชุมชนหรือภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

๔) ส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับ เพื่อพัฒนาคนในชุมชนและท้องถิ่น การส่งเสริมและแก้ไขปัญหาทางสังคม ส่งเสริมและสนับสนุนระบบการจัดสวัสดิการประชาชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงและส่งเสริมบุคลากรภาครัฐ ประชาชน ให้มีทักษะด้านภาษาต่างประเทศและการประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้านสาธารณสุขและส่งเสริมคุณภาพชีวิตได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน และการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านการสาธารณสุขด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการลงทุน การพัฒนาแหล่งน้ำและบริหารจัดการน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตรพัฒนา สนับสนุน และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มศักยภาพการประกอบอาชีพด้านความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อยได้แก่ ปกป้อง และ تهدุทุนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การพัฒนาศักยภาพด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับปัญหาภัยธรรมชาติ การเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ ของคนในชาติ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรประชาชนและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ การอนุรักษ์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่า ในการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าว มีความเหมือนและแตกต่างกันบางประการ เนื่องจากการกำหนดนโยบายโดยกลุ่มการเมืองที่เข้ามาบริหาร

^๙สัมภาษณ์, นายเชิดชู ขาวแกง, นายกเทศมนตรีตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม

จัดการที่แตกต่างกัน ความแตกต่างด้านบริบทของแต่ละองค์กร สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละองค์กร เป็นด้านหลักจึงส่งผลให้การบริหารจัดการมีความแตกต่างกัน

๔.๑.๔ กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

จากนโยบายขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวหากต้องการให้การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุตามนโยบาย จึงต้องมีการกำหนดกลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ดังนี้

๑. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้ง ๙ แห่ง ได้ดำเนินจัดทำแผนพัฒนา ระยะ ๓ ปี/๔ ปี หรือจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี และแผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ ในการจัดทำแผนพัฒนาแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ บทนำ ประกอบด้วย ลักษณะของแผนพัฒนา วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนา ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนา ประโยชน์ของแผนพัฒนา และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา

ส่วนที่ ๒ สรุปผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา ประกอบด้วย สรุปสถานการณ์การพัฒนา การประเมินผลการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติในเชิงปริมาณ และการประเมินผลการพัฒนาในเชิงคุณภาพ

ส่วนที่ ๓ การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาหรือกลยุทธ์ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา บัญชีโครงการพัฒนา (แบบ ผ ๐๑) และบัญชีสรุปโครงการพัฒนา (แบบ ผ ๐๓)

ส่วนที่ ๔ การติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาสามปีไปปฏิบัติ ประกอบด้วย กรอบและแนวทางในการติดตามและประเมินแผน และระเบียบ วิธีและเครื่องมือในการติดตามและประเมินผล

หน่วยงานที่ใช้แผนพัฒนา ๓ ปี ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลแม่ไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก เทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และเทศบาลตำบลป่าแฝก หน่วยงานที่ใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุน และใช้แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ได้แก่ เทศบาลตำบลแม่ใจ

๒. การจัดทำโครงการ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้ง ๙ แห่ง ได้ดำเนินการจัดทำโครงการตามแผนพัฒนา แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ โดยมีกรอบการดำเนินงานโครงการที่ตอบสนองนโยบายการบริหารงาน ๕ กรอบหลัก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน

พัฒนาสังคมและการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ดำเนินงานโครงการ โดยสรุปดังตารางต่อไปนี้

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	จำนวนโครงการ					รวม
	ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน	ด้านพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ด้านความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อย	ด้านการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	
อบต.แม่นาเรือ	๓๔	๔๐	๗	๘	๑๔	๑๐๓
อบต. แม่ใส	๓๗	๔๓	๘	๙	๑๕	๑๑๒
อบต. บ้านดู่	๓๗	๒๘	๗	๑๔	๑๘	๑๐๔
อบต. จำปาศักดิ์	๑๔	๕๙	๕	๑๑	๖	๙๕
อบต. แม่สุก	๘๑	๒	๑	๗	๑๔	๑๐๕
ทต. ศรีถ้อย	๓๒	๒๒	๑๐	๑๖	๑๒	๙๒
ทต. บ้านเหล่า	๑๗๑	๔๙	๖	๑๔	๓๒	๒๗๒
ทต. แม่ใจ	๑๘	๓๖	๒	๗	๑๖	๗๙
ทต. ป่าแฝก	๒๓	๔๑	๗	๑๒	๒๑	๑๐๔
รวม	๔๔๗	๓๒๐	๕๓	๙๘	๑๔๘	๑,๐๖๖

จากตาราง พบว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดพะเยา มุ่งเน้นนโยบายด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาเป็นนโยบายด้านพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน่วยงาน ๒ แห่งที่มุ่งเน้นนโยบายด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก และเทศบาลตำบลบ้านเหล่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุกให้ความสำคัญกับนโยบายด้านพัฒนาสังคม การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับที่น้อยมาก

๓. การดำเนินงานตามโครงการ

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินงานโครงการที่เป็นไปตามเทศบัญญัติ ในกรณีของเทศบาลตำบล มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีต่อสภา และประกาศตาม

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๘ ทศวรรค ๕ และวรรค ๖ บัญญัติให้นายกเทศมนตรีจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานให้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาล ส่วนในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล การรายงานและประกาศเป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๕๘/๕ วรรค ๕ ซึ่งกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำทุกปี

ในการดำเนินการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาส่วนที่ ๓ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนการพัฒนาท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์และสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้ ๕ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์รักษาความสงบเรียบร้อย และยุทธศาสตร์ส่งเสริมการจัดการจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้ง ๕ ด้านนั้นสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาจังหวัด และนโยบายการพัฒนาของผู้บริหารท้องถิ่น

๔. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาส่วนที่ ๒ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ สรุปสถานการณ์การพัฒนา โดยการวิเคราะห์ SWOT ของนโยบายทั้ง ๕ ด้าน มีการประเมินผลการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติในเชิงปริมาณ มีการจัดทำตารางเปรียบเทียบจำนวนแผนงาน / โครงการ และงบประมาณในแผนพัฒนาประจำปี กับจำนวนแผน / โครงการ และงบประมาณที่ดำเนินการจริง และมีการประเมินผลการนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติในเชิงคุณภาพ มีการจัดทำตารางเปรียบเทียบจำนวนแผนงาน / โครงการและงบประมาณที่ดำเนินงานจริง ในแผนพัฒนาประจำปีที่ผ่านมาจำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนา

๕. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ในการประเมินผลการดำเนินงาน ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาส่วนที่ ๔ จากขั้นตอนการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน จะต้องผ่านขั้นตอนของการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องจากขั้นตอนการอนุมัติแผน กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารได้อนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนา รวมถึงได้นำงบประมาณดำเนินการแล้ว ต้องมีการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนา และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแต่ละยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการดังนี้

๕.๑ กรอบและแนวทางในการติดตามและประเมินผล การติดตาม (Monitoring) และการประเมินผล (Evaluation) เป็นภารกิจหลักในการควบคุมงานที่ผู้บริหารทุกระดับชั้นจะต้องปฏิบัติในปริมาณที่มากน้อยและวิธีการที่แตกต่างกันในระบบการบริหารนั้น การควบคุม คือ การตรวจสอบการทำงานและกำกับกับการปฏิบัติ (Checking and Directing actions) โดยการติดตามตรวจสอบและเก็บรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติจริง แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือกับมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ แล้วดำเนินวิธีการที่เหมาะสมหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยองค์กรที่รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๒๘ โดยคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) ในการกำหนดแนวทางวิธีการติดตามและประเมินแผนพัฒนา

(๒) ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผน

(๓) รายงานเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ภายในเดือนธันวาคม ของทุกปี ทั้งนี้ให้เปิดเผยโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

(๔) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๕.๒ ระเบียบ วิธีในการติดตามและประเมินผล องค์กรรับผิดชอบในการติดตามและประเมินผล ซึ่งตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการฯ อาจแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นช่วยในการติดตาม และการประเมินผลได้ตามความเหมาะสม ซึ่งควรแสดงไว้ในเอกสารแผนพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนและต่อเนื่อง การกำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล เป็นการแสดงวิธีการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยการกำหนดรูปแบบที่จะใช้ในการติดตามและประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ อยู่ภายใต้ระยะเวลา และงบประมาณที่กำหนดไว้หรือไม่ และผลของการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่ ทั้งนี้การติดตามเป็นการตรวจสอบในระหว่างการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ในขณะที่ประเมินผลเป็นการตรวจสอบที่เกิดขึ้นจริง เมื่อดำเนินโครงการแล้วเสร็จเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การกำหนดช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผล คณะกรรมการติดตามและประเมินผลกำหนดในช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของ

แต่ละโครงการในภาพรวมอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง แล้วรายงานผลเสนอความคิดเห็น ซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อสภาท้องถิ่น ผู้บริหาร คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน

จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเมื่อได้รับการอนุมัติแผนพัฒนาท้องถิ่น และประกาศแผนพัฒนาแล้ว จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติโครงการตามแผนดังกล่าว และจะต้องมีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ แล้วรายงานผลเสนอความคิดเห็น ซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาต่อสภาท้องถิ่น ผู้บริหาร คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกัน ตามลำดับ

๔.๒ วิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๔.๒.๑ นโยบาย และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

จากการศึกษานโยบาย และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต สามารถวิเคราะห์การปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นออกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๔.๒.๑.๑ การปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๒)^{๑๐} ไว้ดังนี้

- ๑) พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา ๖๖)
- ๒) มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา ๖๗ ดังนี้
 - (๑) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
 - (๒) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - (๓) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - (๔) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - (๕) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

^{๑๐}สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๒), หน้า ๒๕-๒๖.

ท้องถิ่น

- (๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ
- (๗) คุ่มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๘) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ

- (๙) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

๓) มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา ๖๘ ดังนี้

- (๑) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
- (๒) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (๓) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (๔) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- (๕) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
- (๖) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (๗) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- (๘) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (๙) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.
- (๑๐) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (๑๑) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (๑๒) การท่องเที่ยว
- (๑๓) การผังเมือง

๔) อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา ๑๖ ดังนี้

- (๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (๒) การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (๓) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (๔) การสาธารณูปโภค และการก่อสร้างอื่นๆ
- (๕) การสาธารณูปการ
- (๖) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
- (๗) คุ่มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- (๘) การส่งเสริมการท่องเที่ยว

- (๙) การจัดการศึกษา
- (๑๐) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- (๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น
- (๑๒) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (๑๓) การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (๑๔) การส่งเสริมกีฬา
- (๑๕) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (๑๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (๑๗) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (๑๘) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (๑๙) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (๒๐) การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
- (๒๑) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (๒๒) การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
- (๒๓) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
- (๒๔) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๒๕) การผังเมือง
- (๒๖) การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
- (๒๗) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (๒๘) การควบคุมอาคาร
- (๒๙) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๓๐) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
- (๓๑) กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้แจ้งชัด ซึ่งอาจจำแนกที่มาของอำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้ คือ

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งเทศบาลกำหนด สามารถแบ่งแยกประเภทอำนาจหน้าที่ของเทศบาลไว้เป็น ๒ ส่วน คือ หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ ที่เลือกปฏิบัติ ทั้งยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในฐานะต่างๆ ในที่นี้จะขกกล่าวเฉพาะอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลเท่านั้น

อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๒^{๑๑} ส่วนที่ ๓ หน้าที่เทศบาล บทที่ ๑ เทศบาลตำบล ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลไว้ ๒ ส่วนประกอบด้วย

มาตรา ๕๐ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- ๑) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- ๒) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- ๓) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- ๔) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- ๕) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- ๖) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาและอบรม
- ๗) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- ๘) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- ๙) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

^{๑๑}สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๒, หน้า ๑๔-๑๕.

มาตรา ๕๑ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบล อาจจัดทำกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- ๑) ให้น้ำสะอาดหรือการประปา
- ๒) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- ๓) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- ๔) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- ๕) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- ๖) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- ๗) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- ๘) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- ๙) เทศพาณิชย์

อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๒ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ตามมาตรา ๑๖ ให้เทศบาลตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นด้วยตนเองดังนี้

- ๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- ๒) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
- ๓) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- ๔) การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- ๕) การสาธารณูปการ
- ๖) การส่งเสริม การฝึกอบรม และประกอบอาชีพ
- ๗) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- ๘) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- ๙) การจัดการศึกษา

๑๐) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

๑๑) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

- ๑๒) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- ๑๓) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ๑๔) การส่งเสริมกีฬา

- ๑๕) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- ๑๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- ๑๗) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- ๑๘) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
- ๑๙) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- ๒๐) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- ๒๑) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- ๒๒) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- ๒๓) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
- ๒๔) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- ๒๕) การผังเมือง
- ๒๖) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- ๒๗) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- ๒๘) การควบคุมอาคาร
- ๒๙) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๓๐) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- ๓๑) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใดๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ นำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ในส่วนของการบริหารงานนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น โดยมีพนักงานส่วนตำบลเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

นอกจากนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

มีข้อน่าสังเกตต่อประเด็นเรื่องหน้าที่ของเทศบาลประการหนึ่งก็คือ หน้าที่ของเทศบาลที่กฎหมายกำหนดไว้ทั้งหมด เทศบาลจะสามารถกระทำได้ ก็ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายอื่นๆ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ อีกแล้ว เทศบาลจึงจะสามารถกระทำได้ โดยเห็นได้จากการที่กฎหมายใช้คำนำหน้ามาตราว่า มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ...ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาล “อื่น” ทำให้หน้าที่ของเทศบาลถูกจำกัดไว้ แม้ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย” ว่าคำ “...ดังต่อไปนี้” กฎหมายเทศบาลจะกำหนดให้เทศบาลทำหน้าที่นั้นได้ แต่ถ้ามีกฎหมายอื่นกำหนดเป็นอย่างอื่น เทศบาลก็ไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวตามที่กฎหมายเทศบาลกำหนดได้ หรือกระทำได้ด้วยข้อจำกัดตามที่กฎหมายอื่น ๆ กำหนดเท่านั้น ดังนั้น แม้ในข้อกฎหมายจะได้กำหนดภารกิจหน้าที่ของเทศบาลเอาไว้อย่างกว้างขวาง แต่ก็มิได้หมายความว่าเทศบาลจะสามารถกระทำได้ในทุกหน้าที่เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายดังกล่าว

๔.๒.๑.๑ การปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ

จากนโยบาย และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดนโยบาย และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง

ท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมทางกายสุจริตจากการสัมภาษณ์ พบว่า จะเน้นไปที่กิจกรรมที่การส่งเสริมเรื่องการมีระเบียบวินัย โดยเฉพาะการแต่งกายให้เรียบร้อยสวยงามตามแบบอย่างที่ดีของบุคลากรเทศบาล เน้นการบริการเป็นหลักเรื่องของกายสุจริต^{๑๒} การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้มีความเคารพอ่อนน้อม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้มาใช้บริการ การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในสำนักงานให้ดูเรียบร้อยสวยงาม สะอาด มีอากาศปลอดโปร่ง^{๑๓} รวมทั้งบริเวณห้องน้ำ และบริเวณพื้นที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมการดูแลสุขภาพร่างกายให้สะอาด การส่งเสริมและการควบคุมที่จะหลีกเลี่ยงอบายมุข การจัดการประชุมอบรมอย่างมีมิติไตรภายใน การส่งเสริมการจัดกีฬาทั้งภายในและภายนอกเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี^{๑๔} ซึ่งเป้าหมายของโครงการด้านกีฬาที่ใช้แบบมีอยู่คือทำให้เด็ก เยาวชน ประชาชนได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และเป้าหมายในการทำให้เด็กเยาวชน ประชาชนได้ห่างไกลยาเสพติดมากขึ้น^{๑๕} แต่ก็ไม่ได้รับรองว่า บุคคลเหล่านี้จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แต่อย่างน้อยพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นอยู่ในสายตาของฝ่ายปกครองมากขึ้น ซึ่งโครงการด้านการจัดกีฬาเป็นการจัดอย่างต่อเนื่องซึ่งไม่ใช่จัดวันเดียวเพื่อเกิดความสามัคคีไปด้วย^{๑๖} ตามมาในท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมด้านกีฬาภายในสามารถจะลดโรค ลดความอ้วน และลดการแบ่งเป็นสีต่าง ๆ เพื่อรองรับการแข่งขันกีฬาสมัครในระดับจังหวัด^{๑๗} นอกจากนี้การฝึกอบรมภาคปฏิบัติทางกายเพื่อสร้างบุญกุศลให้สอดคล้องกับแนวทางพระพุทธศาสนาจะต้องส่งเสริมให้ประชาชน เด็กเยาวชน^{๑๘} รวมทั้งบุคลากรเทศบาล ได้นุ่มนวลซื่อสัตย์ในขณะปฏิบัติธรรมและให้มีพระมาอบรม และควบคุมการปฏิบัติธรรมนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมด้านจริยธรรมทางกายสุจริต โดยเฉพาะผู้นำองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญให้บุคลากรไปอบรมอย่างต่อเนื่องหากเป็นสถาบันการศึกษาฝ่ายครูบาอาจารย์จะต้องไปเป็นเพื่อนนักเรียนคือมีนักเรียนไปอบรมกับครู

^{๑๒}สัมภาษณ์, นายถนอม หลวงฟอง, นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะนัง, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๓}สัมภาษณ์, นายสันติ สารเร็ว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๔}สัมภาษณ์, นายสัจจพจน์ บุญเมือง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๕}สัมภาษณ์, นายวิสิต สันต์ดุสิต, นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖}สัมภาษณ์, นายเชิดชู ขาวแกง, นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑

^{๑๗}สัมภาษณ์, นายอ้าย วงลาจา, นายกเทศมนตรีตำบลศรีถ้อย, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๑๘}สัมภาษณ์, นายสมบัติ สมศักดิ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรื่อ อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ด้วย^{๑๔} อีกทั้งการส่งเสริมด้านกายทางเทศบาลจะต้องไปถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเฉพาะการส่งเสริมด้านการแต่งกายเพื่อเข้าวัดฟังธรรมวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่เกิดการประชาสัมพันธ์และการรณรงค์จากเทศบาลในพื้นที่นั้น ๆ

กรอบสาระสำคัญของนโยบายการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทางกาย
สุจริต

๑. การมุ่งส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวทางของศีลธรรม โดยเฉพาะข้อที่ ๑-๓ ได้แก่ ๑) การงดเว้นการเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำร้าย ไม่ฆ่าสิ่งมีชีวิตหรือทำลายทั้งมนุษย์และสัตว์ที่ยังมีชีวิตให้ตายไป เรียกว่า ปาณาติบาตเวรมณี ๒) การงดเว้นจากการลักขโมยสิ่งของที่ไม่ใช่ของตนมองไปในลักษณะของทรัพย์สินเงินทองของผู้อื่น หรือการดำเนินชีวิตเหมือนกับเป็นโจร เรียกว่า อทินนาทานเวรมณี และ ๓) การงดเว้นจากการล่วงประเวณีทางเพศ ผ่าฝืนกฎจารีตนิยมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย บ้านเมืองต่าง ๆ ที่ทำให้ครอบครัวบุคคลอื่นเดือดร้อน และแตกแยกจากกันเรียกว่า กามสมุจฉาจารเวรมณี เพราะเกี่ยวเนื่องด้วยกาย ที่สามารถจะงดเว้นการนำร่างกายไปทำความชั่วในลักษณะต่าง ๆ เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น และป้องกันอันตรายต่อการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

๒. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางร่างกายให้สามารถนำไปสู่การสร้างการระวังไม่ให้กุศลเกิดขึ้น และการพัฒนาไปสู่การสร้างกรอบทางบุญกุศลให้สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางกาย เช่น การทำความดีทางกาย เช่น แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน บริจาคเงินสร้างวัด บริจาคสิ่งของแก่ผู้ที่เดือดร้อน เป็นต้น

๓. การบริการจัดการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ ความสะอาด ความปลอดภัยรวมทั้งการพฤติกรรมของบุคลากรในการบริการประชาชนที่ดี

๔. การบริการจัดการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในด้านเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี การบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อความสะดวกสบายของประชาชนในพื้นที่

๕. การส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อความแข็งแรงทางร่างกาย เพื่อความสามัคคี เพื่อการลดโรค เพื่อความสามัคคี และลดยาเสพติดในท้องถิ่น

๖. การส่งเสริมการปฏิบัติให้กับบุคคลในท้องถิ่นทุกกลุ่มโดยเฉพาะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมการนุ่งห่มผ้าจากท้องถิ่น หรือการนุ่งห่มชุดขาวเข้าวัดในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

^{๑๔} สัมภาษณ์, นายรัฐภูมิชัยใจกล้า, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

นโยบาย และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมทาง
 วชิรสุจริตพบว่าการใช้วาทะหรือการพูดมีส่วนสำคัญในการบริการประชาชน^{๒๐} เพราะภาคการบริการ
 เป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการต้องพูดจาอ่อนหวานต่อประชาชนที่เข้ามาใช้
 บริการภายในเทศบาล รวมถึงการต้อนรับที่เป็นมิตร^{๒๑} สื่อสารต้องให้เกียรติประชาชน ในที่นี้ก็คือ
 ประชาชน ฝ่ายทางองค์กรส่วนท้องถิ่น อย่างน้อยจะต้องกำหนดไว้ในนโยบายทางการบริหาร อาจจะ
 การตั้งงบประมาณฝึกทักษะด้านการพูดภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ อาจจะมีการมอบใบ
 ประกาศพนักงานเจ้าหน้าที่ดีเด่นประจำปีเมื่อสามารถบริการประชาชนได้รับความพึงพอใจ หรือ
 พนักงานดีเด่นด้านจริยธรรมด้านการบริการที่ดี^{๒๒} นอกจากนี้การส่งเสริมการความสัมพันธ์ระหว่าง
 บุคลากรองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องสร้างให้เป็นผู้ที่ทำงานกับผู้อื่นได้ดีมีความรับผิดชอบต่อ
 หน้าที่ ไม่ผูกความขัดแย้งต่อใครๆ หรืออาจจะส่งบุคลากรไปอบรมด้านการพูดในสถานอบรมที่มี
 ศักยภาพในการเพิ่มทักษะของบุคลากรรวมทั้งการสื่อสารในเชิงการประชาสัมพันธ์^{๒๓} การ
 ประสานงาน การติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ โดยเฉพาะการทำงานของเทศบาลงานด้านการบริการถือ
 ได้ว่าเป็นภารกิจหลักเป็นผู้รับใช้ชาวบ้านเพราะชาวบ้านเป็นผู้ที่ถูกเสมอห้ามต่อเถียงกับชาวบ้านซึ่ง
 ถือว่าต้องเป็นนโยบายที่เทศบาลต้องกำหนดไว้ในค่านิยมขององค์กรเพราะพูดจาหวานกับชาวบ้านจะ
 ไม่เหมือนกับการพูดกับเจ้านายใหญ่ๆ หรือผู้ที่มีตำแหน่งสูงๆ^{๒๔} ฉะนั้น การพูดกับชาวบ้านเป็นการ
 พูดแบบธรรมดาตามากที่สุด เป็นการพูดหรือการสื่อสารให้มีความสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น ไม่ใช่การพูด
 แบบระบบราชการเป็นเจ้าขุนมูลนายแบบสมัยเก่า เพราะการบริการให้กับชาวบ้านจะต้องให้ตั้ง
 ความรู้สึกไว้ว่าตนเองก็เป็นชาวบ้านเหมือนกันอย่างไปคิดว่าชาวบ้านพูดไม่ค่อยรู้เรื่อง พูดจาไม่ดี^{๒๕} จึง
 กล่าวได้ว่า การพูดของบุคลากรองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นไปเพื่อการสร้างความพึง
 พอใจ เพื่อการสร้างความสามัคคีในชุมชน ให้มีการพูดจามีมิตรไมตรีต่อกัน จริ่งใจต่อกัน^{๒๖} ที่สำคัญการ

^{๒๐}สัมภาษณ์, นายนายสันติ สารเร็ว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส อำเภอเมือง, วันที่ ๙
 ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑}สัมภาษณ์, นายอ้าย วงลาจา, นายกเทศมนตรีตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๒}สัมภาษณ์, นายวิสิต สันต์ดุสิต, นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๓}สัมภาษณ์, นายถนอม หลวงฟอง, นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม
 ๒๕๖๑.

^{๒๔}สัมภาษณ์, นายเชิดชู ขาวแกง, นายกเทศมนตรีตำบลป่าแฝก, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๕}สัมภาษณ์, นายสมบัติ สมศักดิ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง, วันที่ ๙
 ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๖}สัมภาษณ์, นายรัฐวุฒิชัย ใจกล้า, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋น อำเภอเมือง, วันที่ ๙
 ตุลาคม ๒๕๖๑.

พูดของบุคลากรจะต้องเน้นย้ำอยู่ตลอดเวลา และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันโดยมุ่งไปที่การบริการให้กับชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ ส่วนการฝึกการทักษะการพูดอาจจะต้องจัดโครงการฝึกอบรมให้กับบุคลากรฝ่ายประชาสัมพันธ์หรือทุกๆ คน อาจจะจัดที่วัด^{๒๗} ในท้องถิ่นนั้นๆ แต่ก็ควรมุ่งไปที่ทั้งกาย และทางใจด้วยไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้เกิดความสมดุลในการฝึกฝนอบรมต่อไป

สรุปกรอบสาระสำคัญของนโยบายการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทางวิ
สุจริต

๑. การมุ่งการปฏิบัติเพื่อลดเว้นจากการพูดเท็จ จดเว้นการพูดส่อเสียด จดเว้นการพูดคำ
หยาบ และจดเว้นการพูดเพื่อเจ้อ พร้อมการให้ความสำคัญการพูดทุกตั้งจะต้องมองไปที่รู้จักกาลเวลา
ที่เหมาะสม มีความจริง มีความอ่อนหวานไพเราะ เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และประกอบด้วยเมตตา
จิตเสมอๆ

๒. การสื่อสารของบุคลากรองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อการบริหารที่สร้าง
ความพึงพอใจให้กับชาวบ้าน ไม่ทะเลาะกับชาวบ้านแม้ว่าชาวบ้านจะสร้างความไม่พอใจก็ตามซึ่ง
เป็นไปตามหลักการบริการที่ดี

๓. การฝึกอบรมทักษะเพื่อการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ได้ตรงกับความต้องการ
ของท้องถิ่นซึ่งการจัดฝึกอบรมอาจจะจัดภายในวัดเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมตามแนวทาง
พระพุทธศาสนา

๔. การพูดจะต้องชักชวนให้บุคคลอื่นๆ เกิดกำลังใจให้การสนับสนุนเพื่อสร้างคุณงาม
ความดีเพื่อการก่อคุณแก่สังคม

๕. การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ แลเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการปฏิบัติงาน
ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกพันธกิจและทุกมิติ

นโยบาย และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมทาง
มนัสสุจริตพบว่าจะเน้นไปที่กิจกรรมที่สอดคล้องกับ เช่น โครงการอบรมจิตใจเป็นประจำทุกปี การจัด
กิจกรรมชวนแห่เทียนทุกปี ไปถวายวัดต่าง ๆ ในเขตพื้นที่สร้างการศึกษาให้เป็นรากฐานและ
สอดแทรกเรื่องจริยธรรม^{๒๘} นโยบายส่งเสริมด้านวัฒนธรรมเมื่อได้ทำในสิ่งที่ดีย่อมส่งผลต่อด้านจิตใจที่
ดี^{๒๙} การจัดโครงการเข้าวัด ปฏิบัติธรรม โครงการเยี่ยมวัดเพื่อเสริมสร้างจิตใจและเสริมทัศนคติให้แก่

^{๒๗} สัมภาษณ์, นายสัจจพจน์ บุญเมือง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง,
วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๘} สัมภาษณ์, นายถนอม หลวงฟอง, นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘
ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายอ้าย วงลาจา, นายกเทศมนตรีตำบลศรีถ้อย, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

บุคลากรและประชาชน^{๓๐} รวมทั้งการฝึกฝนให้เป็นผู้ที่ประกอบด้วยความอ่อนโยนทางจิตไม่แข็งกระด้าง ไม่ถือตัวตนเป็นที่ตั้ง มีความเมตตา ความกรุณา ความอดทน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลอื่นๆ ให้มีความรับผิดชอบ สำหรับทางด้านเยาวชนควรเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรมสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดี ให้รู้จักหน้าที่ของตนที่จะปฏิบัติตนเองให้เป็นพึงประสงค์ของสังคม และควรให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการอบรมให้มากที่สุด^{๓๑} นอกจากนี้โครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตใจสมควรที่จะจัดการอบรมในวัด^{๓๒} เพราะวัดเป็นแหล่งรวม ของความดีทั้งหลาย ทั้งองค์ความจริยธรรม คุณธรรม และความดีอื่นๆ ทางวัดจะสามารถจัดการอบรมได้ดีกว่าทางองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และที่สำคัญวัดในท้องถิ่นก็เป็นแหล่งฝึกอบรมคน อบรมเยาวชน อบรมประชาชนทั้งหลายให้รู้จักประกอบบุญคุณความดีโดยปกติอยู่แล้ว หากไปจัดที่อื่นๆทั้งงบประมาณรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นไปอย่างไรประโยชน์ แต่ทั้งนี้การวางแผนงาน การวางโครงการจะต้องนิมนต์พระสงฆ์ในพื้นที่มาเข้าร่วมกันเพื่อความชัดเจนตามแนวการปฏิบัติตามโครงการปฏิบัติธรรมนั้น ซึ่งการจัดอบรมปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ใช่เฉพาะประชาชน เยาวชนเท่านั้น^{๓๓} แต่ยังหมายรวมถึงผู้นำเทศบาลอีกด้วยที่จะต้องเข้ามาปฏิบัติธรรมให้เป็นแบบอย่างแก่บุคลากรในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและฝ่ายบุคลากรก็ย่อมที่จะปฏิบัติตามผู้นำได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนคิดในภาพรวมกว้างๆ^{๓๔} ให้มีการเปิดใจของตนเองเพื่อการความสามัคคีในองค์กรมากยิ่งขึ้นซึ่งอาจจะจัดกันที่ในวัดมุ่งที่จะสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้นำเทศบาลกับบุคลากรทั้งหมด หรือระหว่างบุคลากรด้วยกันรวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง^{๓๕} เช่น กิจกรรมอัฐมลูกทุ่งหลานเข้าวัดเป็นโครงการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนและบุคลากรเข้าวัด เพื่อซึมซับวัฒนธรรม และประเพณีต่างๆที่บรรพบุรุษได้

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายสัจจพจน์ บุญเมือง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์, นายวิสิทธิ์ สันต์ดุสิต, นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์, นายสันติ สารเร็ว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใจ อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์, นายสมบัติ สมศักดิ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔} สัมภาษณ์, นายเชิดชู ขาวแกง, นายกเทศมนตรีตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

^{๓๕} สัมภาษณ์, รัฐวุฒิชัย ใจกล้า, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ทำสืบต่อกันมา^{๓๖} ในส่วนของวัดอยากจะให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมหรือวันสำคัญต่างๆเพื่อที่จะได้เกิดจริยธรรมและคุณธรรมแก่เยาวชน

สรุปกรอบสาระสำคัญของนโยบายการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทางมโน
สุจริต

๑. การมุ่งส่งเสริมการพัฒนาปัญญาเพื่อเสริมสร้างมโนสุจริต ลดความอยาก ความ
ต้องการที่เกินขอบเขตด้วยการเข้าวัดปฏิบัติธรรม

๒. กำหนดนโยบาย แผนงาน และโครงการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทั้งผู้นำองค์กร และ
บุคลากรเทศบาล รวมทั้งประชาชน เด็กเยาวชน และเครือข่ายทางสังคมอื่นๆ มาร่วมกันกำหนด
เป้าหมายและดำเนินกิจกรรมไปด้วยกัน

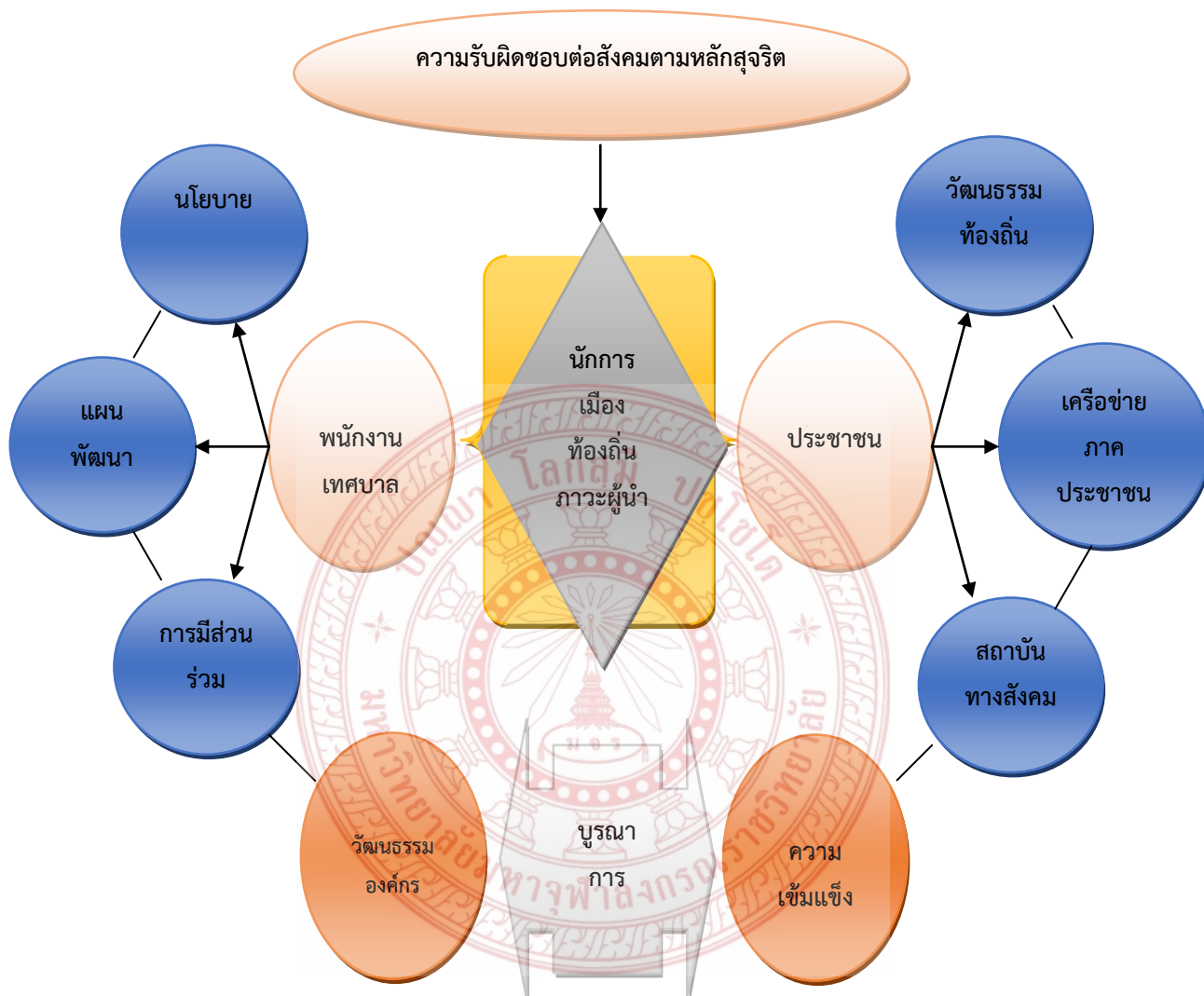
๓. การนำองค์ความรู้ทางประเพณี วัฒนธรรม และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิด
กระบวนการบูรณาการอย่างเป็นระบบ จริงจัง จริงใจ และเป็นธรรม

๔. สถานที่ฝึกฝนอบรมกรรมฐานจะต้องใช้สถานที่ทางวัดเพื่อการส่งเสริมให้จิตใจมี
ความสงบเยียบยั้งขึ้นรวมทั้งการให้พระสงฆ์เป็นแกนนำในการปฏิบัติธรรมแต่ละโครงการ เพื่อให้ทั้ง
ผู้นำ ทั้งบุคลากร ทั้งประชาชน เยาวชน และเครือข่ายสังคมอื่นๆ เกิดความศรัทธาเลื่อมใสใน
พระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

๕. การปลูกจิตสำนึก และการสร้างความตระหนักให้กับผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น
บุคลากร และประชาชนในทุกๆ พันธกิจและทุกมิติ

^{๓๖}สัมภาษณ์, นายจาดรงค์ สุวรรณะ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก, วันที่ ๘ ตุลาคม
๒๕๖๑.

๔.๒.๒ นโยบาย กลไกและการปฏิบัติของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

แผนภาพที่ ๔.๑ นโยบาย กลไกในการขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓

จากแผนภาพทำให้เห็นระบบความสัมพันธ์ของกลไก และการปฏิบัติของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ในการขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสังคม เริ่มจากนักการเมืองท้องถิ่นดำเนินการอย่างจริงจังกับพฤติกรรมที่ไม่ดีทั้งของผู้นำซึ่งอาจจะใช้การประเมินจากประชาชน รวมทั้งการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สำหรับบุคลากรในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้วิธีการกำหนดนโยบาย และมาตรการทางการบริหารกันมากขึ้นแต่อย่างน้อยต้องทำให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีความตั้งใจที่จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ให้มีการปฏิบัติงานด้วยความไว้วางใจ การปฏิบัติงานด้วยความสุข การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรโอกาสได้เติบโตทางตำแหน่งหน้าที่การงาน การเพิ่มเงินเดือนที่อาจจะกระทำได้ด้วยการกำหนดเงื่อนไข นอกจากนี้การ

บริหารตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้ประสิทธิภาพการให้ความสะดวก รวดเร็วแก่ประชาชนมากขึ้น นอกจากนี้การบริหารเทศบาลที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงสถาบันทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดความเข้มแข็งโดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาเพราะเป็นแหล่งการรวบรวมประชาชนและองค์ความรู้ทางการดำเนินชีวิตของประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการสั่งสอนคุณงามความดีต่าง ๆ และเชื่อมโยงไปถึงสถาบันทางสังคมอื่นๆ ได้ช่วยกันกระตุ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งสถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการศึกษา สถาบันเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมแทบทั้งสิ้น โดยฝ่ายองค์การบริหารบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้าประสานการดำเนินการในรูปแบบการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งหมดโดยมุ่งเน้นด้านศาสนาและวัฒนธรรมเป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

๔.๓ ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น

ตามหลักสุจริต ๓

จากการศึกษาและสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรี พบปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นแยกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริตประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๘ ประการ ได้แก่

- ๑.แหล่งบันเทิงมาก
- ๒.ขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรม
- ๓.ความไม่โปร่งใส
- ๔.ไม่ปฏิบัติตามกติกา
- ๕.การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจ
- ๖.การทุจริตคอร์รัปชัน
- ๗.ขาดการกลั่นกรองบุคลากร
- ๘.นายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไป

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสภาพปัญหาจริยสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๖ ประการ ได้แก่

- ๑.ขาดความร่วมมือในองค์กร
- ๒.ไม่สามารถดำเนินการตามพันธกิจ
- ๓.ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อสิทธิขายเสียงในท้องถิ่น
- ๔.ระบบอุปถัมภ์
- ๕.นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี
- ๖.นักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มสภาพปัญหาด้านมโนสุจริตประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๙ ประการ ได้แก่

๑. ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม
๒. ขาดระบบในการพัฒนา
๓. การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์
๔. ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่
๕. วัฒนธรรมพวกพ้อง
๖. ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตน
๗. ขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
๘. ขาดความรู้ด้านจริยธรรม
๙. ขาดภาวะผู้นำที่ดี

นอกจากนี้ยังพบว่า ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามพันธกิจขององค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆในพื้นที่ได้ครอบคลุมทุกด้านเนื่องจากมีงบประมาณน้อยทั้งงบประมาณที่เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองเงินภาษีอากรที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บและจัดสรรให้ตลอดจนเงินอุดหนุนจากรัฐบาลที่ได้รับการจัดสรรน้อยลงทุกปี ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจที่ต้องทำมากมายทั้งภารกิจตามอำนาจหน้าที่และภารกิจตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนอกจากนั้นข้อกฎหมายระเบียบประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานไม่เอื้อต่อการพัฒนาและไม่สามารถตัดสินใจได้ทันเวลารวมทั้งพื้นที่เขตตำบลเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยธรรมชาติเช่นอุทกภัยวาตภัยดินโคลนถล่มภัยแล้งและ อัคคีภัยเป็นต้นและต้นทุนการผลิตสูงขึ้นเนื่องจากการทำการเกษตรต้องใช้เครื่องจักรมาทดแทนแรงงานคนและพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ป่ย์มีราคาที่สูงขึ้น

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตามแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นถนนแหล่งน้ำโดยสภาพความเป็นจริงแล้วเรื่องเหล่านี้ยังเป็นปัญหาและความต้องการของประชาชนอันดับต้นๆจากการประชุมประชาคมในพื้นที่ที่ผ่านมาส่วนมากความต้องการของประชาชนจะให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการนั้นก็คือเรื่องการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานเป็นลำดับแรกการส่งเสริมอาชีพการ สวัสดิการสังคมการจัดการศึกษา (อุปกรณ์การเรียนการสอน) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเป็นลำดับรองลงมาตามลำดับ

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้นก็ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เนื่องจาก งบประมาณของท้องถิ่นมีจำกัดและโครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวน มากในแต่ละโครงการซึ่งในแต่ละปีจะมีโครงการก่อสร้างใหม่แล้วยังมีโครงการที่จะต้องบูรณะปรับปรุง

ซ่อมแซมอีกส่วนหนึ่งซึ่งจะต้องนำไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานด้วยและต้องบรรจุไว้ในแผนพัฒนาทุกปี

การพัฒนาเศรษฐกิจ การตั้งงบประมาณในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนนั้นประชาชนจะมุ่งเน้นให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดำเนินการสนับสนุนในการดำเนินการของกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มองค์กรชุมชนในรูปของเงินทุนหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการสถานที่ในการประกอบอาชีพซึ่งไม่ได้เน้นการดำเนินการพัฒนาอาชีพอบรมโดยการฝึกอบรมนั้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่ได้ดำเนินการเองทั้งหมดเพราะจำกัดในด้านบุคลากรและความรู้ที่มีจึงต้องรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่ผ่านมายังพัฒนาปัจจัยที่จะทำให้ประชาชนมีอาชีพเพิ่มรายได้เช่นการขุดลอกแหล่งน้ำการเก็บกักน้ำเพื่อให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพทางการเกษตรนอกฤดูทำนาได้เป็นต้น

ปัญหาในด้านเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ก็คือการไม่มีอาชีพเสริมในช่วงฤดูหลังเก็บเกี่ยวปัญหาการไม่มีความรู้ในเรื่องการแปรรูปการตลาดการไม่มีเงินทุนหมุนเวียนและที่เกี่ยวข้องกับปากท้องของชาวบ้านซึ่งการพัฒนาที่ผ่านมามีการดำเนินการจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเรื่องอาชีพความเป็นอยู่ของประชาชนด้านการเกษตรเสียเป็นส่วนใหญ่ควบคู่กับไปกับการก่อสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐาน

โครงการส่งเสริมอาชีพที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการนั้นส่วนใหญ่จะไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรอันเนื่องมาจากการไม่มีส่วนร่วมของประชาชนหรือเป็นโครงการที่ไม่เกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนอย่างแท้จริงและการรวมกลุ่มนั้นส่วนมากจะเน้นทางด้านเศรษฐกิจคือเอาเงินหรือกำไรเป็นตัวตั้งในการดำเนินงานสินค้าที่ผลิตออกมามีปัญหาในเรื่องของการตลาดการนำสินค้าไปจำหน่ายซึ่งไม่สามารถที่จะต่อสู้แข่งขันกับผู้ผลิตสินค้าของเอกชนได้แทนที่จะผลิตออกมาเพื่อใช้ในครัวเรือนในกลุ่มของตนเองประชาชนในพื้นที่ได้ใช้ได้บริโภคก่อนซึ่งเป็นการลดรายจ่ายที่เหลือจึงค่อยขยายตลาดออกไปยังชุมชนอื่นเป็นการเพิ่มรายได้ซึ่งเป็นไปตามหลัก “เศรษฐกิจแบบพอเพียง”

อีกปัญหาหนึ่งก็คือความต่อเนื่องของโครงการที่ผ่านมาจากการจัดทำโครงการด้านอาชีพไม่ค่อยมีความต่อเนื่องและขาดการติดตามประเมินผลโครงการทำให้การพัฒนาของกลุ่มอาชีพทำให้ด้านวิชาการด้านการบริหารงานของกลุ่มการพัฒนาการผลิตไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรหรือเมื่อบริหารไม่สำเร็จก็ไม่ยุบเลิกไปหากมีงบประมาณมาใหม่ก็รวมตัวจัดตั้งกลุ่มใหม่ขึ้นมาอีก

การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาทางด้านสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษาสุขภาพอนามัยสวัสดิการสังคมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการพัฒนาอื่นๆที่ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นสังคมที่มีคุณภาพที่ผ่านมามีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุนได้ดำเนินการพัฒนาในด้านนี้โดยจะเน้นในเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพยากรของประชาชนและการป้องกันโรคที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้แก่ โรคไข้เลือดออกฉี่หนูโปลิโอ เป็นต้น ส่วนในด้านของการศึกษาก็จะเน้นการสนับสนุนในรูปของสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับการพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ อีกทั้งยังมีการดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนมาจากการเช่นอาหารเสริมนม อาหารกลางวัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้การส่งเสริมกิจกรรมของโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเช่นผู้สูงอายุผู้พิการผู้ติดเชื้อเอชไอวีผู้ติดเชื้อเอดส์ การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลโดยการเบิกจ่ายขึ้นบันได นอกจากนี้ยังมีปรับปรุงการให้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพ

ในเรื่องของสุขภาพอนามัยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีการร่วมมือกับหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขได้แก่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้าไปดำเนินการหรือจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัยของประชาชนในด้านการป้องกันโรคติดต่อที่เป็นอันตรายเช่นการฉีดยากำจัดยุงการรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก การประชาสัมพันธ์รณรงค์การป้องกันโรคเอดส์การแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นต้น แต่ก็ยังขาดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่

นอกจากที่กล่าวมาทั้งหมดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นยังจะต้องมีการวางแผนดำเนินงานเพิ่มขึ้นอีกหลายเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อสังคมโดยเฉพาะในแผนยุทธศาสตร์หากแต่ละท้องถิ่นจะต้องกำหนดรายละเอียดกำหนดโครงการไว้ให้ครอบคลุมด้วย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการจัดทำโครงการพัฒนาในด้านนี้ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะเป็นโครงการเกี่ยวกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเช่นการขุดลอกลำน้ำที่ตื้นเขินการวางท่อระบายน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมและจะมีการป้องกันรักษาป่าไม้เช่นไฟป่าการตัดไม้ทำลายป่า นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการฝึกอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชนในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเช่นการสร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะการคัดแยกขยะ เป็นต้น

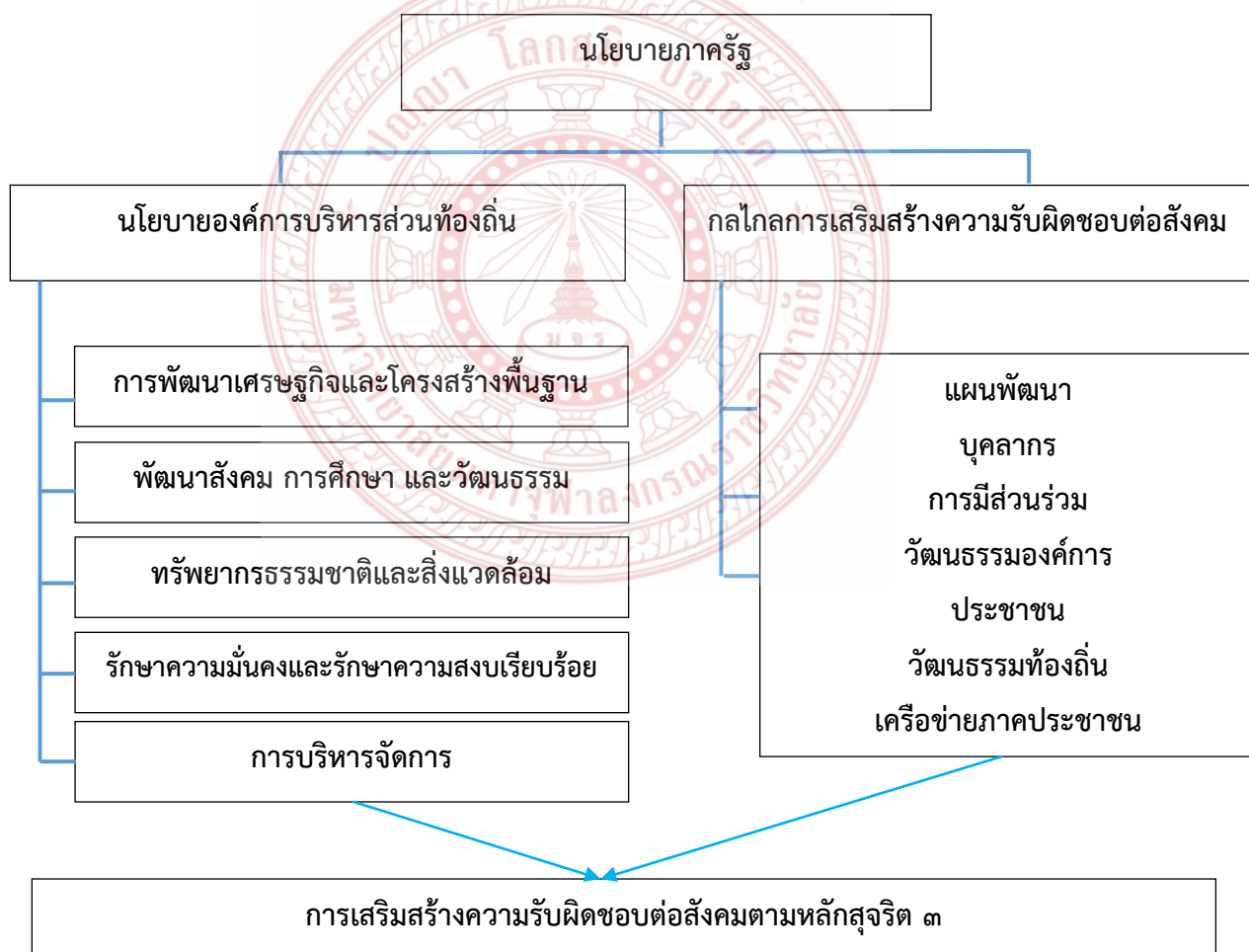
ที่ผ่านมาปัญหาสำคัญขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมคือเรื่องขยะโดยเฉพาะเรื่องการไม่มีสถานที่กำจัดขยะเนื่องจากความไม่เข้าใจของประชาชนที่เกรงจะเกิดผลกระทบกับหมู่บ้าน/ชุมชนตามมาการจัดทำโครงการก่อสร้างสถานที่กำจัดขยะนั้นมักมีปัญหาเรื่องมวลชนอยู่เป็นประจำดังนั้นสิ่งที่พอจะกระทำได้ในตอนนี้คือการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและการสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการที่คัดแยกขยะในครัวเรือนกำจัดขยะของชุมชนโดยถูกวิธีโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกขั้นตอนและมีการ

ประชาชนสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องก่อนที่จะลงมือทำการก่อสร้างควรมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมข้อดีข้อเสียของการดำเนินงานด้วย

จากข้อมูลที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมามีปัญหาในเรื่องของสถานที่ที่ทิ้งและกำจัดขยะเพราะยังขาดสถานที่ที่เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งทิ้งและแหล่งกำจัดขยะของหมู่บ้านและของตำบลรวมทั้งงบประมาณซึ่งจะต้องใช้เป็นจำนวนมากด้วยจึงทำให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการเองได้

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

๔.๔.๑ นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

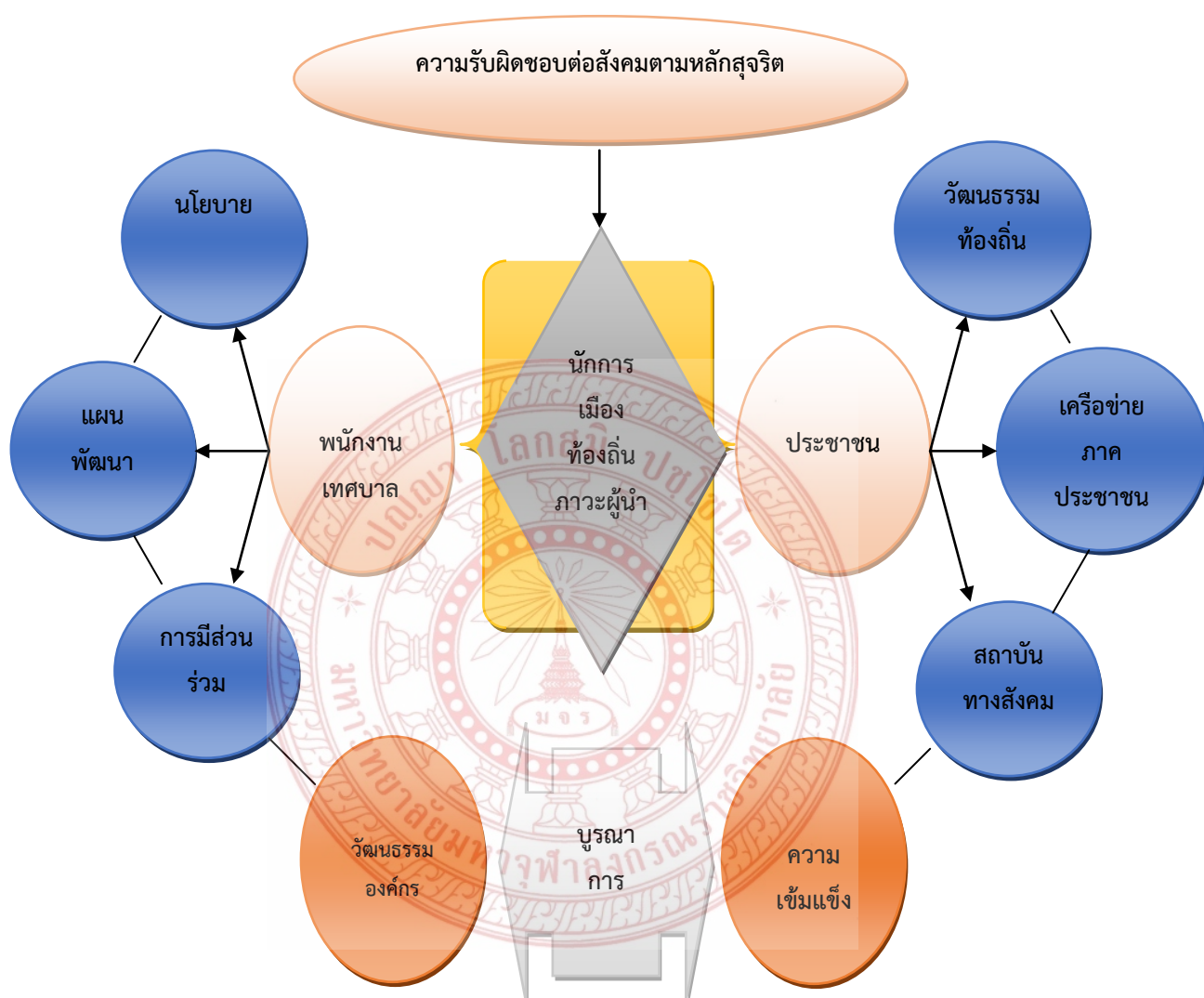

แผนภาพที่ ๔.๒ นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

จากแผนภาพที่ ๔.๒ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของนโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้อง ดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้าง พื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษา ความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการ เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา ๓ ปี แผนพัฒนา ๔ ปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง ๕ ด้าน ดำเนินโครงการโดย บุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน ดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อ การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

๔.๔.๒ นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักรการเมืองท้องถิ่นกับความ
รับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

แผนภาพที่ ๔.๓ ความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักรการเมืองท้องถิ่น
ตามหลักสุจริต ๓

จากแผนภาพที่ ๔.๓ การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักรการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร ๕ ด้าน ด้วยการกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก
สุจริต๓ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ นโยบาย กลไก และ
กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น และเพื่อ
ศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต
๓ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แก่
พระภิกษุจำนวน ๕รูป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๙ คน คือ นายกเทศมนตรี นายก
องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด ๑๔รูป/คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่
ใจโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวม
ข้อมูลต่างๆมาจัดหมวดหมู่แยกประเด็นและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๕.๑ สรุปผล

๕.๑.๑ นโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตาม หลักสุจริต๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหาร
จัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะ
ตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และ
วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย
และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมือง
ท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา ๓ ปี แผนพัฒนา ๔ ปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็น
ตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง ๕ ด้าน การจัดทำโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ การวิเคราะห์ผล
การดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานดำเนินโครงการโดยบุคลากรของ
องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทาง
สังคมทุกภาคส่วน ดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการ
เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

๕.๑.๒ นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

๓ การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร ๕ ด้าน ด้วยการกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๕.๑.๓ ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นแยกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ ๑ กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริตประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๘ ประการ ได้แก่ แหล่งบันเทิงมากขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรม ความไม่โปร่งใสไม่ปฏิบัติตามกติกา การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจการทุจริตคอร์รัปชัน ขาดการกลั่นกรองบุคลากร และนายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไปกลุ่มที่ ๒ กลุ่มสภาพปัญหาด้านจิตสุจริตประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๖ ประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่สามารถดำเนินการตามพันธกิจ ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อสิทธิขายเสียงในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี และนักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มที่ ๓ กลุ่มสภาพปัญหาด้านมโนสุจริตประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๙ ประการ ได้แก่ ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม ขาดระบบในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ วัฒนธรรมพวกพ้อง ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตนขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรู้ด้านจริยธรรม และขาดภาวะผู้นำที่ดี

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ถือเป็นองค์กร CSR ที่ใกล้ชิดกับประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาคาใจเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงทีและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน ดังนั้นการที่จะนำหลัก CSR หรือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจนั้น มาประยุกต์ใช้ภายในองค์กรและการบริหารงานขององค์กรจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง แนวทางของ CSR หรือ ความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคมของธุรกิจ ก็มีความคล้ายคลึงกับหลักธรรมาภิบาล หรือ การบริหารจัดการที่ดีในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม ได้แก่ การส่งเสริมให้เกื้อกูลชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระดมทุนในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น ในระดับของประชาสังคมได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจตราดูแลให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และการทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้นจากการศึกษา พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับน้อย การดำเนินงานโครงการจะดำเนินงานไปตามนโยบายและแผนพัฒนาเป็นด้านหลัก อย่างไรก็ตามการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุที่องค์การบริหารบริหารส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์กร CSR ที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงทีและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นไปตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน จากการศึกษาค้นคว้า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่น เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพและมีการพัฒนาความรู้และทักษะฝีมือแรงงานมองหาช่องทางประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับการตลาดลดปัญหาการว่างงานยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นแบบอย่างรวมไปถึงความต้องการให้มีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทางเศรษฐกิจระดับบุคคลครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะผลิตผลทางการเกษตรและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรให้มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาฝีมือในการผลิตเพิ่มมูลค่าของสินค้าและสามารถขยายการตลาดไปสู่ตลาดกลางซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรและยุทธศาสตร์สร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนการพัฒนาองค์ความรู้ระบบการผลิตแบบครบวงจรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มศักยภาพการประกอบอาชีพรวมทั้งด้านการตลาดอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล เป็นต้น

ด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม จากการศึกษาค้นคว้า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่น ส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เพื่อสร้างความสามัคคีและเป็นพลัง ในการพัฒนาชุมชน สังคมให้เข้มแข็งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในตำบลมีความรู้ ความเข้าใจ การเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับความเจริญสู่ประชาคมอาเซียนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ภาคเอกชน กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชน การศึกษา อาชีพ สาธารณสุขของตำบลแม่น้ำเรืออย่างยั่งยืนส่งเสริมและบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นสนับสนุนงานประเพณีบวงสรวงพ่อขุนงาเมืองงานรัฐพิธีต่างๆและประเพณีต่างๆ ในตำบลแม่ใสสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใสส่งเสริมสนับสนุนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการเรียนรู้นอกระบบส่งเสริมและเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์การบริหารบริหารส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารบริหารส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานในการจัดระบบบริการสาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดและส่งเสริมกิจกรรมศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีบุตรหลานของประชาชนในเขตเทศบาลไปใช้บริการ โดยการทำข้อตกลงความร่วมมือกันระหว่างเทศบาลกับสถานศึกษาเพื่อให้แนวทางในการพัฒนาการศึกษานั้นไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นต้น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่างเช่นมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับหลักการจัดการระบบผังเมืองในอนาคตที่จะส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีปัญหาในภายหลังโดยมีแนวทางการดำเนินงานใช้มาตรการส่งเสริมบังคับและป้องกันใช้บทลงโทษตลอดจนให้ความรู้เทคนิคการป้องกันผลกระทบต่อธรรมชาติตลอดจนนโยบายการส่งเสริมการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่ามุ่งเน้นการอนุรักษ์พัฒนาดูแลแหล่งน้ำธรรมชาติภายในตำบลแม่ใสส่งเสริมบำบัดมลพิษอันเกิดจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลโดยการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปลูกต้นไม้ทดแทนเพื่อเสริมสร้างปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ด้านการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยจากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่นเน้นการส่งเสริมให้ชุมชนเฝ้าระวังและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดการแพร่ระบาดของยาเสพติดปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนโดยให้การสนับสนุนกลุ่มต่างๆในชุมชนมุ่งเน้นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับประชาชนตำบลทั้งเด็กเยาวชนผู้พิการผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงส่งเสริมงานด้านสาธารณสุขให้ตำบล เป็นตำบลที่สะอาดไร้มลพิษปลอดยาเสพติดสนับสนุนให้เด็กเยาวชนและประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงโดยการออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอส่งเสริมสนับสนุนการศาสนาและวัฒนธรรมส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้กับโรงเรียนในเขตรับผิดชอบเพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานในการจัดระบบบริการสาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายองค์กรประชาชนในพื้นที่เช่นเครือข่ายป้องกันยาเสพติดเครือข่ายด้านการค้ามนุษย์การทารุณแรงต่อเด็กและสตรีองค์กรสภาชุมชนสภาเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการจากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่นส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและพนักงานส่วนท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาการทำงานได้ดียิ่งขึ้นตลอดจนพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆตลอดจนพัฒนาการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ราษฎรได้รับรู้ข่าวสารได้ดียิ่งขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองการทำประชาพิจารณ์หรือการประชามติในกรณีที่มีเรื่องต่างๆมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเพื่อสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและให้บรรลุแนวทางการดำเนินงานของจังหวัดตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเวทีเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาสมรรถนะขององค์กร และบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนการบูรณาการ การทำงาน และพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นคณะผู้บริหารจะดำเนินการจัดการบริหารองค์กรตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของนโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา ๓ ปี แผนพัฒนา ๔ ปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง ๕ ด้าน ดำเนินโครงการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน ดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

จะเห็นได้ว่า การนำพาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความมั่นคง คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ที่จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง การจะนำมาซึ่งความซื่อสัตย์ได้นั้น ย่อมอยู่ที่การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่นิยมวัตถุ ยึดถือคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มาว่า จะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมองการณ์ไกล เสมือนหนึ่งเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นกับผืนแผ่นดินไทย พระองค์ท่านได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว และดูเหมือนว่าสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาต่างๆ จะไม่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ถ้าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่ถูกละเลยและเป็นที่ยึดถือปฏิบัติอยู่ในจิตสำนึกของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำประเทศและดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติตน มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา มีความรอบคอบ ประเทศไทยจะมั่นคง สงบสุข ร่มเย็น ด้วยความสามารถและความร่วมมือของคนไทยด้วยกันเองการปลูกฝังผ่านพระบรมราโชวาทล้วนมีการสอดแทรกเรื่องการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตทั้งสิ้น จึงถือเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อวงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างหาที่สุดมิได้ หลักสุจริต๓เป็นหมวดธรรมที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลได้พยายามเน้นในเรื่องของการโปร่งใสในการบริหารบ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองสะอาด นั่นก็หมายความว่าบ้านเมืองจะต้องปราศจากการทุจริตคดโกง มีสินบน โดยพยายามออกกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ออกมาใช้ หลักธรรมข้อนี้ประกอบด้วยกายสุจริต เมื่อผู้นำมีการกระทำที่มีความสุจริตไม่โกงกิน บ้านเมืองก็มีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตามศักยภาพ เงินงบประมาณก็ถูกใช้ให้เกิดความคุ้มค่ามีการพัฒนาอย่างทั่วถึงเต็มเม็ดเต็มหน่วยเมื่อผู้นำไม่ทุจริตคดโกงลูกน้องก็ไม่กล้า ถ้าผู้นำทุจริตลูกน้องก็ทำตาม ซึ่งธรรมะข้อนี้มีความสำคัญต่อบ้านเมืองเป็นอย่างมาก

วชิรสุจริต แม้ว่าอาจจะดูแล้วไม่น่าจะมีความสำคัญต่อการบริหารปกครองแต่โดยความเป็นจริงแล้วมีความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการใช้คำพูด เช่น การพูดโน้มน้าวจิตใจคนการพูดประสานคน การเจรจาต่อรอง งานด้านการพูดเป็นต้น และมโนสุจริตมีคนกล่าวว่าจิตคิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น คนพูดอย่างไรก็ทำอย่างนั้น เป็นการแสดงออกมาทางความคิดเห็นที่ผู้นำสูงสุดในองค์กรแสดงให้เห็นให้ผู้ได้ปกครองและชุมชนได้เห็น ซึ่งเป็นการแสดงวิสัยทัศน์นั่นเอง

๕.๑.๒ นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

ในการดำเนินนโยบาย กลไก ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการภายใต้พันธกิจ ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การประกอบสัมมาชีพปลอดยาเสพติดจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำรงชีพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ดี ด้านวชิรสุจริต ได้แก่ กระจายข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึงการจัดการด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารที่ดีการทำประชาพิจารณ์/ประชาคมติด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานการรับฟังความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานและการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน และด้านมโนสุจริต ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสภาพแวดล้อมการตระหนักในการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะ และสาธารณสถานการตระหนักในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินการตระหนักในการมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ พัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมครอบครัวเข้มแข็งส่งเสริมคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสังคมส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาทุกระดับส่งเสริมสนับสนุนด้านการเล่นกีฬาในระดับตำบลและอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวชิรสุจริต ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศด้านการสร้างอาชีพและการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาข้อมูลสารสนเทศด้านการกีฬาข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพอนามัยและข้อมูลสารสนเทศด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านมโนสุจริต ได้แก่ ปลุกจิตสำนึกด้านการดำเนินชีวิตและการดำรงชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงการตระหนักในความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิตการตระหนักในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยด้วยการเล่นกีฬากการตระหนักในการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและ

พัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและ
เกษตรอินทรีย์ด้านวิถีสุจริต ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการณรงค์ด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมและการรณรงค์ด้านการเกษตรอินทรีย์ และด้านโมโนสุจริต ได้แก่ ปลุก
จิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการตระหนักในการมี
ส่วนร่วมในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการสร้างความ
ตระหนักในการดำรงชีพด้วยเกษตรอินทรีย์

ด้านการรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้น
นโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์การปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ การ
ปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ ๔ ทิศา ๖ สารานิยธรรม ๖ ฯลฯ) การป้องกันและแก้ไข
ปัญหาความมั่นคงภายในและเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน ด้านวิถีสุจริต ได้แก่ การรณรงค์
ด้านการสร้างความปรองดองสมานฉันท์รณรงค์หมู่บ้านศีล ๕ รณรงค์ธนาคารความดีและรณรงค์การ
เสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน และด้านโมโนสุจริต ได้แก่ การสร้างความตระหนักในการสร้าง
ความปรองดองสมานฉันท์การสร้างความตระหนักในการรักษาศีล ๕ การสร้างความตระหนักในการทำ
ความดีและการปลุกจิตสำนึกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน

ด้านการบริหารจัดการ นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่
การบริหารองค์กรตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีบริหารองค์กรตามหลัก
คุณธรรมการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลการสร้างนโยบายจริยธรรมและการบริหารจัดการ
องค์กรอย่างมีส่วนร่วม ด้านวิถีสุจริต ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีการ
ประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นการประกาศ
นโยบายการบริหารจัดการที่ดีการประกาศนโยบายจริยธรรมและการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การบริหารจัดการองค์กร และด้านโมโนสุจริต ได้แก่ การปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการ
บริการสาธารณะการปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
และการสร้างความตระหนักในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ การ
ดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม
ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร ๕ ด้าน ด้วยการ
กำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การ
ดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ระบบ
ความสัมพันธ์ของกลไก และการปฏิบัติของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ในการขับเคลื่อนความ

รับผิดชอบต่อสังคม เริ่มจากนักการเมืองท้องถิ่น ดำเนินการอย่างจริงจังกับพฤติกรรมที่ไม่ดีทั้งของผู้นำซึ่งอาจจะใช้การประเมินจากประชาชน รวมทั้งการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สำหรับบุคลากรในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้วิธีการกำหนดนโยบาย และมาตรการทางการบริหารกันมากขึ้นแต่อย่างน้อยต้องทำให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีความตั้งใจที่จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ให้มีการปฏิบัติงานด้วยความไว้วางใจ การปฏิบัติงานด้วยความสุข การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรโอกาสได้เติบโตทางตำแหน่งหน้าที่การงาน การเพิ่มเงินเดือนที่อาจจะกระทำได้ด้วยการกำหนดเงื่อนไข นอกจากนี้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้ประสิทธิภาพการให้ความสะดวก รวดเร็วแก่ประชาชนมากขึ้น นอกจากนี้การบริหารเทศบาลที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงสถาบันทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดความเข้มแข็งโดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาเพราะเป็นแหล่งการรวบรวมประชาชนและองค์ความรู้ทางการดำเนินชีวิตของประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการส่งมอบคุณงามความดีต่าง ๆ และเชื่อมโยงไปให้สถาบันทางสังคมอื่นๆ ได้ช่วยกันกระตุ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งสถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการศึกษา สถาบันเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมแทบทั้งสิ้น โดยฝ่ายองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้าประสานการดำเนินการในรูปแบบการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งหมดโดยมุ่งเน้นด้านศาสนาและวัฒนธรรมเป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับ รวมทั้งองค์กรภาครัฐต่างๆ ควรกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการในเชิงนโยบายจริยธรรม ที่มุ่งเน้นการดำเนินงานตามกฎหมายและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การบริหารจัดการเชิงคุณธรรมจริยธรรม หรือการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล อย่างแท้จริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงสาธารณะ

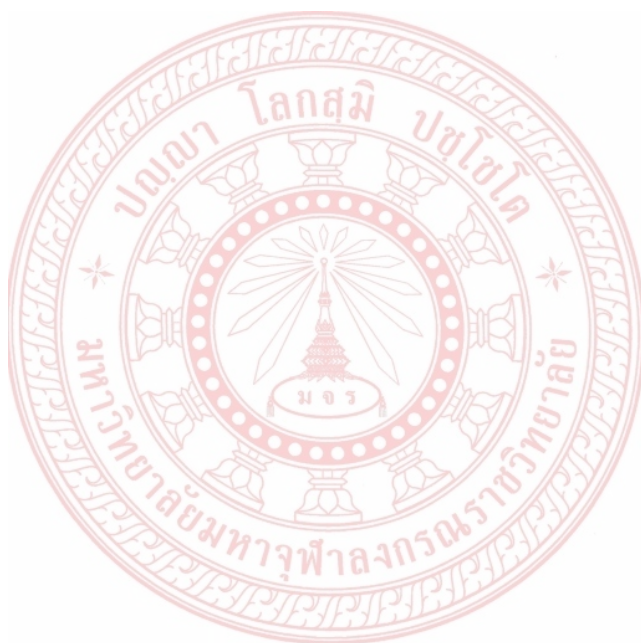
องค์การบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นทุกระดับ รวมทั้งองค์กรภาครัฐต่าง ๆ ควรมุ่งเน้นบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนโดยการระดับความคิดเห็นของทุกภาคส่วน กำหนดนโยบายที่ครอบคลุมทุกพันธกิจและทุกมิติที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี รวมทั้งการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้การให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๓.๔ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงการสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ที่สามารถดำเนินการได้ตามพันธกิจ และตามนโยบายที่กำหนด

บรรณานุกรม

๑. ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตต, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ ๗.

กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๙.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

นภัทร แก้วนาค, เอกสารประกอบการสอน เรื่อง เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis Techic).

บุญศรี ยี่หะ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ป.อ. ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๔๓.

พระมหาสุทนต์ อาภาภโร,ดร. และคณะ. .CSR เชิงพุทธ. นนทบุรี: ดีไซน์ ดีไลฟ์, ๒๕๕๗.

พระสมพงษ์ สุนทรจิตโต. “กระบวนการสร้างความรับผิดชอบสากล (ยูอาร์) ขององค์กรภาคธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (ซีเอสอาร์) ด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใน” รวมบทความสัมมนาทางวิชาการนานาชาติ (ภาษาไทย) เนื่องในงานประชุมวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ ๘. อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ริเรืองรอง รัตนวิไลสกุล, ความรู้สึกเชิงจริยธรรม ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของสมาชิกสภาไทย, ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (สังคมวิทยา), บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

ลิขิต อีระเวคิน. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

ลิขิต อีริเวคิน. การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น : อีกมิติหนึ่งของอารยธรรมโลก.

กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๒๘.

และพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓.

วิญญู อังคนารักษ์. แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น. เอกสารประกอบการบรรยาย, ๒๕๑๘.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๑.

วีรวัฒน์ ปันนิตามัย. แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย.

คันสนีย์ ชุมพลบุญชร, พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.” แนวปฏิบัติ CSR : ในการดำเนินธุรกิจ” เอกสารประกอบการสัมมนาความสอดคล้องมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO26000) กับแนวคิด CSR. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒนา, ๒๕๕๓.

สุดาร์ตน์ แผลวมัจฉะ และจำลอง โพธิ์บุญ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม: กรณีศึกษา กลุ่มบริษัทอุเบะ (ประเทศไทย)” วารสารร่มพญักษ์. (ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๒ กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๕๓).

โสภณ พรโชคชัย. CSR ที่แท้. กรุงเทพฯ: มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.

อนันต์ อนันตกุล. การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พิษณุต พรินติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๒๑.

อนันตชัย ยूरประณม. CSR: พลังบริหารธุรกิจยุคใหม่หนทางสู่ความมั่งคั่งอย่างมีคุณธรรม. กรุงเทพฯ: กองบรรณาธิการประชาชาติธุรกิจ สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๐.

อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์, ๒๕๒๓.

เว็บไซต์

ฐิติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร. แหล่งที่มา: http://www.govt101.blogspot.com/2008/08/blog-post_2237.html, เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

บันได ๓ ขั้น ในการสร้างธุรกิจแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม. แหล่งที่มา: <http://www.anandp.in.th>, เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

CSR คือ ? แหล่งที่มา: <http://www.csrcom.com>, เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘.

สัมภาษณ์

สัมภาษณ์, นายจาตุรงค์ สุวรรณะ, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุก, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายเชิดชู ขวแกง, นายกเทศมนตรีตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายถนอม หลวงฟอง, นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายถนอม หลวงฟอง, นายกเทศมนตรีตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายวิสิทธิ์ สันต์ดุสิต, นายกเทศมนตรีตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายสมบัติ สมศักดิ์, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเรื่อ อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์, นายสัจจพจน์ บุญเมือง, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายสันติ สารเร็ว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส อำเภอเมือง, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, นายอ้าย วงลาจา, นายกเทศมนตรีตำบลศรีถ้อย, วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑.

สัมภาษณ์, รัฐวุฒิชัย ใจกล้า, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋น, วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ชื่อรายงานการวิจัย	: การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลัก สุจริต ๓ ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา
ผู้วิจัย	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง วังฝายแก้ว
ส่วนงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
ปีงบประมาณ	: ๒๕๖๐
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ นโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้แก่ พระภิกษุจำนวน ๕ รูป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๙ คน คือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งหมด ๑๔ รูป/คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆมาจัดหมวดหมู่แยกประเด็นและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

๑. นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น นโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา ๓ ปี แผนพัฒนา ๕ ปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง ๕ ด้าน การจัดทำโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานดำเนินโครงการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน ดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

๒. นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร ๕ ด้าน ด้วยการกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓. ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น
ตามหลักสุจริต ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นแยกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ ๑ กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๘ ประการ ได้แก่ แหล่งบั่นเทินมากขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรมความไม่โปร่งใสไม่ปฏิบัติตามกติกา การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชัน ขาดการกลั่นกรองบุคลากร และนายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไป กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสภาพปัญหาจิตสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๖ ประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่สามารถดำเนินการตามพันธกิจ ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อสิทธิขายเสียงในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี และนักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มที่ ๓ กลุ่มสภาพปัญหาด้านมโนสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๙ ประการ ได้แก่ ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม ขาดระบบในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ วัฒนธรรมพวกพ้อง ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตนขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมขาดความรู้ด้านจริยธรรม และขาดภาวะผู้นำที่ดี

Research title	: Strengthening the Social Responsibility of Local Politicians based on the principle of Sucarita (Uprightness) in Phayao province
Researcher	: Asst. Prof. KanongWanphaikaew
Affiliation	: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus
Budget year	: ๒๐๑๗
Research funding source	: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

The research entitled "Strengthening Social Responsibility of Local Politicians based on the Principle of Sucarita (Uprightness) in Phayao Province" aimed to study and analyze policies, mechanisms and processes to strengthen social responsibility based on the *Sucarita* principle of local politicians and to study problems and barriers in strengthening social responsibility of local politicians based on the *Sucarita* principle.

The research was conducted in the form of qualitative research by studying relevant documents and research and data gathered from in-depth interviews from the key informants and interview data from the expert group numbering ๑๔, including ๕ monks, ๕ local administrative organizations, namely the mayor, ๙ members, in the area of MuangPhayao district and Mae Chai District. Qualitative data collected from various data collection methods were taken to be categorized and classified according to issues and content analysis. The findings were as follows:

๑. For policy, mechanism, and process to promote social responsibility based on the principle of *Sucarita* of local politicians, policies to strengthen social responsibility of the public sector, focusing on good country management result in local administrative organizations to implement policies in order to provide public services in accordance with ๕ missions, namely economics and infrastructure, social development, education and culture, natural resources and the environment, maintaining security and peace, and management. With regard to driving mechanism

for enhancing the responsibility of local politicians, it consists of a ၈-year development plan, a ၄-year development plan or a local development plan along with a project to be geared by the five mission areas, project preparation, project implementation, performance analysis, and monitoring and evaluating performance, run by local administrative personnel with the participation of public sector, people network, and social institutions in all sectors. The activities are carried out through local culture, organizational culture and affect the social responsibility of local politicians according to *Sucarita* principle.

၂. For the policy, mechanisms, and duty of local politicians related to social responsibility based on the *Sucarita* principle, strengthening the social responsibility of the local politicians based on the *Sucarita* principle is carried out to implement policies under the mechanism to move the strengthening process of social responsibility. It is conducted by the personnel of the local administrative organization according to ၄ missions based on ethical policies, a policy-based development plan design, according to the authority of the local administration organization, and corporate social responsibility, focusing on the participation of people, public network, and social institutions through social operations, activities or projects based on organizational culture and local culture.

၃. With regard to problems and obstacles to strengthening the social responsibility of local politicians based on the *Sucarita* principle, problem and obstacles in strengthening the social responsibility of local politicians are divided into three groups: Group ၁, *Kayasucarita*, physical uprightness consisting of ၃ aspects ; lots of entertainment areas, lack of budget to promote ethical support, non-transparency, no comply with the rules, the use of money for power, corruption, lack of screening personnel and the mayor has too much power, Group ၂ *Vacisucarita*, verbal uprightness consisting of six aspects , including a lack of cooperation in the organization, impossibility to accomplish mission, the absence of ethical leadership, selling votes, patronage system, without a good model politicians, and group ၃, *Manosucarita*, mental uprightness consisting of ၄ characteristics: ignoring ethical importance, lack of development system, the transformation of globalization, lack of consciousness in performing duty, the culture

of group, self-interests, lack of promotion in the development of ethical virtue, lack of ethics, and absence of good leadership.

บทนำ

นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรต้องให้ความสำคัญกับการดำรงบทบาทการเป็นผู้นำกระบวนการ (Process Leadership) ที่มีความต่อเนื่องเป็นกิจจะลักษณะมากกว่าบทบาทการเป็นผู้นำกิจกรรม (Event Leadership) ที่จัดเป็นครั้งๆตามโอกาส ในเชิงสัญลักษณ์สิ่งสำคัญถัดมาคือการให้ความสำคัญกับเรื่อง CSR โดยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าหรือประโยชน์ที่จะได้รับอย่างเป็นรูปธรรมได้

การแสดงความรักดีชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นไม่ใช้การทำกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรให้ถูกกฎหมายหรือถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการลงทุนในมนุษย์ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งทั้งหมดนำไปสู่ความอยู่รอดโดยรวมและรายได้ที่มั่นคงนั่นเองดังนั้นวิธมองความรักดีชอบต่อสังคมจึงคล้ายกับการมองการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาซึ่งไม่สามารถลงทุนอย่างไร้ทิศทางได้และยังต้องใช้เวลาพอสมควรก่อนที่จะผลิดอกออกผลได้เป็นการลงทุนระยะกลางถึงระยะยาว

การแสดงความรักดีชอบของนักการเมืองท้องถิ่นด้วยวิถีพุทธ เป็นการนำแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นกรมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น การดำเนินการโดยใช้หลักพละ หรือหลักทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ ๔ ราชสังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน คุณภาพชีวิตที่ดี

การเสริมสร้างความรักดีชอบต่อสังคมเป็นการดำเนินที่เกี่ยวกับหลักธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติการบริหารงานในองค์กรของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธ์ใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีเมตตา

พื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ๙ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ไร่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย เทศบาลตำบลแม่สุก เทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลแม่ใจ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และเทศบาลตำบลป่าแฝก^๑ ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่จะต้องให้ความสำคัญแก่การเสริมสร้างความรักดีชอบต่อสังคมเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐอื่นๆ และจะต้องจัดทำประมวลคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการฝ่ายการเมืองในเทศบาลทุกระดับให้

^๑ สำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด, ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.

เกิดการบริการประชาชนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะที่มีรูปแบบเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจะบูรณาการหลักพุทธธรรม กับแนวคิด ทฤษฎีคุณธรรมและจริยธรรม ศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมรวมทั้งสร้างแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยการนำเอาหลักพุทธธรรมมาปรับประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อนำความสุข ความเจริญของสังคมต่อไป

ดังนั้น ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ในจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชาชนในเขตพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษานโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

๒.๒ เพื่อวิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

ขอบเขตของการวิจัย

๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

๑) ศึกษานโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น

๒) วิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต

๓) ศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

๔.๒ ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษาเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพะเยาจำนวน ๙ แห่ง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) จากกลุ่มประชากรเป้าหมายได้แก่ พระภิกษุจำนวน ๕ รูป ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน คือ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาลตำบล และสมาชิกสภา

เทศบาลตำบล สมาชิกสภาบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑๐ คน รวมทั้งหมด ๒๐ คน ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจ

๔.๓ ขอบเขตด้านเวลา ๑ ปีงบประมาณ

๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดพะเยา

๔.๕ ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรื่อ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย เทศบาลตำบลแม่สุกเทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลแม่ใจ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และเทศบาลตำบลป่าแฝก

บทสรุป

๑. นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์กร CSR ที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทัน่วงทีและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน ดังนั้นการที่จะนำหลัก CSR หรือ รับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจนั้น มาประยุกต์ใช้ภายในองค์กร และการบริหารงานขององค์กรจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง แนวทางของ CSR หรือ รับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ก็มีความคล้ายคลึงกับหลักธรรมาภิบาล หรือ การบริหารจัดการที่ดีในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม ได้แก่ การส่งเสริมให้กลุ่มชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่างๆในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระดมระดมเงินในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น ในระดับของประชาสังคมได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่นๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจตราดูแลมิให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการล่อลวงละเมิดสิทธิมนุษยชน การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และการทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้นจากการศึกษา พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจในเรื่องของรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับน้อย การดำเนินงานโครงการจะดำเนินงานไปตามนโยบายและแผนพัฒนาเป็นด้านหลัก อย่างไรก็ตามการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานบนพื้นฐานของรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นองค์กร CSR ที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทัน่วงทีและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายและความต้องการของประชาชน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

การกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นไปตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่น เน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพและมีการพัฒนาความรู้และทักษะฝีมือแรงงานมองหาช่องทางในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับการตลาดลดปัญหาการว่างงานยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นแบบอย่างรวมไปถึงความต้องการให้มีการพัฒนาด้านแหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทางเศรษฐกิจระดับบุคคลครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นโดยเฉพาะผลิตผลทางการเกษตรและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรให้มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาฝีมือในการผลิตเพิ่มมูลค่าของสินค้าและสามารถขยายการตลาดไปสู่ตลาดกลางซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการเกษตรและยุทธศาสตร์สร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนการพัฒนาองค์ความรู้ระบบการผลิตแบบครบวงจรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรและเพิ่มศักยภาพการประกอบอาชีพรวมทั้งด้านการตลาดอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล เป็นต้น

ด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่น ส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างความสามัคคีและเป็นพลัง ในการพัฒนาชุมชน สังคมให้เข้มแข็งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในตำบลมีความรู้ ความเข้าใจ การเรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับความเจริญสู่ประชาคมอาเซียนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ภาคเอกชน กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาชุมชน การศึกษา อาชีพ สาธารณสุขของตำบลแม่น้ำเรืออย่างยั่งยืนส่งเสริมและบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นสนับสนุนงานประเพณีบวงสรวงพ่อขุนงาเมืองงานรัฐพิธีต่างๆและประเพณีต่างๆ ในตำบลแม่ใสสนับสนุนและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใสส่งเสริมสนับสนุนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการเรียนรู้นอกระบบส่งเสริมและเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่นๆเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานในการจัดระบบบริการสาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดและส่งเสริมกิจกรรมศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาศึกษาในเขตเทศบาลและพื้นที่

ใกล้เคียง ที่มีบุตรหลานของประชาชนในเขตเทศบาลไปใช้บริการ โดยการทำข้อตกลงความร่วมมือกัน ระหว่างเทศบาลกับสถานศึกษาเพื่อให้แนวทางในการพัฒนาการศึกษานั้นไปในทิศทางเดียวกัน และ สนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นต้น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้มี นโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่นมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจน ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับหลักการจัดการระบบผังเมืองในอนาคตที่จะส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีปัญหาใน ภายหลังโดยมีแนวทางการดำเนินงานใช้มาตรการส่งเสริมบังคับและป้องกันใช้บทลงโทษตลอดจนให้ ความรู้เทคนิคการป้องกันผลกระทบต่อธรรมชาติตลอดจนนโยบายการส่งเสริมการประหยัดพลังงาน และการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่ามุ่งเน้นการอนุรักษ์พัฒนาดูแลแหล่งน้ำธรรมชาติภายในตำบลแม่ใส ส่งเสริมบำบัดมลพิษอันเกิดจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลโดยการจัดทำบ่อบำบัดน้ำเสียส่งเสริมการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปลูกต้นไม้ทดแทนเพื่อเสริมสร้างปลูกจิตสำนึกให้คน ในชุมชนได้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการ ดำรงชีวิตพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมี ประสิทธิภาพ เป็นต้น

ด้านการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยจากการศึกษาพบว่า การดำเนินการ ในด้านนี้มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่นเน้นการส่งเสริมให้ชุมชนเฝ้าระวังและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดการแพร่ ระบาดของยาเสพติดปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรส่งเสริมกิจกรรม ของชุมชนโดยให้การสนับสนุนกลุ่มต่างๆในชุมชนมุ่งเน้นการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับประชาชนตำบล ทั้งเด็กเยาวชนผู้พิการผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุให้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงส่งเสริมงานด้าน สาธารณสุขให้ตำบล เป็นตำบลที่สะอาดไร้มลพิษปลอดยาเสพติดสนับสนุนให้เด็กเยาวชนและ ประชาชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงโดยการออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอส่งเสริมสนับสนุน การศาสนาและวัฒนธรรมส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้กับโรงเรียนใน เขตรับผิดชอบเพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการจัดระบบบริการสาธารณะ ระหว่างรัฐกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหาร บริหารส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของรัฐบาลปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับการถ่าย โอนงานในการจัดระบบบริการสาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจ กำหนด ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายองค์กรประชาชนในพื้นที่เช่น เครือข่ายป้องกันยาเสพติด เครือข่ายด้านการค้ามนุษย์การทำรุนแรงต่อเด็กและสตรีองค์กรสภาชุมชนสภาเด็กและเยาวชนเป็น ต้น

ด้านการบริหารจัดการจากการศึกษาพบว่า การดำเนินการในด้านนี้ มีนโยบายที่เสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ยกตัวอย่าง เช่น ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและพนักงานส่วนท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาการทำงานได้ดียิ่งขึ้นตลอดจนพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆตลอดจนพัฒนาการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ราษฎรได้รับรู้ข่าวสารได้ดียิ่งขึ้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองการทำประชาพิจารณ์หรือการประชาคมในกรณีที่มีเรื่องต่างๆมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและให้บรรลุแนวทางการดำเนินงานของจังหวัดตามยุทธศาสตร์การบริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเวทีเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาสมรรถนะขององค์กร และบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนการบูรณาการ การทำงาน และพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นคณะผู้บริหารจะดำเนินการบริหารองค์กรตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีโดยใช้หลักคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล เป็นต้น

ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของนโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของภาครัฐที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา ๓ ปี แผนพัฒนา ๕ ปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง ๕ ด้าน ดำเนินโครงการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วนดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

จะเห็นได้ว่า การนำพาประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความมั่นคง คือ **ความซื่อสัตย์สุจริต** ที่จะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง การจะนำมาซึ่งความซื่อสัตย์ได้นั้น ย่อมอยู่ที่การใช้จ่ายอย่างพอเพียง ไม่นิยมวัตถุ ยึดถือคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มาว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงมองการณ์ไกล เสมือนหนึ่งเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นกับแผ่นดินไทย พระองค์ท่านได้พระราชทานปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางการพัฒนา

ประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว และดูเหมือนว่าสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาต่างๆ จะไม่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ถ้าแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่ถูกละเลยและเป็นที่ยึดถือปฏิบัติอยู่ในจิตสำนึกของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ผู้นำประเทศและดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หากประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ยึดถือปรัชญานี้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และปฏิบัติตน มีสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรู้เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา มีความรอบคอบ ประเทศไทยจะมั่นคง สงบสุข ร่มเย็น ด้วยความสามารถและความร่วมมือของคนไทยด้วยกันเองการปลูกฝังผ่านพระบรมราโชวาทล้วนมีการสอดแทรกเรื่องการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตทั้งสิ้น จึงถือเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อวงการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างหาที่สุดมิได้หลักสุจริต๓เป็นหมวดธรรมที่สำคัญมากในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลได้พยายามเน้นในเรื่องของการโปร่งใสในการบริหารบ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองสะอาด นั่นก็หมายความว่าบ้านเมืองจะต้องปราศจากการทุจริตคดโกง มีสินบน โดยการพยายามออกกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ออกมาใช้ หลักธรรมข้อนี้ประกอบด้วยกายสุจริต เมื่อผู้นำมีการกระทำที่มีความสุจริตไม่โกงกิน บ้านเมืองก็มีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตามศักยภาพ เงินงบประมาณก็ถูกใช้ให้เกิดความคุ้มค่ามีการพัฒนาอย่างทั่วถึงเต็มเม็ดเต็มหน่วยเมื่อผู้นำไม่ทุจริตคดโกงลูกน้องก็ไม่กล้า ถ้าผู้นำทุจริตลูกน้องก็ทำตาม ซึ่งธรรมะข้อนี้มีความสำคัญต่อบ้านเมืองเป็นอย่างมากวิจิสุจริต แม้ว่าอาจจะดูแล้วไม่น่าจะมีความสำคัญต่อการบริหารปกครองแต่โดยความเป็นจริงแล้วมีความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการใช้คำพูด เช่น การพูดโน้มน้าวจิตใจคนการพูดประสานคน การเจรจาต่อรอง งานด้านการทูตเป็นต้น และมนัสสุจริตมีคนกล่าวว่าจิตคิดอย่างไรก็พูดอย่างนั้น คนพูดอย่างไรก็ทำอย่างนั้น เป็นการแสดงออกมาทางความคิดเห็นที่ผู้นำสูงสุดในองค์กรแสดงให้เห็นผู้ได้ปกครองและชุมชนได้เห็น ซึ่งเป็นการแสดงวิสัยทัศน์นั่นเอง

๒. นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบ
ต่อสังคมตามหลักสุจริตในการดำเนินนโยบาย กลไก ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการภายใต้พันธกิจ ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การประกอบสัมมาชีพปลอดยาเสพติดจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำรงชีพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีบริการสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐานที่ดี ด้านวิจิสุจริต ได้แก่ กระจายข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึงการจัดการด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารที่ดีการทำประชาพิจารณ์/ประชาคมติด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานการรับฟังความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานและการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน และด้านมนัสสุจริต ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสภาพแวดล้อมการ

ตระหนักในการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะ และสาธารณะสถานการตระหนักในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินการตระหนักในการมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน

ด้านการพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ พัฒนาศักยภาพทุนทางสังคมครอบครัวเข้มแข็งส่งเสริมคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสังคมส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาทุกระดับส่งเสริมสนับสนุนด้านการเล่นกีฬาในระดับตำบลและอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวจีสุจริต ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศด้านการสร้างอาชีพและการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาข้อมูลสารสนเทศด้านการกีฬาข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพอนามัยและข้อมูลสารสนเทศด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านโมโนสุจริต ได้แก่ ปลุกจิตสำนึกด้านการดำเนินชีวิตและการดำรงชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงการตระหนักในความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิตการตระหนักในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยด้วยการเล่นกีฬากการตระหนักในการอนุรักษ์ ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเกษตรอินทรีย์ด้านวจีสุจริต ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการณรงค์ด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วมและการรณรงค์ด้านการเกษตรอินทรีย์ และด้านโมโนสุจริต ได้แก่ ปลุกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการตระหนักในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการสร้างความตระหนักในการดำรงชีพด้วยเกษตรอินทรีย์

ด้านการรักษาความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์การปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรม (สังคหวัตถุ ๔ ทิฐิ ๖ สาราณียธรรม ๖ ฯลฯ) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในและเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน ด้านวจีสุจริต ได้แก่ การรณรงค์ด้านการสร้างความปรองดองสมานฉันท์รณรงค์หมู่บ้านศีล ๕ รณรงค์ธนาการความดีและรณรงค์การเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน และด้านโมโนสุจริต ได้แก่ การสร้างความตระหนักในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์การสร้างความตระหนักในการรักษาศีล ๕ การสร้างความตระหนักในการทำ ความดีและการปลุกจิตสำนึกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน

ด้านการบริหารจัดการ นักการเมืองท้องถิ่นควรมุ่งเน้นนโยบายในด้านกายสุจริต ได้แก่ การบริหารองค์กรตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีบริหารองค์กรตามหลักคุณธรรมการบริหารองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลการสร้างนโยบายจริยธรรมและการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีส่วนร่วม ด้านวจีสุจริต ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีการประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นการประกาศนโยบายการบริหารจัดการที่ดีการประกาศนโยบายจริยธรรมและการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร และด้านมโนสุจริต ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการบริการสาธารณะการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและการสร้างความตระหนักในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่องานดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร ๕ ด้าน ด้วยการกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ระบบความสัมพันธ์ของกลไก และการปฏิบัติของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ในการขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสังคม เริ่มจากนักการเมืองท้องถิ่น ดำเนินการอย่างจริงจังกับพฤติกรรมที่ไม่ดีทั้งของผู้ว่าซึ่งอาจจะใช้การประเมินจากประชาชน รวมทั้งการตรวจสอบจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สำหรับบุคลากรในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้วิธีการกำหนดนโยบาย และมาตรการทางการบริหารกันมากขึ้นแต่อย่างน้อยต้องทำให้เห็นว่าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีความตั้งใจที่จะสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ให้มีการปฏิบัติงานด้วยความไว้วางใจ การปฏิบัติงานด้วยความสุข การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้บุคลากรโอกาสได้เติบโตทางตำแหน่งหน้าที่การงาน การเพิ่มเงินเดือนที่อาจจะกระทำได้ด้วยการกำหนดเงื่อนไข นอกจากนี้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้ประสิทธิภาพการให้ความสะดวก รวดเร็วแก่ประชาชนมากขึ้น นอกจากการนี้การบริหารเทศบาลที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงสถาบันทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดความเข้มแข็งโดยเฉพาะสถาบันทางศาสนาเพราะเป็นแหล่งการรวบรวมประชาชนและองค์ความรู้ทางการดำเนินชีวิตของประชาชนให้เข้ามามีบทบาทในการสั่งสอน คุณงามความดีต่าง ๆ และเชื่อมโยงไปให้สถาบันทางสังคมอื่นๆ ได้ช่วยกันกระตุ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งสถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการศึกษา สถาบันเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมแทบทั้งสิ้น โดยฝ่ายองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้าประสานการดำเนินการในรูปแบบการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้งหมดโดยมุ่งเน้นด้านศาสนาและวัฒนธรรมเป็นจุดเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

๓. ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักสุจริต ๓ ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่น แยกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ ๑ กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๘ ประการ ได้แก่ แหล่งบันเทิงมากขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรมความไม่โปร่งใสไม่ปฏิบัติตามกติกา การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชัน ขาดการกลั่นกรอง บุคลากร และนายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไป กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสภาพปัญหาทางจิตสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๖ ประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่สามารถดำเนินการตามพันธกิจ ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อสิทธิขายเสียงในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี และนักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มที่ ๓ กลุ่มสภาพปัญหาด้านมโนสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๙ ประการ ได้แก่ ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม ขาดระบบในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่วัฒนธรรมพวกพ้อง ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตนขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมขาดความรู้ด้านจริยธรรม และขาดภาวะผู้นำที่ดี

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ ๗.

กรุงเทพฯ: วิทยุชน, ๒๕๕๒.

ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๙.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๘.

นภัทร์ แก้วนาค, เอกสารประกอบการสอน เรื่อง เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis Techic).

บุญอริ ยีหะมะ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ป.อ. ปยุตโต. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง แมส โปรดักส์, ๒๕๔๓.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ,ดร. และคณะ. .CSR เชิงพุทธ. นนทบุรี: ดีไซน์ ดีไลท์, ๒๕๕๗.

พระสมพงษ์ สุนตจิตโต. “กระบวนการสร้างความรับผิดชอบสากล (ยูอาร์) ขององค์กรภาคธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (ซีเอสอาร์) ด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใน” รวมบทความสัมมนา

ทางวิชาการนานาชาติ (ภาษาไทย) เนื่องในงานประชุมวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ ๘.

อยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

ริเรื่องรอง รัตนวิไลสกุล, ความรู้สึกเชิงจริยธรรม ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคมของ
สมาชิกรัฐสภาไทย, ปรัชญาดุขฎิบัณฑิต (สังคมวิทยา), บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, ๒๕๔๗.

ลิขิต อีรวะดิน. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยคณะ
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕.

ลิขิต อีรวะดิน. การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น : อักมิตินึงของอารยธรรมโลก.
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, ๒๕๒๘.

และพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๓.

วิญญู อังคนารักษ์. แนวความคิดในการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น. เอกสารประกอบการ
บรรยาย, ๒๕๑๘.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒,
กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๑.

วีรวัฒน์ ปันนิตมัย. แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate
Social Responsibility : CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล. กรุงเทพฯ:
สำนักวิจัย.

คันสนีย์ ชุมพลบุญชร, พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทาง
พระพุทธศาสนา, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม.” แนวปฏิบัติ CSR : ในการดำเนินธุรกิจ” เอกสาร
ประกอบการสัมมนาความสอดคล้องมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม
(ISO๒๖๐๐๐) กับแนวคิด CSR. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒนา, ๒๕๕๓.

สุดาร์ตน์ แผลวมัจจะ และจำลอง โพธิ์บุญ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อ
ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม: กรณีศึกษา กลุ่มบริษัทอุเบะ (ประเทศไทย)”
วารสารร่มพฤษ. (ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๒ กุมภาพันธ์-พฤษภาคม ๒๕๕๓).

โสภณ พรโชคชัย. CSR ที่แท้. กรุงเทพฯ: มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.

อนันต์ อนันตกุล. การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พิมพ์ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๒๑.

อนันตชัย ยूरประณม. CSR: พลังบริหารธุรกิจยุคใหม่หนทางสู่ความมั่งคั่งอย่างมีคุณธรรม.
กรุงเทพฯ: กองบรรณาธิการประชาชาติธุรกิจ สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๐.

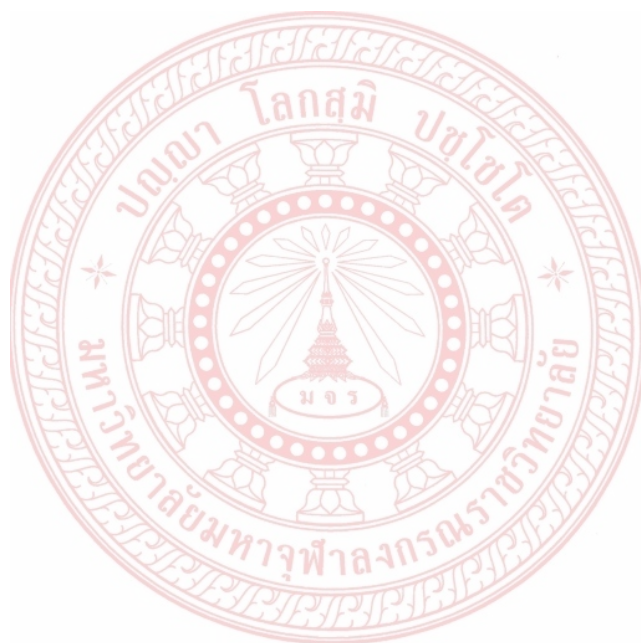
อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บารมีการพิมพ์, ๒๕๒๓.

เว็บไซต์

ฐิติวุฒิ บุญยวงศ์วิวัชร. แหล่งที่มา: http://www.govt101.blogspot.com/๒๐๐๘/๐๘/blog-post_2237.html, เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

บันได ๓ ขั้น ในการสร้างธุรกิจแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม. แหล่งที่มา: <http://www.anandp.in.th>, เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

CSR คือ ? แหล่งที่มา: <http://www.csrcom.com>, เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘.

ภาคผนวก ข
กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมด้านการพัฒนางานวิชาการ

๑. นำเสนอผลจากโครงการวิจัยให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และจัดทำโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ในด้านต่าง ๆ เช่น

๑) **ด้านชุมชน** ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านชุมชน โดยมุ่งพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีโดยการจัดโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เป็นต้นหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่บริการให้มีความสะดวกในด้านการคมนาคม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีระบบน้ำประปาเพื่ออุปโภค บริโภค การมีระบบน้ำทุกประเภทเพื่อการอุปโภค เพื่อการเกษตร การมุ่งเน้นความเป็นอยู่ที่ดีโดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จากการดำเนินงานโครงการกิจกรรมที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดสวัสดิการให้ชุมชนมีวิถีชีวิตที่สุขสบายและมีความสุขสามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ และดำเนินวิถีชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนด้านการเตรียมพร้อมประชาชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ได้ดำเนินงานในบางองค์กรเท่านั้น

๒) **ด้านสุขภาพและสวัสดิการ** ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาได้ดำเนินกิจกรรม โครงการที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านสุขภาพและสวัสดิการ โดยมีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนให้มีสุขภาพที่ดีทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ส่วนในด้านการจัดสวัสดิการให้กับประชาชน ได้ดำเนินงานกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับการให้สวัสดิการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ

๓) **ด้านการศึกษา** ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๕ ลักษณะ คือ ๑) โครงการในด้านการศึกษา ได้ดำเนินกิจกรรม และโครงการในด้านการศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน ๒) การส่งเสริมและสนับสนุนวัตถุดิบทางการศึกษาและสนับสนุนงบประมาณ ๓)การส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่โดยการไปทัศนศึกษา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ๔) การสร้างจิตสำนึกที่ดี และ ๕) การเตรียมความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมในด้านการศึกษา

๔) **ด้านสิทธิมนุษยชน** ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินกิจกรรมโครงการที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีมนุษยชน

เฉพาะบางองค์กรที่ได้ดำเนินโครงการในด้านสิทธิมนุษยชน โดยได้ดำเนินการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และบุคลากรการเผยแพร่และบริการทางกฎหมายแก่ประชาชน การมีศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาท การจัดตั้งศูนย์อัยการคุ้มครองสิทธิ และสนับสนุนการออกเอกสารสิทธิที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนการออกเอกสารสิทธิ เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ประชาชน

๕) ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการโครงการผิชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านสิ่งแวดล้อม ในด้านกิจกรรมและโครงการที่ได้รับในด้านนี้ทุก ๆ องค์กร โดยดำเนินโครงการตามธรรมชาติ โดยมีการดำเนินงานกิจกรรมที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และด้านสร้างองค์ความรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

๖) ด้านสิทธิผู้บริโภค ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินโครงการกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านสิทธิผู้บริโภค โดยมีการดำเนินงานและโครงการในการรณรงค์ และกิจกรรมลดการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงในการผลิตผลทางการเกษตร ด้านการพัฒนากลุ่มเกษตรกรตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงด้านความปลอดภัยในการบริโภค และด้านการให้ความรู้กับประชาชนในด้านสิทธิของผู้บริโภค

๗) ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินโครงการกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในด้านวัฒนธรรม โดยมีการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการในด้านการก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรม การอนุรักษ์ พื้นฟู และสืบสานประเพณีและกิจกรรมโครงการด้านวัฒนธรรม การส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมและด้านการสร้างองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม

๒. นำเสนอผลจากโครงการวิจัยไว้ในสื่อออนไลน์ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ต่อไป

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑. การวิจัย เอกสาร	ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด นโยบาย กลไกความรับผิดชอบต่อสังคม	ข้อ ๑-๒	ทำให้รู้และเข้าใจ -การเสริมสร้าง ความรับผิดชอบต่อ สังคม -นโยบาย กลไก ความรับผิดชอบต่อ สังคม
๒. ศึกษาข้อมูล จากกลุ่ม เป้าหมาย	ได้ทราบเกี่ยวกับนโยบาย และกลไกการ เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของ นักการเมืองท้องถิ่น จากการบริหาร จัดการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	ข้อ ๑-๓	ทำให้สามารถนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ อย่างเป็นระบบ
๓. ข้อเสนอแนะ อื่นๆ		ข้อ ๑-๓	ทำให้ได้ ข้อเสนอแนะเชิง นโยบาย เชิง สาธารณะ และเชิง วิชาการ
๔. รายงานฉบับ สมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่สามารถตอบ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ	ข้อ ๑-๓	ได้รายงานวิจัยที่มี แนวทางการศึกษา

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
	คือ ๒.๑ เพื่อศึกษานโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ ของนักการเมืองท้องถิ่น ๒.๒ เพื่อวิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓		ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ในจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชาชนในเขตพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีโครงสร้าง

เรื่อง

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

Strengthening the social responsibility of local politicians. ๓ by faith.

คำชี้แจง :

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓” ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นถูกสัมภาษณ์ โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านให้ครบถ้วน คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำคำตอบของท่านไปใช้วิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

๒. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วย ๒ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และเจริญพรขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง วังฝายแก้ว

สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยา

ปีการศึกษา ๒๕๖๐

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี

๒. ระดับการศึกษาของท่าน

- () ระดับปริญญาตรี
 () ระดับปริญญาโท
 () ระดับปริญญาเอก

๓. ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- () ต่ำกว่า ๒-๕ ปี
 () ต่ำกว่า ๕-๗ ปี
 () ต่ำกว่า ๗-๙ ปี
 () มากกว่า ๑๐ ปี

๔. นับถือศาสนา

- () ศาสนาพุทธ () ศาสนาอิสลาม () ศาสนาคริสต์ () ศาสนาอื่น.....

ตอนที่ ๒ คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไป “การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของ
 นักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓”

คำชี้แจง ผู้วิจัยจะตั้งคำถามในประเด็นต่อไปนี้

๒.๑ ท่านคิดว่าแนวทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับนโยบาย กลไก และ กระบวนการการ
 เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นอย่างไร

๒.๒ ท่านมีแนวความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของ
 นักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ควรเป็นอย่างไร

๒.๓ ท่านมีขั้นตอนและกิจกรรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมือง
 ท้องถิ่น ในลักษณะใดบ้าง

๒.๔ ท่านคิดว่าสภาพปัญหาทั่วไป และอุปสรรค ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อ
 สังคมของนักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักสุจริต ๓ ควรเป็นอย่างไร

๒.๕ แนวทางการเสริมสร้างเพื่อการพัฒนาด้านกายสุจริต วาสุจริต และมโนสุจริตใน
 อนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร ?

ภาคผนวก จ
ประมวลภาพการสัมภาษณ์

พระสุนทรภิตติคุณ,ผศ.
เจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดพะเยาและรองเจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ

พระครูโสภณปริยัติสุธี,รศ.ดร.
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ และรองเจ้าคณะจังหวัดพะเยา รูปที่ ๑

นายอ้าย วงลาจา
นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลศรีถ้อย

นายรัฐวิชัย ใจกล้า
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋น

นายวิสิทธิ์ สันต์คุชิต
นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลแม่ใจ

นายบุญวัฒน์ หัตถัง
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เมาะ

นายสมศักดิ์ ไชยศรี
รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใส

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑.ชื่อภาษาไทย : นายคนอง วังฝายแก้ว

ชื่อภาษาอังกฤษ : KANONG

๒.รหัสประจำตัวนักวิจัย WANGPHAICAEW :

๓.เลขบัตรประจำตัวประชาชน :

๔.ตำแหน่ง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (สายรัฐศาสตร์)

: เวลาที่ใช้ทำวิจัย ๑๕ ชั่วโมง : สัปดาห์

๕.หน่วยงานที่สังกัด : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

๕๖๖ หมู่ที่ ๒ ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

๕๖๐๐๐

โทร. ๐๙๓๐๓๖๓๙๔๙, ๐๘๑๒๘๙๑๑๗๑

Email : kanong.wang@mcu.ac.th.

๖.ประวัติการศึกษา

๖.๑ เปรียญธรรม : เปรียญธรรม ๔ ประโยค

๖.๒ ปริญญาตรี : พธ.บ. สังคมวิทยา

๖.๓ ปริญญาโท : กศ.ม.การบริหารการศึกษา

๗.สาขาวิชาที่มีความชำนาญหรือมีทักษะความสามารถพิเศษ

๗.๑ ภาษาบาลี

๗.๒ พระพุทธศาสนา

๗.๓ ภาษาสันสกฤต

๗.๔ วัฒนธรรมท้องถิ่น

๘.งานวิจัย

๘.๑ การศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการศึกษาด้าน ประสิทธิภาพและสมรรถภาพของ ผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๕๖)

สถานภาพ : นักวิจัย

๘.๒ แนวทางการพัฒนาคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ โรงเรียนวิถียุทธ (๒๕๕๘)

สถานภาพ : นักวิจัย

๘.๓ ประเมินความพึงพอใจของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ จังหวัดพะเยา (๒๕๕๗)

สถานภาพ : นักวิจัย

๘.๔ การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยวิถียุทธของนักการเมืองส่วนท้องถิ่น เขต อำเภอมือเมือง จังหวัดพะเยา)๒๕๕๘(

สถานภาพ : หัวหน้าโครงการวิจัย

๘.๕ การศึกษานโยบาย กลไก และกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพะเยา)๒๕๕๙(

สถานภาพ : นักวิจัย

๙.บทความวิจัย/วิชาการ

คณอง วังฝายแก้ว. (พศจิกายน ๒๕๕๘) **หลักนิติบัญญัติบริหารและตุลาการตามแนว พระพุทธศาสนา**.งานประชุมวิชาการระดับนานาชาติภูมิศาสตร์เชิงวัฒนธรรมในพระพุทธศาสนา ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๘ (IBRS ๒๐๑๖) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สถาบันวิจัยพุทธ ศาสตร์, น่าน.

แบบสรุปโครงการวิจัย
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่ MCU RS ๖๑๐๗๕๘๑๒๕

ชื่อโครงการ การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต๓
 ในจังหวัดพะเยา

หัวหน้าโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนอง วังฟายแก้ว

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐๙-๓๑๓๖๓๕๔๙ โทรสาร ๐๕๔-๘๗๐๑๔๑

Email : kanongmcu@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นไม่ใช้การทำกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรให้ถูกกฎหมายหรือถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นการลงทุนในมนุษย์ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งทั้งหมดนำไปสู่ความอยู่รอดโดยรวมและรายได้ที่มั่นคงนั่นเอง ดังนั้นวิธีมองความรับผิดชอบต่อสังคมจึงคล้ายกับการมองการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาซึ่งไม่สามารถลงทุนอย่างไร้ทิศทางได้และยังต้องใช้เวลาพอสมควรก่อนที่จะผลิตออกอภผลได้เป็นการลงทุนระยะกลางถึงระยะยาว

การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นด้วยวิถีพุทธ เป็นการนำแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นกรรมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น การดำเนินการโดยใช้หลักพละ หรือหลักทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ ๔ ราชสังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน คุณภาพชีวิตที่ดี

การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการดำเนินที่เกี่ยวกับหลักธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติการบริหารงานในองค์กรของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บริสุทธ์ใจ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีเมตตา

พื้นที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ๙ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณาเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่

ใส องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตู่ องค์การบริหารส่วนตำบลจำปาหวาย เทศบาลตำบลแม่สุก เทศบาลตำบลศรีถ้อย เทศบาลตำบลแม่ใจ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และเทศบาลตำบลป่าแฝก^๒ ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐที่จะต้องให้ความสำคัญแก่การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐอื่นๆ และจะต้องจัดทำประมวลคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่ทั้งข้าราชการประจำและข้าราชการฝ่ายการเมืองในเทศบาลทุกระดับให้เกิดการบริการประชาชนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะที่มีรูปแบบเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อจะบูรณาการหลักพุทธธรรม กับแนวคิด ทฤษฎีคุณธรรมและจริยธรรม ศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมรวมทั้งสร้างแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมโดยการนำเอาหลักพุทธธรรมมาปรับประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อนำความสุข ความเจริญของสังคม

ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ในจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือประชาชนในเขตพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อศึกษานโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่น
๒. เพื่อวิเคราะห์นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต
๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓

ผลการวิจัย

๑.นโยบาย กลไก และ กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต ๓ของนักการเมืองท้องถิ่นนโยบายการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐ ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินนโยบายเพื่อให้บริการสาธารณะตามพันธกิจ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาความมั่นคงและ

^๒ สำนักพัฒนาระบบ รูปแบบและโครงสร้างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแยกรายจังหวัด, ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕.

รักษาความสงบเรียบร้อย และการบริหารจัดการ ส่วนกลไกในการขับเคลื่อนในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย แผนพัฒนา ๓ ปี แผนพัฒนา ๕ ปี หรือ แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีโครงการเป็นตัวขับเคลื่อนตามพันธกิจทั้ง ๕ ด้าน ดำเนินโครงการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน ดำเนินกิจกรรมผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต

๒.นโยบาย กลไก และการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่นกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสุจริต การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดำเนินการโดยบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามพันธกิจขององค์กร ๕ ด้าน ด้วยการกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรม จัดทำแผนพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เครือข่ายภาคประชาชน และสถาบันทางสังคม ผ่านกระบวนการทำประชาสังคม การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

๓.ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักสุจริต ๓ ปัญหา อุปสรรคการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของนักการเมืองท้องถิ่นแยกออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่กลุ่มที่ ๑ กลุ่มสภาพปัญหาด้านกายสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๘ ประการ ได้แก่ แหล่งบันเทิงมากขาดงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนด้านจริยธรรมความไม่โปร่งใสไม่ปฏิบัติตามกติกา การใช้เงินในการเข้าสู่อำนาจ การทุจริตคอร์รัปชัน ขาดการกลั่นกรองบุคลากร และนายกเทศมนตรีมีอำนาจมากเกินไป กลุ่มที่ ๒ กลุ่มสภาพปัญหาจิตสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๖ ประการ ได้แก่ ขาดความร่วมมือในองค์กร ไม่สามารถดำเนินการตามพันธกิจ ขาดต้นแบบของภาวะผู้นำทางจริยธรรมการซื้อสิทธิขายเสียงในท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์ นักการเมืองไม่เป็นแบบที่ดี และนักการเมืองไม่เป็นแบบอย่างที่ดี และกลุ่มที่ ๓ กลุ่มสภาพปัญหาด้านโนสุจริต ประกอบด้วยลักษณะจำนวน ๙ ประการ ได้แก่ ปัญหาไม่ให้ความสำคัญต่อจริยธรรม ขาดระบบในการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ วัฒนธรรมพวกพ้อง ปัญหาความเห็นแก่ประโยชน์ตนขาดการส่งเสริมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ขาดความรู้ด้านจริยธรรม และขาดภาวะผู้นำที่ดี

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. นำเสนอผลจากโครงการวิจัยให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และจัดทำโครงการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวพุทธ

๒. นำเสนอผลจากโครงการวิจัยไว้ในสื่อออนไลน์ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม นำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวพุทธต่อไป

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต <http://www.mcupyo.com> ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสิ่งพิมพ์ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ

